Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Άσκηση ακοής - σολφέζ - ρυθμική αγωγή III

Χειμερινό εξάμηνο 2026-27

Διδάσκουσα: Ανδριανοπούλου Μόνικα

Ύλη «Άσκησης Ακοής» ΙΙΙ

✓Διαστήματα μελωδικά, με τη μορφή ατονάλ μελωδίας.

✓Βαθμίδες όλης της χρωματικής κλίμακας, και τονικοποιήσεις βαθμίδων.

✓Μελωδία: Χρωματικές κινήσεις, τονικοποιήσεις/μετατροπίες, πιο περίτεχνος μπάσος. Προετοιμασία (με βαθμίδες) – εσωτερική ακοή – ανάγνωση – απομνημόνευση – καταγραφή. 2 φωνές.

✓Συγχορδίες: Τρίφωνες: μείζονες, ελάσσονες, ελαττωμένες, αυξημένες (Μ, Ε, ε, Α). Τετράφωνες: ΜΜ, Μμ, Εμ, εμ, εε. Συγχορδίες αυξημένης 6ης: It., Ger., Fr.

✓Αρμονία: Δανεισμένες συγχορδίες (**iv**, **vii**, ii ή VI), ΙΙΝ, παρενθετικές δεσπόζουσες (V/ii, V/III [σε ελάσ.], V/IV, V/V, V/vi, V/VII [σε ελάσ.]), συγχορδίες αυξημένης 6ης (ιταλική, γερμανική, γαλλική), diminuita appoggiatura ή ποικιλματική, συγχορδίες μεθ'7ης (V7, IV7, ii7, vii7), κύκλος 5ών με συγχορδίες μεθ'7ης, αυξημένες συγχορδίες (I5#, V5#).

✓Ρυθμός: στα παρεστιγμένα (απλά & δις, κανονικά & αντεστραμμένα), συγκοπές, αντιχρονισμοί, παύσεις, συζεύξεις, 3:2, 2:3, πεντάηχα, 5:2, 2:5, αλλαγή μέτρου

Περιεχόμενα

Προπαρασκευαστικές μελωδικές ασκήσεις……1

Μελωδικό σολφέζ (Μονόφωνο)…..……...5

Μελωδικό σολφέζ (Δίφωνες / πολυφωνικές μελωδίες)……...10

Συγχορδίες……....15

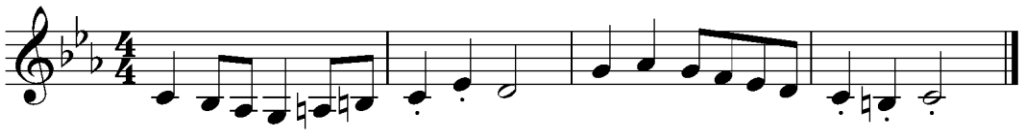
Αρμονία (Βασικές διαδοχές & Παραδείγματα ρεπερτορίου)……..……...21

Αρμονία (Διαδοχές με συνδυασμούς φαινομένων, για solfège/dictée)……..36

Ρυθμός (Ασκήσεις & Παραδείγματα ρεπερτορίου…….……..40

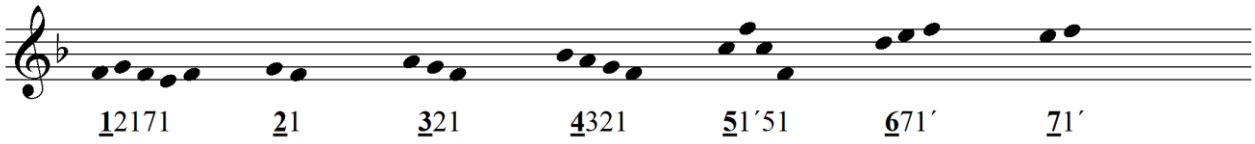
Προπαρασκευαστικές μελωδικές ασκήσεις

♪ Ελάσσονα:

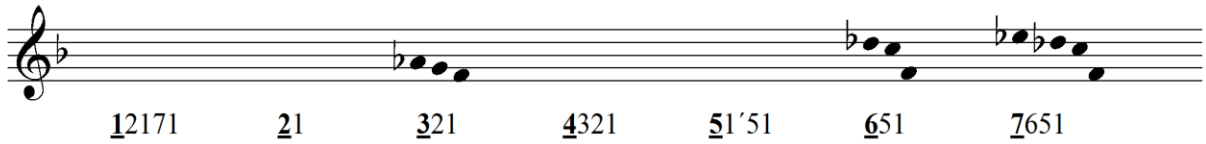

♪ Βαθμίδες μείζονας και φυσικής ελάσσονας κλίμακας, και 2b, 4#:

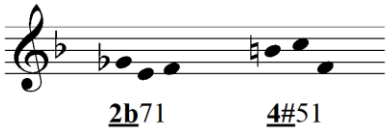
Οι βαθμίδες της μείζονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin, D. & Urista, D. (2006). Developing Aural Skills: It's not just a game. *Journal of Music Theory Pedagogy, 20*, 57-79):

Οι βαθμίδες της (φυσικής) ελάσσονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί:

Οι υπόλοιπες νότες τής χρωματικής κλιμακας (αλλοιωμένες βαθμίδες σε μείζονα/ελάσσονα τονικότητα). Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί:

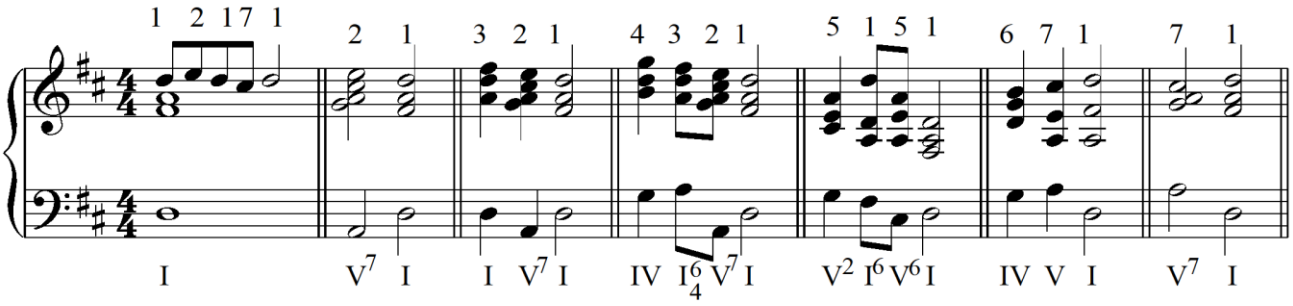

*Ένα σωστά προσδιορισμένο πρόβλημα έχει λυθεί κατά 50%. (**Albert Einstein**)*

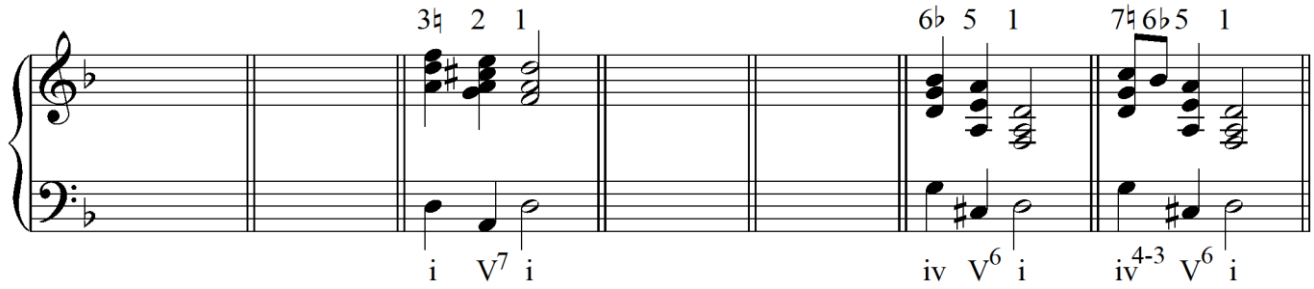
*Πάντα να ξαναρχίζεις. (**Paul Valéry**, Γάλλος ποιητής, 1871-1945)*

♪ Βαθμίδες (ρε) μείζονας και ελάσσονας κλίμακας (και αλλοιωμένες), με αρμονική συνοδεία:

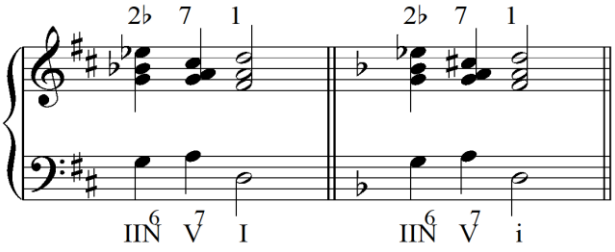
Ρε μείζονα:

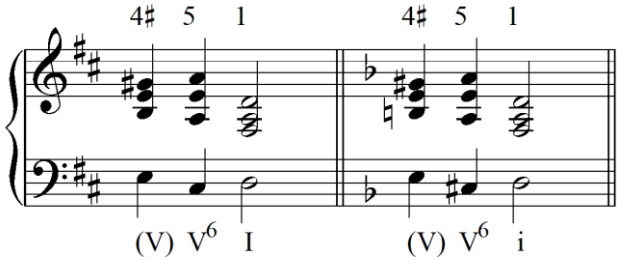
Ρε ελάσσονα:

2b στη Ρε μείζονα/ελάσσονα:

4# στη Ρε μείζονα/ελάσσονα:

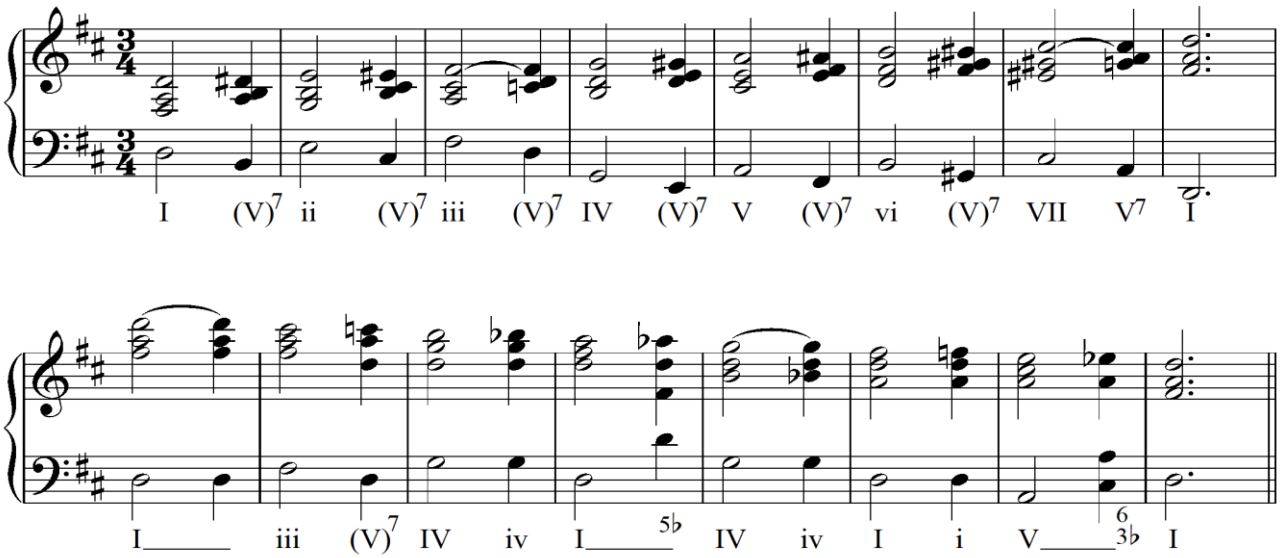

♪ Ρε χρωματική κλίμακα:

Σοπράνο:

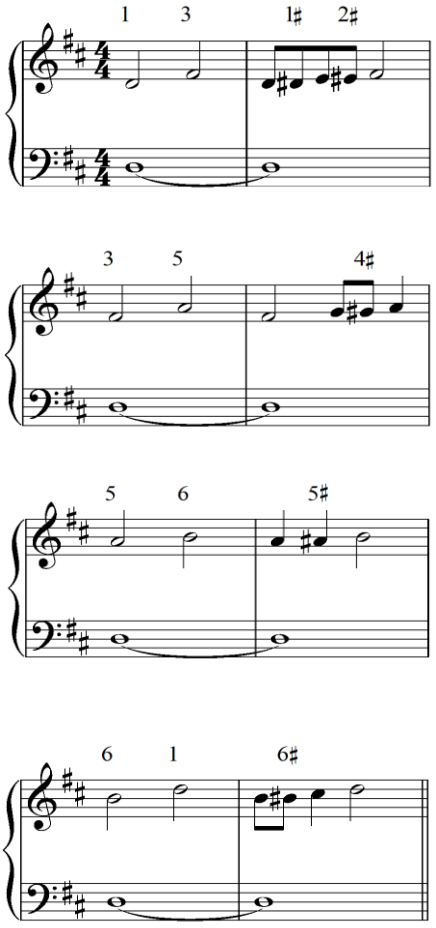
𝅗𝅥 = οι νότες τής κλίμακας
♩ , χωρίς σύζευξη = οι χρωματικοί φθόγγοι

Χρωματική κλίμακα στη ρε

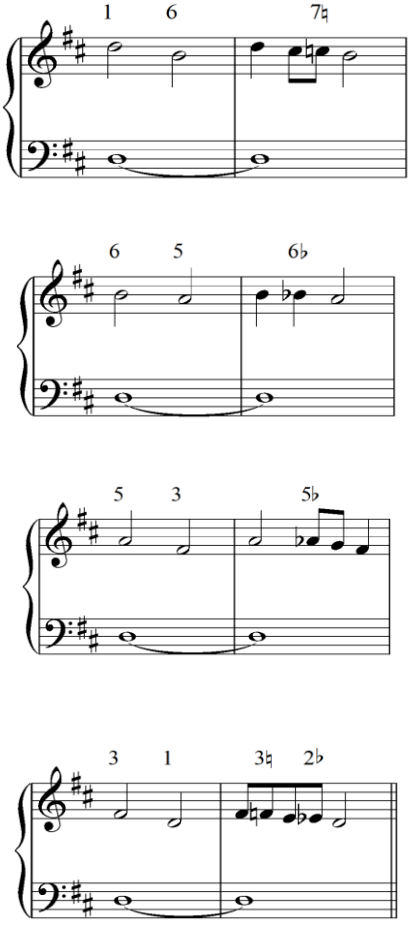

♪ Ρε χρωματική κλίμακα, σε τμήματα:

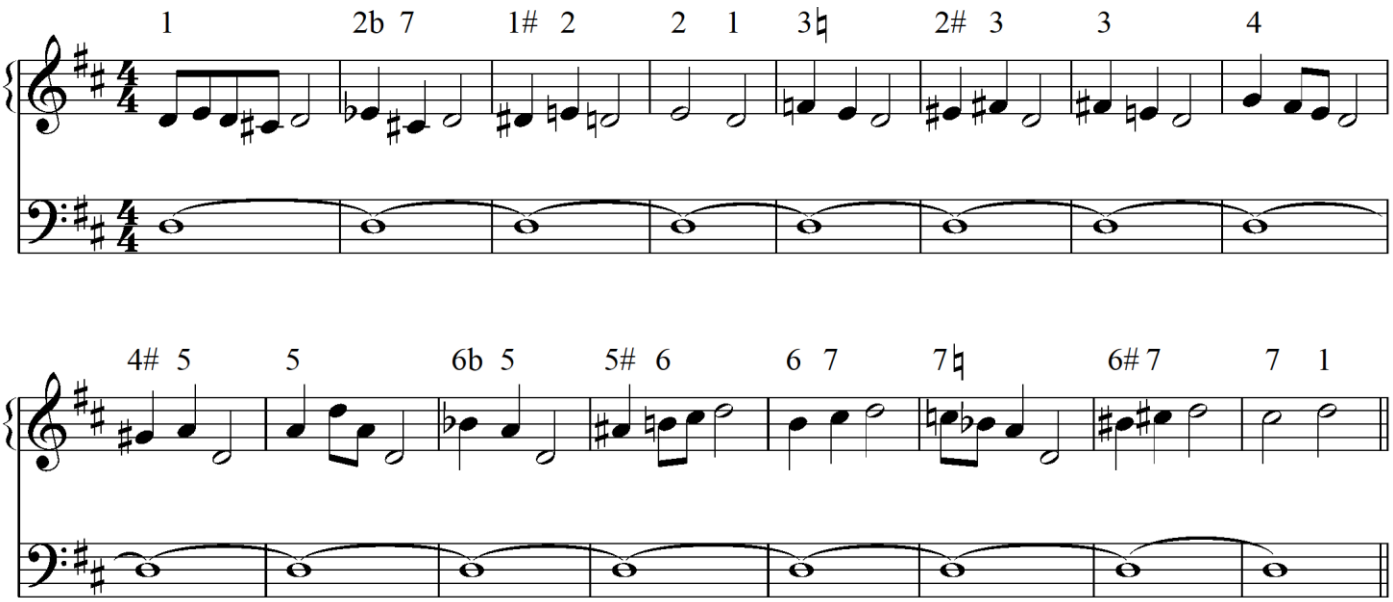
Ανιούσα κίνηση:

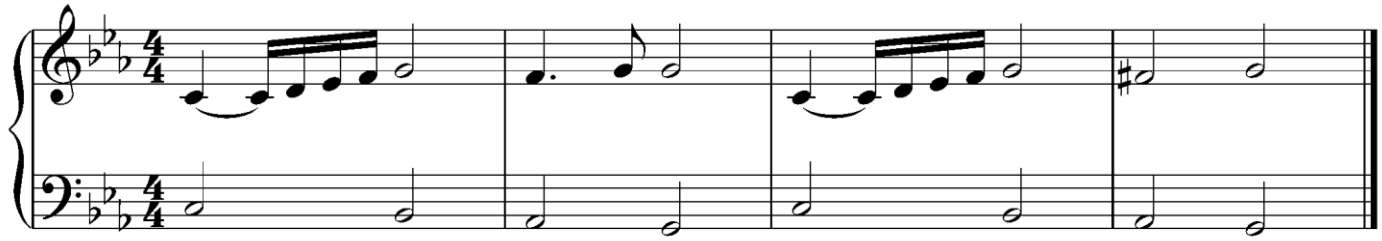
Κατιούσα κίνηση:

♪ **Αλλοιωμένες βαθμίδες ως εναρμόνιες νότες:**

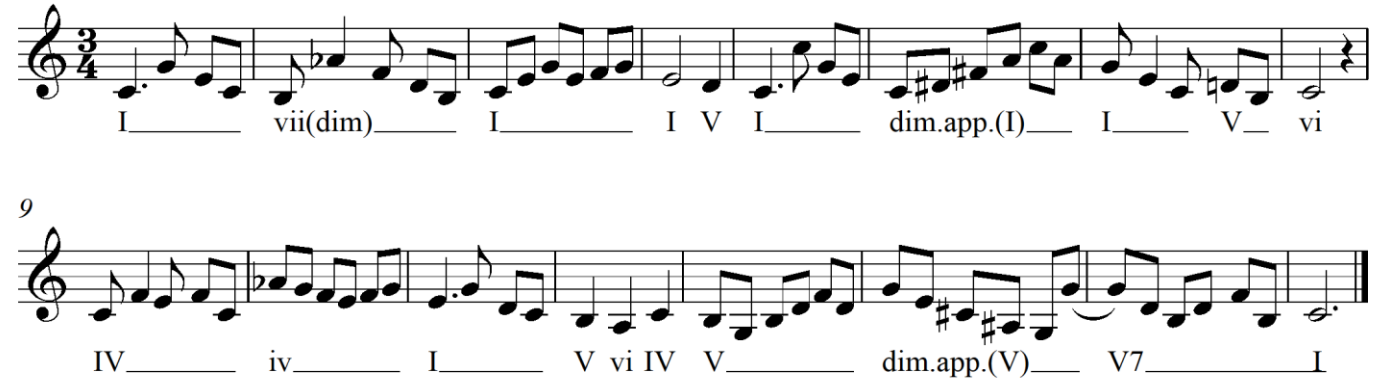

♪ **Το διάστημα της αυξημένης 6ης**

♪ **Ντιμινουίτα appoggiatura/ποίκιλμα**

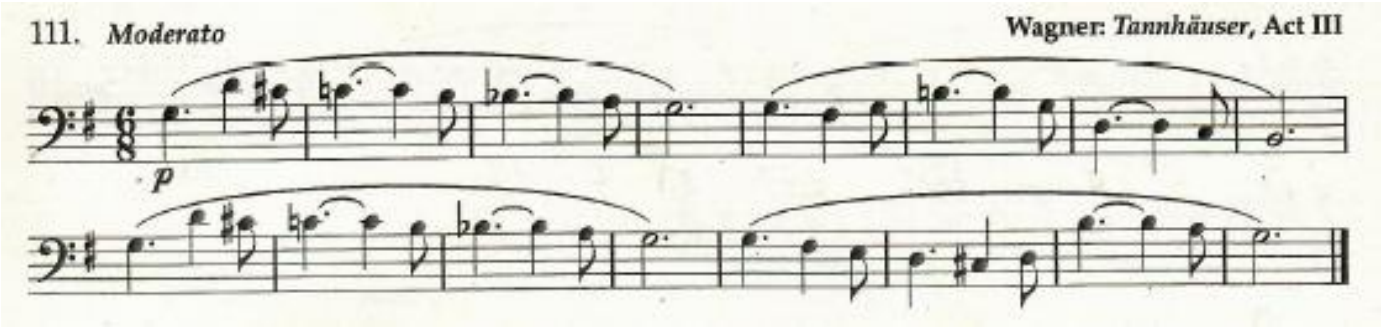
Μελωδία για την ντιμινουίτα
πάνω στην οξυμένη ii και vi

Μελωδικό σολφέζ (μονόφωνο)

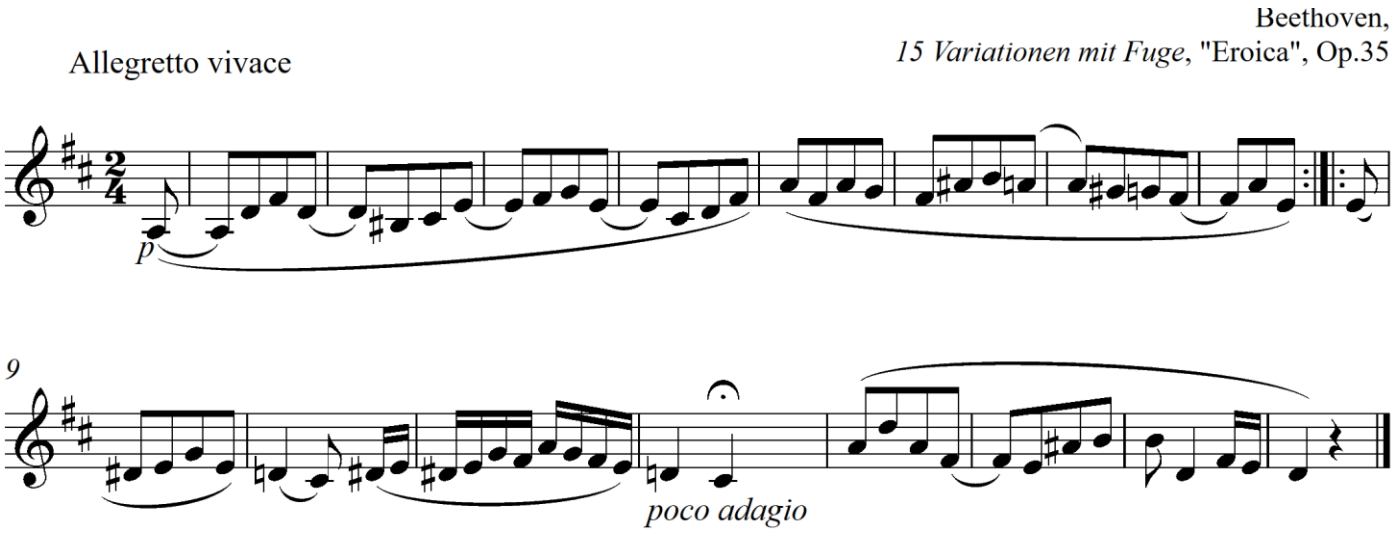
Αποσπάσματα ρεπερτορίου

1.

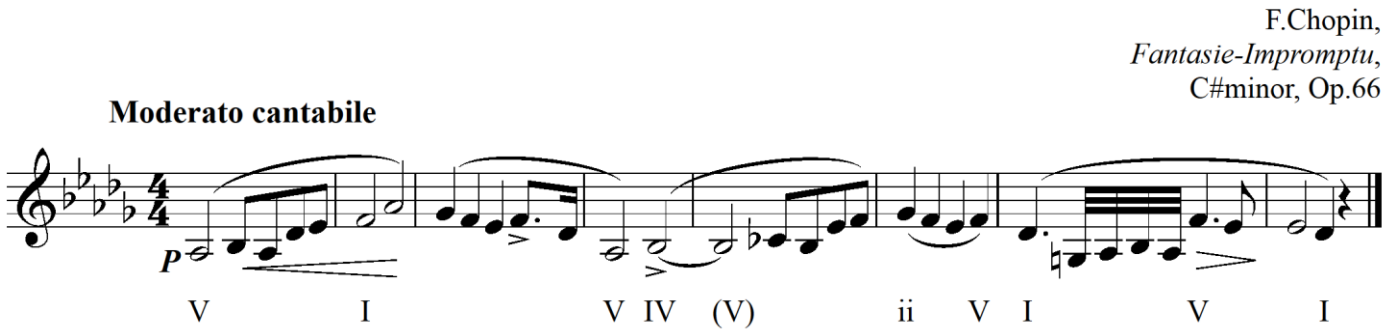

(Berkowitz, S., Fontrier, G., & Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing, 4th Edition*. New York: Norton & Company)

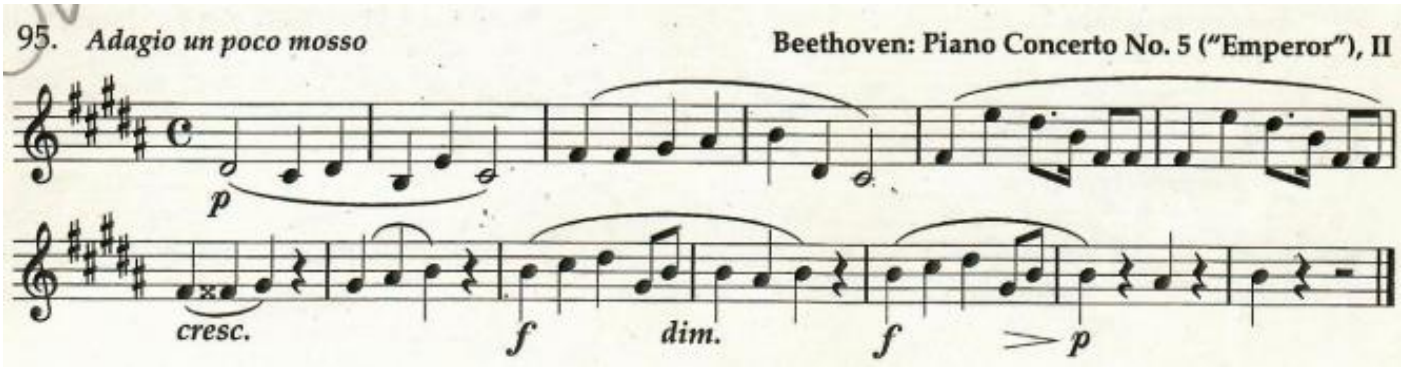
2.

3.

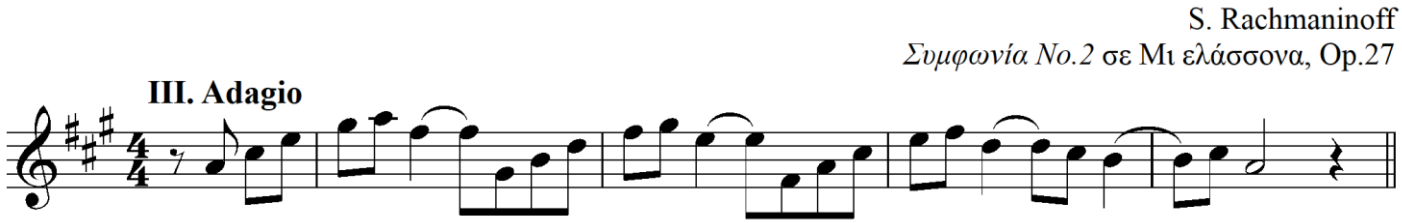

4.

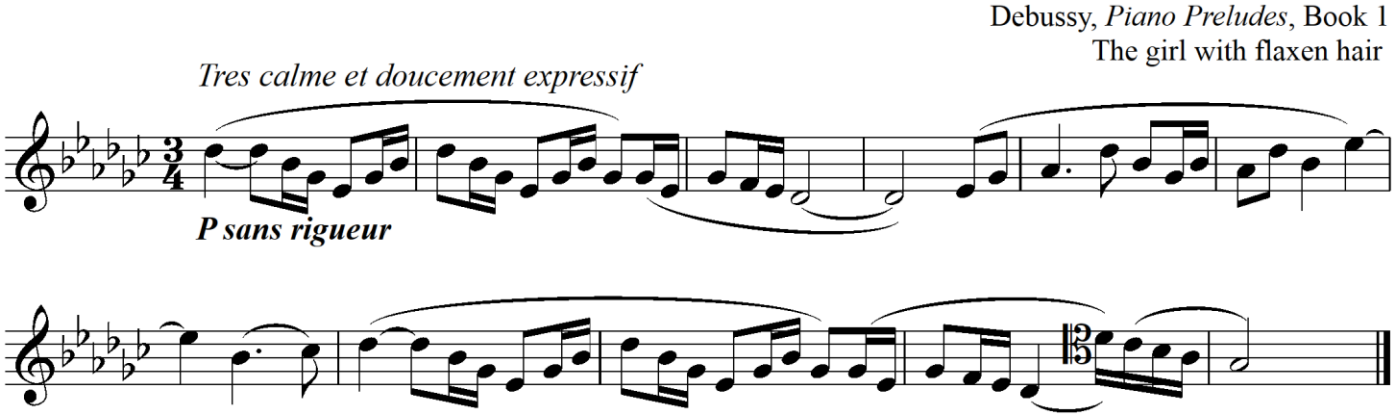

(Berkowitz, S., Fontrier, G., & Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing*, 4th Edition. New York: Norton & Company)

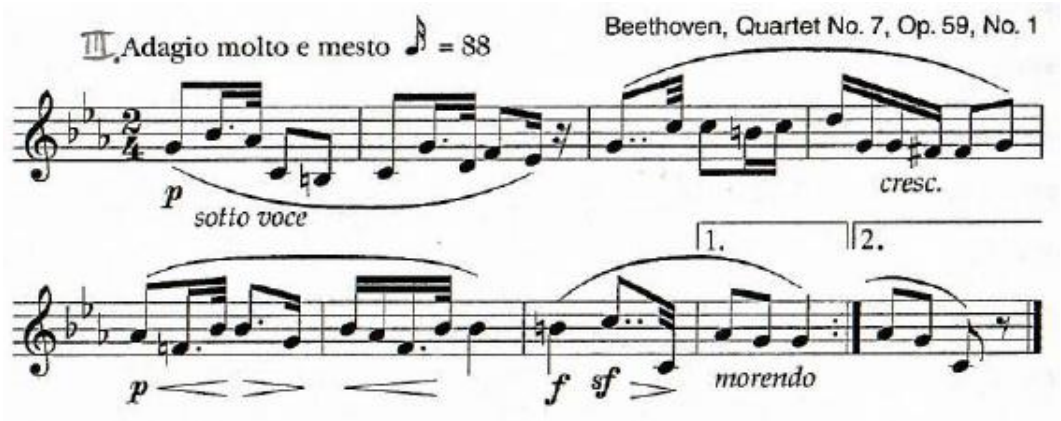
5.

6.

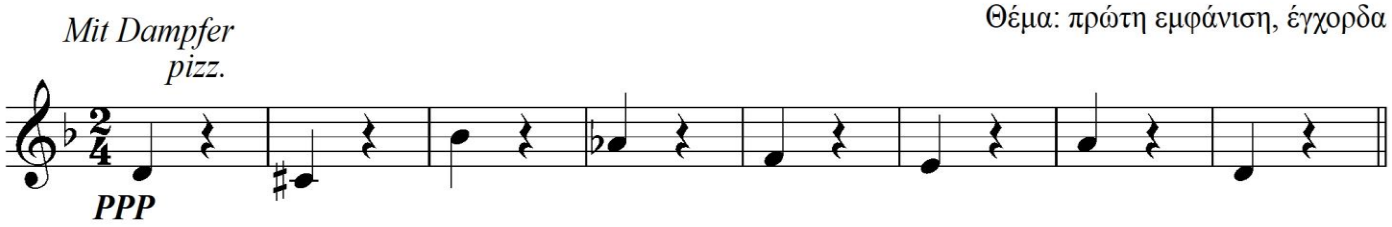
7.

(Ottman, R. (2002). *Music for Sight Singing*, 5th Edition. New Jersey: Prentice Hall)

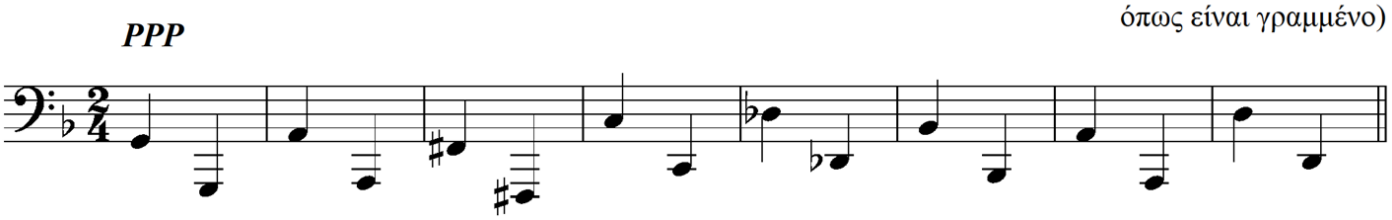
8.

A. Webern (1883-1945)
Passacaglia, Op.1 (1908)
Θέμα: πρώτη εμφάνιση, έγχορδα

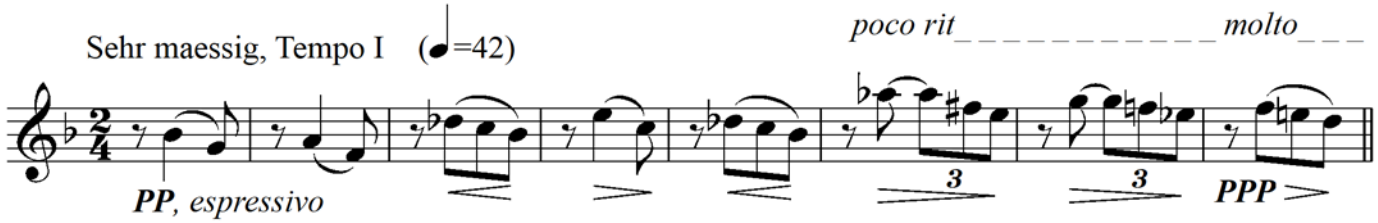
9.

A. Webern (1883-1945)
Passacaglia, Op.1 (1908)
(1η παραλλαγή θέματος: συνοδεία άρπας,
όπως είναι γραμμένο)

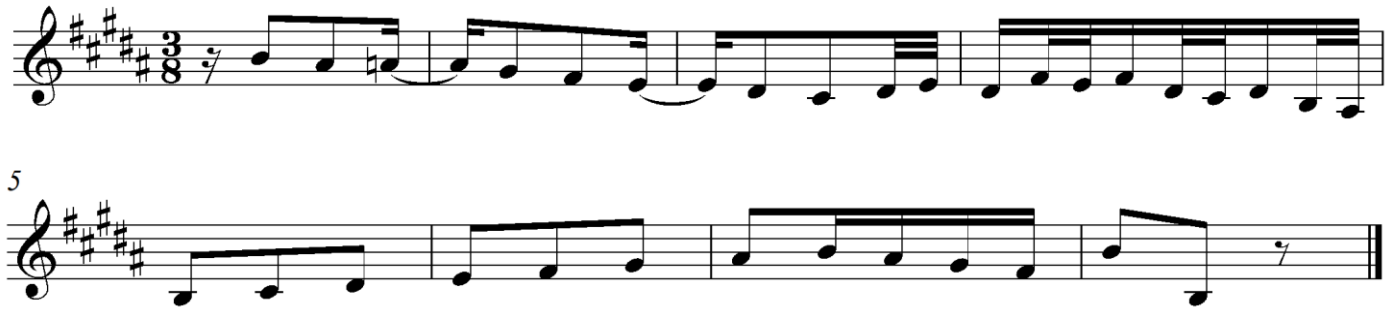
10.

A. Webern (1883-1945)
Passacaglia, Op.1 (1908)
(2η εμφάνιση θέματος, συνοδεία φλάουτου)

11.

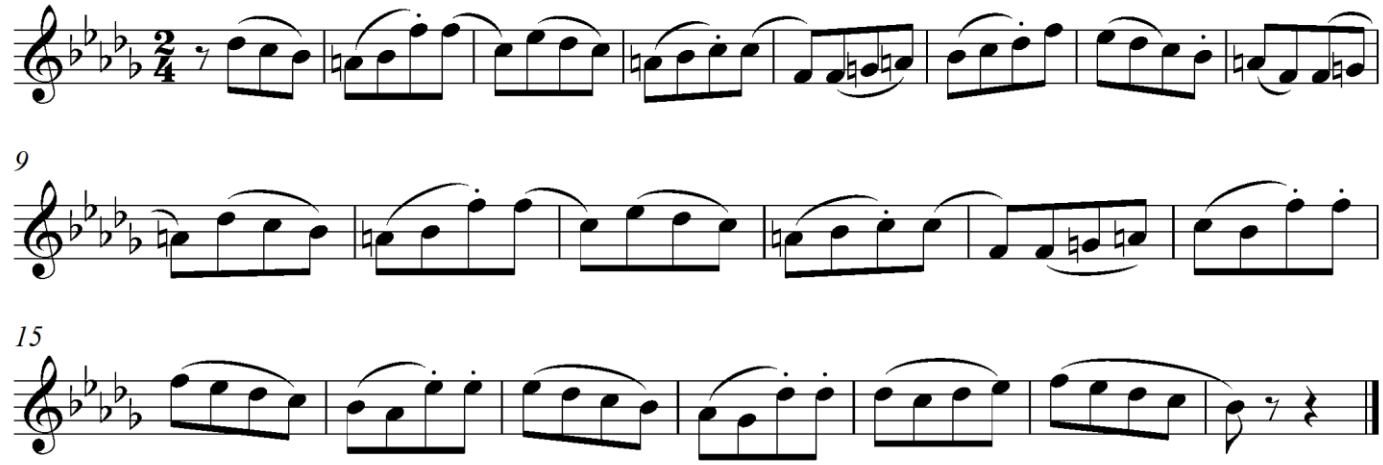
Bach Invention No.6
(αρχική τονικότητα: Μι+)

12.

Τσαϊκοφσκυ,
4η Συμφωνία, op.56, II

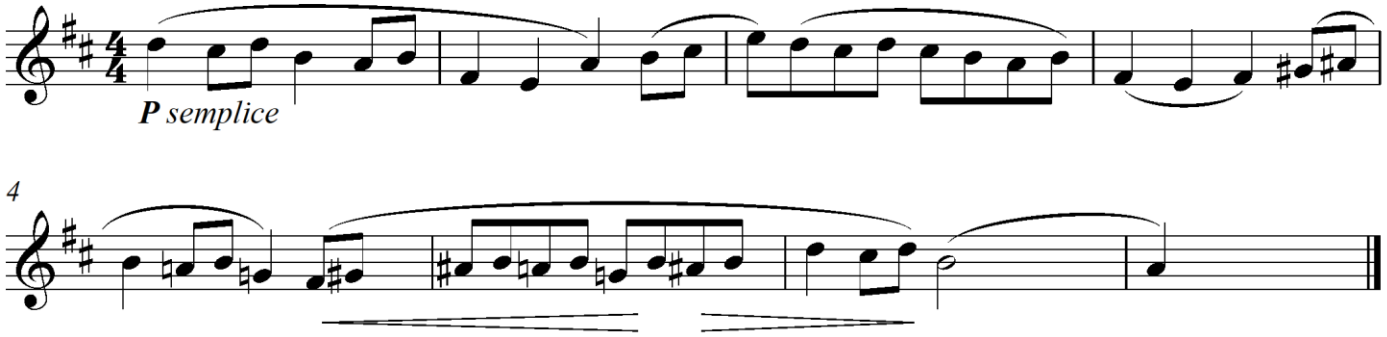
Andantino in modo di canzona

13.

Andantino

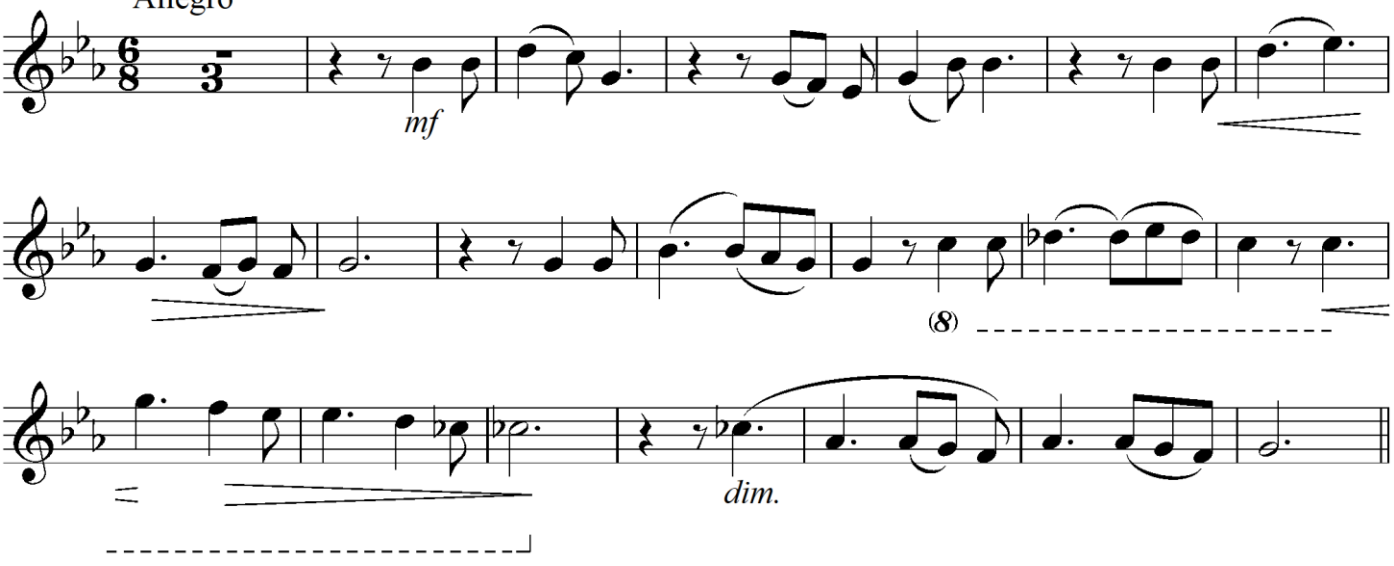
Brahms,
Clarinet Quintet in Bmin., Op.115

14.

Debussy
Nuit d' etoiles (Τραγουδι, 1880)

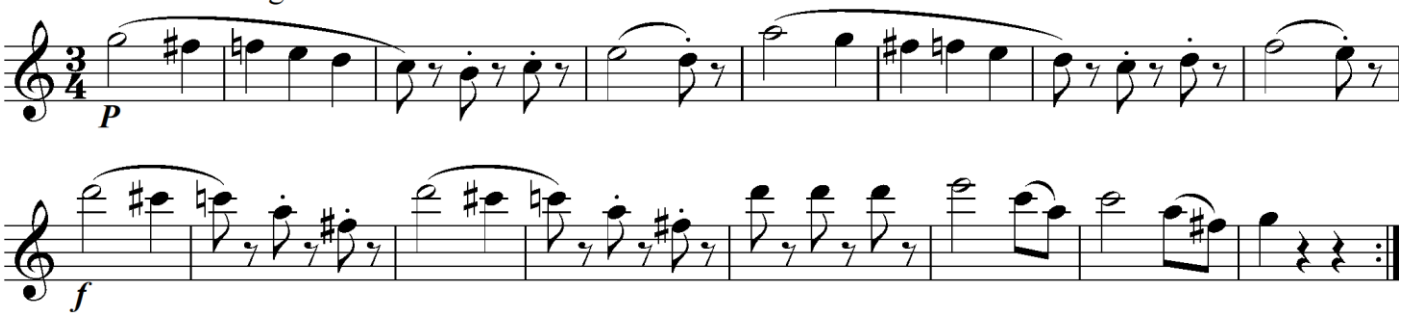
Allegro

15.

Mozart,
Συμφωνία του Διός, No.41 KV551

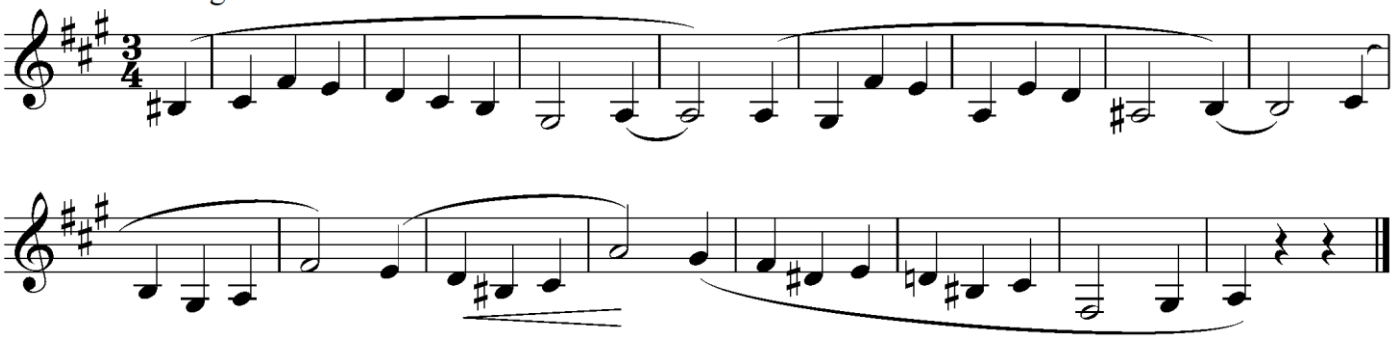
III.Menuetto: Allegretto

16.

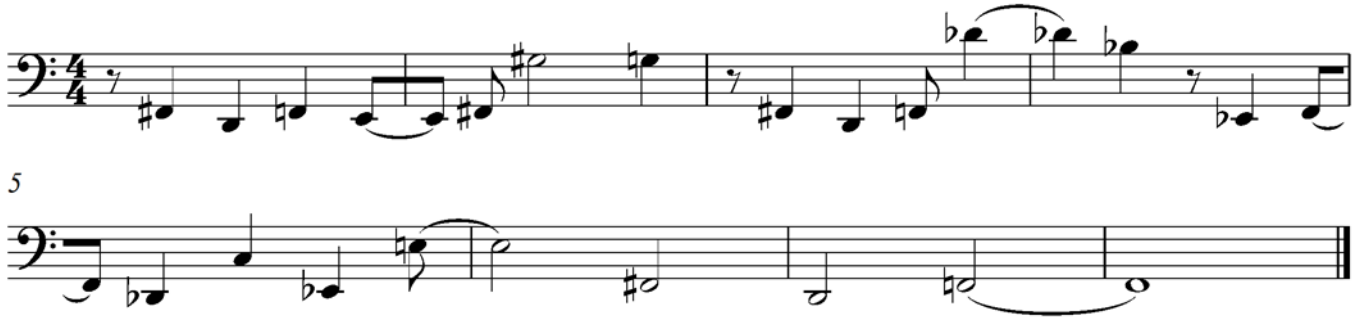
Brahms,
Clarinet Trio, Op.114

Andante grazioso

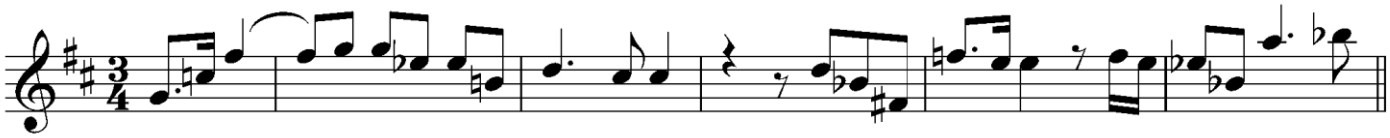
17.

Arnold Schoenberg,
Das Buch der hangende Garten, op. 15
(Κύκλος 15 τραγουδιών, τραγούδι πρώτο:)

18.

Alban Berg,
Piano Sonata, Op.1

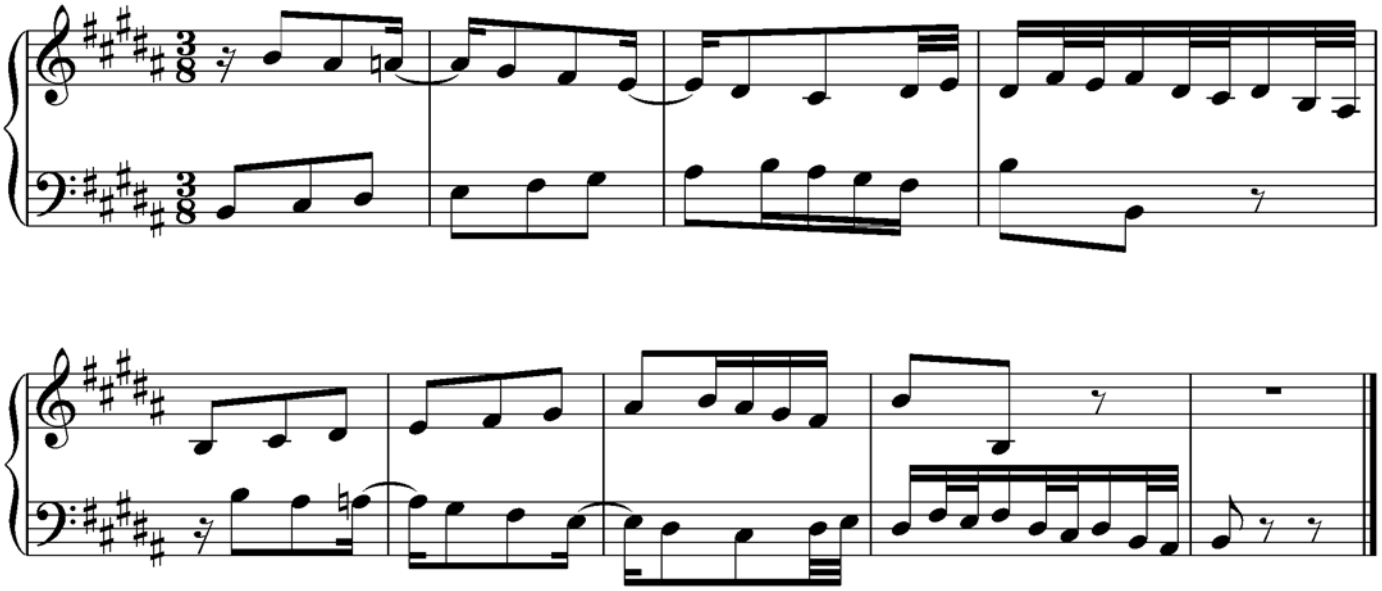

Μελωδικό σολφέζ

Δίφωνες/πολυφωνικές μελωδίες

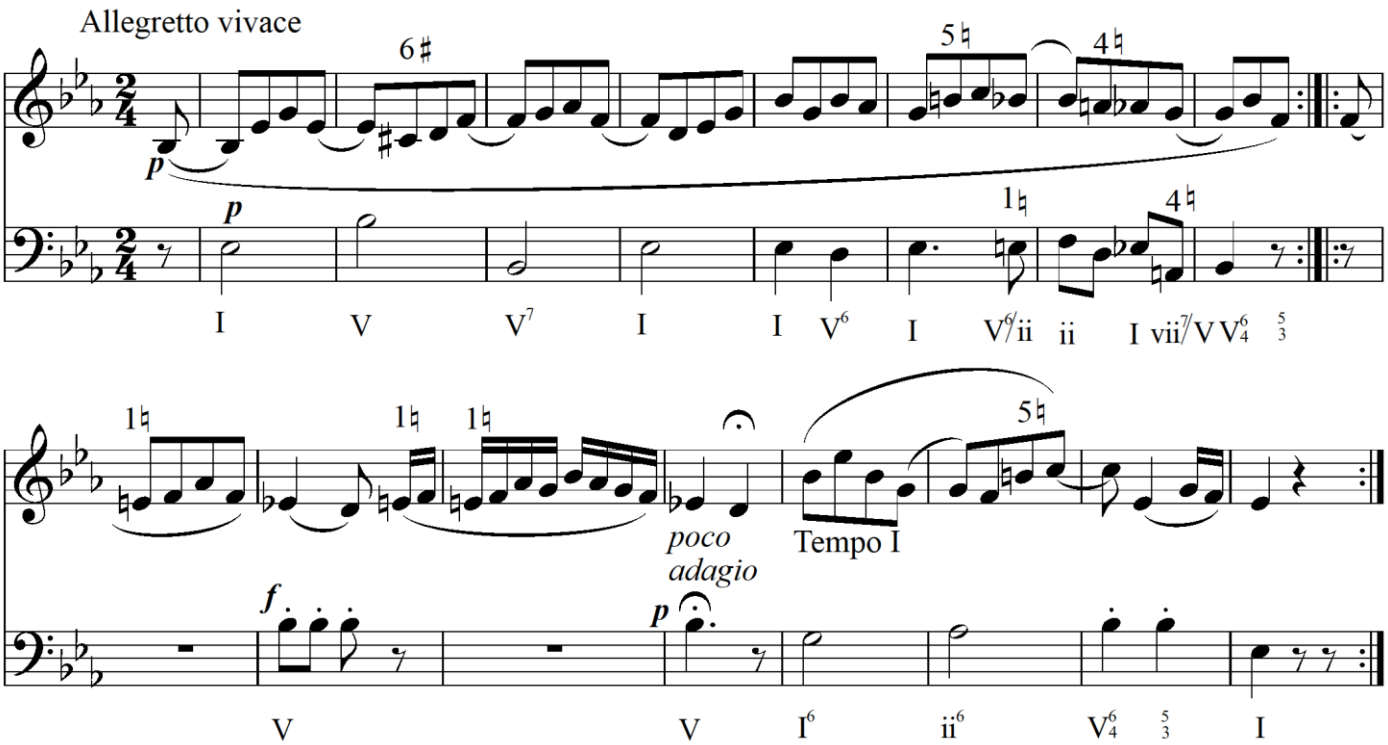
1.

Bach Invention No.6
(αρχική τονικότητα: Μι+)

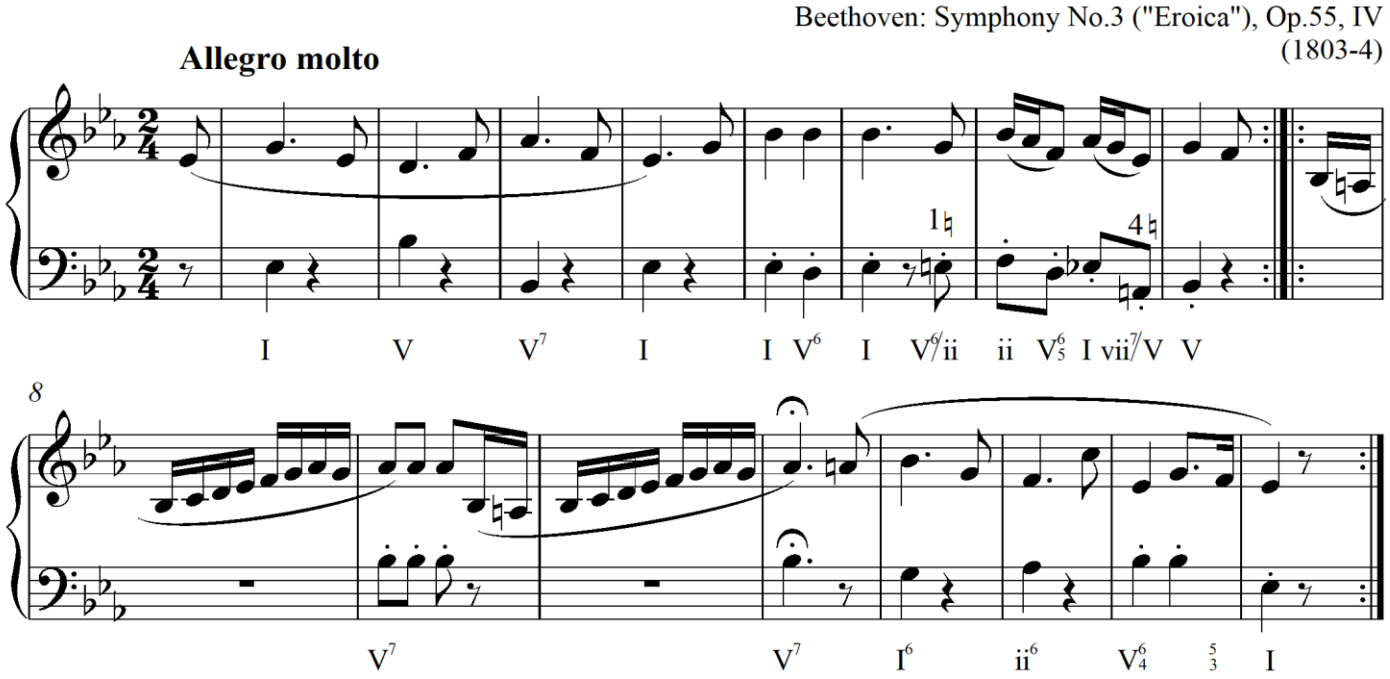

2.

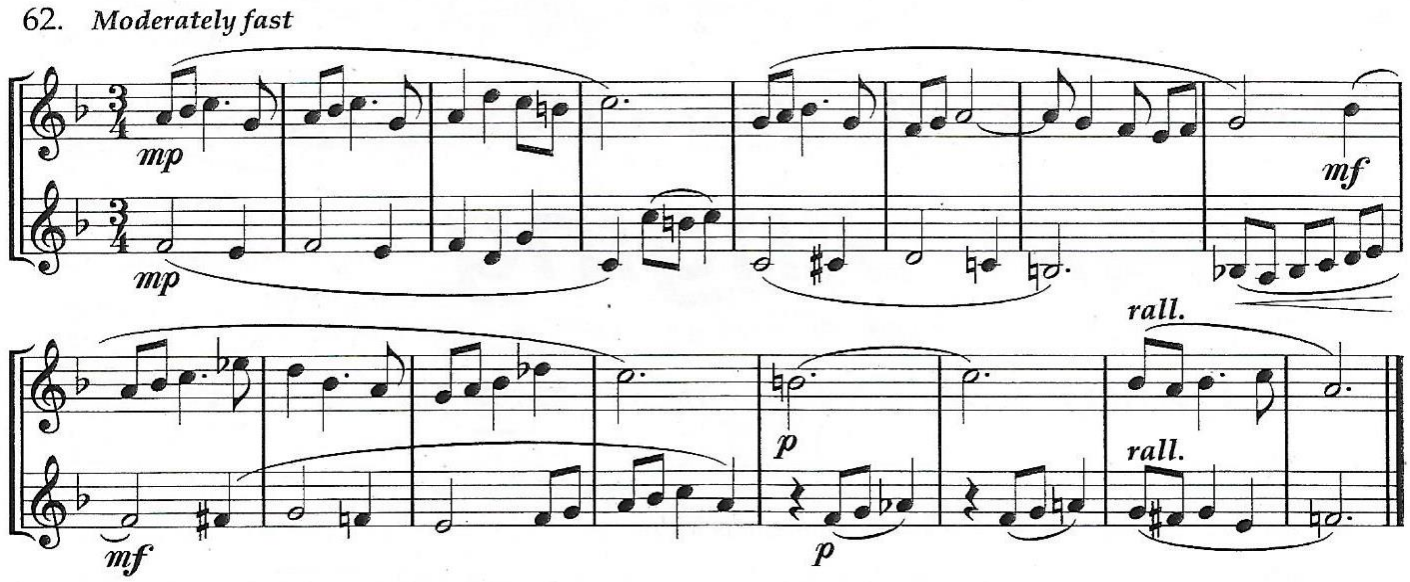
Beethoven,
15 Variationen mit Fuge, "Eroica", Op.35

3.

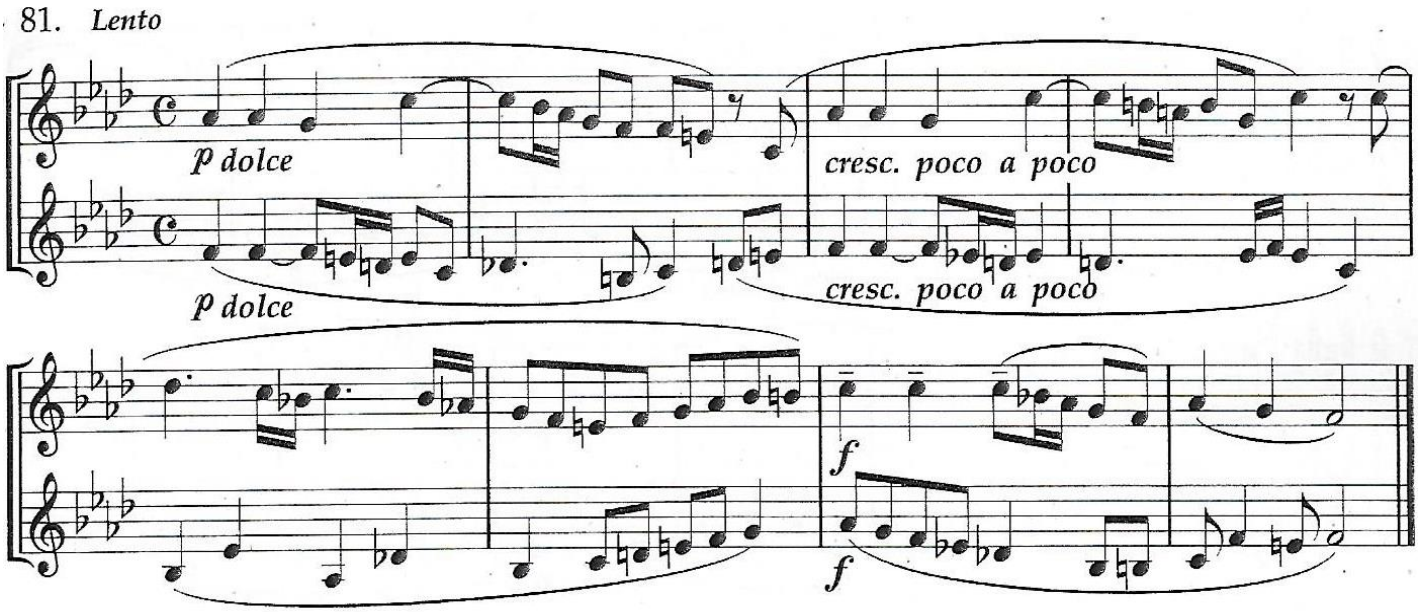
4.

(Berkowitz, S., Fontrier, G., & Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing*. New York: Norton & Company)

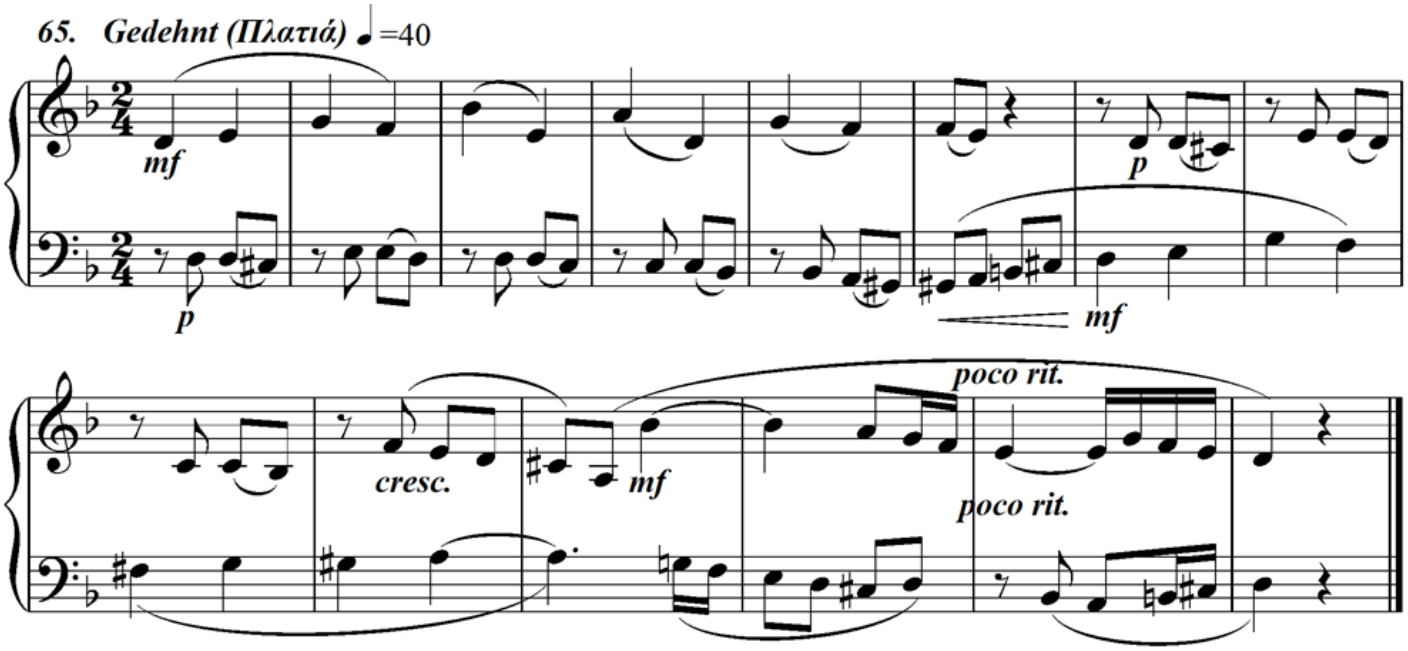
Ὡς χαρίεν ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ. (Τί χαριτωμένος που είναι ο άνθρωπος, όταν πραγματικά είναι άνθρωπος.) (***Μένανδρος***, *Αθηναίος κωμικός ποιητής, 4ος-3ος αι. π.Χ.)*

5.

(Berkowitz, S., Fontrier, G., & Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing*. New York: Norton & Company)

6.

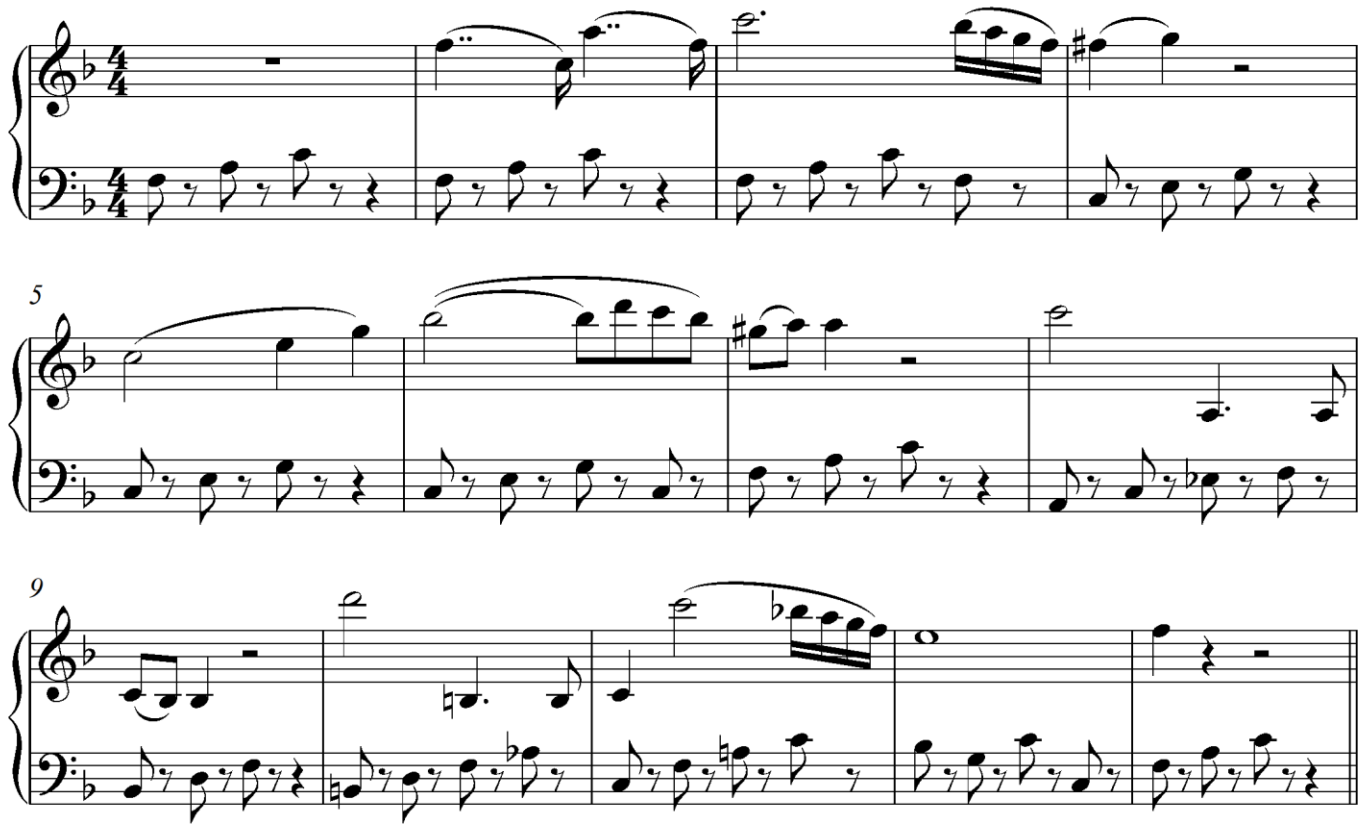
(Berkowitz, S., Fontrier, G., & Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing*. New York: Norton & Company)

Κανένα παιδί δεν χάνεται, εάν έχει έναν δάσκαλο, ο οποίος πιστεύει σε αυτό.
*(**Bernhard Bueb**, 1938-, Γερμανός παιδαγωγός - συγγραφέας)*

7.

W.A. Mozart
Piano concerto No.21, K.467 (II)

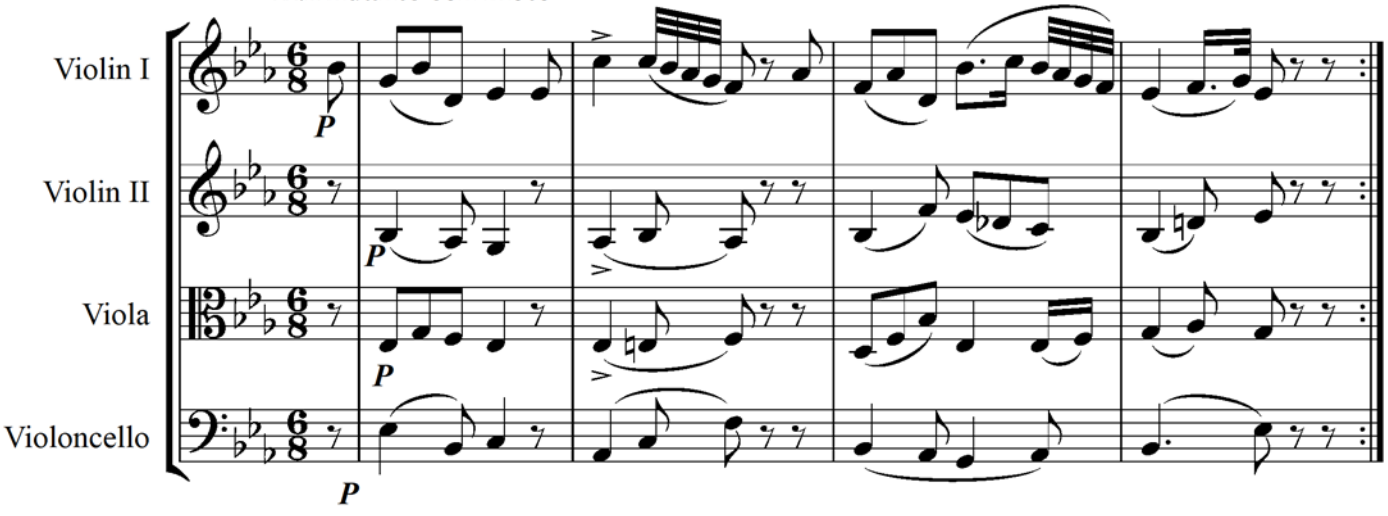
(Andante)

8.

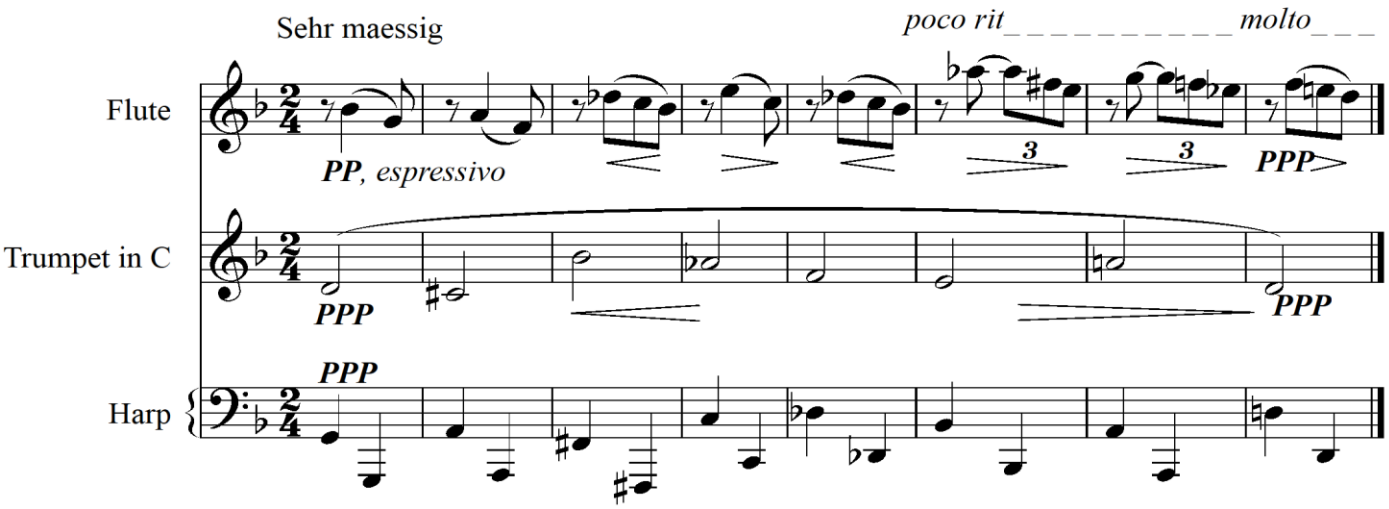
Schubert,
Συμφωνία No.5 σε ΣΙb, D.485

II.Andante con moto

9.

A. Webern (1883-1945)
Passacaglia, Op.1 (1908)
μμ 9-16

Πρέπει να το καταλάβουμε ότι ο ποιητής π ο ι ε ί. Εάν θέλει να βγάζει από μαύρο, μαύρο – λογαριασμός δικός του. Αναλαμβάνει το βάρος της ευθύνης που αναλογεί στην ψυχή του. Εμένα, όπως σας είπα και στην αρχή, μου αναλογεί το λ ε υ κ ό. Και σας εξομολογούμαι πως η κατεργασία του λευκού μέρους της ψυχής είναι πιο σκληρή κι από του μαρμάρου. Αλλά πώς να κάνω αλλιώς; Σε τί θα ωφελούσε να γίνω ένας απλός αναμεταδότης της ασχήμιας, με το δικαιολογητικό ότι υπάρχει στην πραγματικότητα; Είναι κάτι που το ξέρουμε και δεν υπάρχει λόγος να το επαναλαμβάνουμε. Τουλάχιστον εγώ αποβλέπω στην μεταμόρφωση.»

(Οδυσσέας Ελύτης)

Συγχορδίες

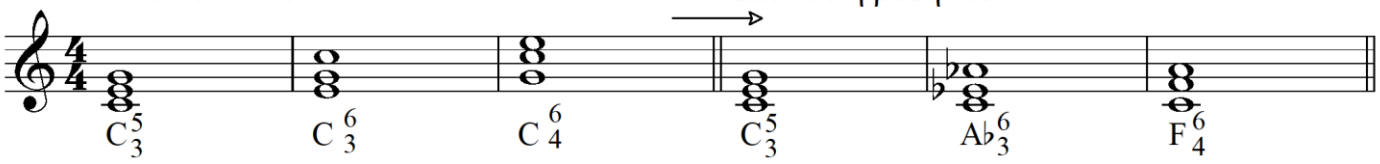
Τρίφωνες

Ευθεία κατάσταση:	Α' αναστροφή:	Β' αναστροφή:
3η 3η	4η 3η	3η 4η

♪ Τρίφωνες συγχορδίες σε όλες τις θέσεις, από κοινό μπάσο (επανάληψη):

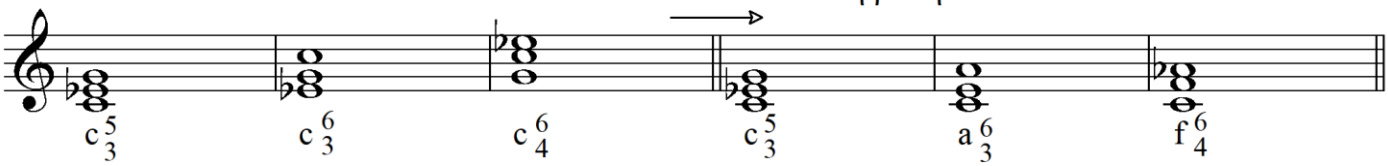
Η συγχορδία ντο μείζονα σε τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της μείζονας συγχορδίας από κοινή βάση ντο:

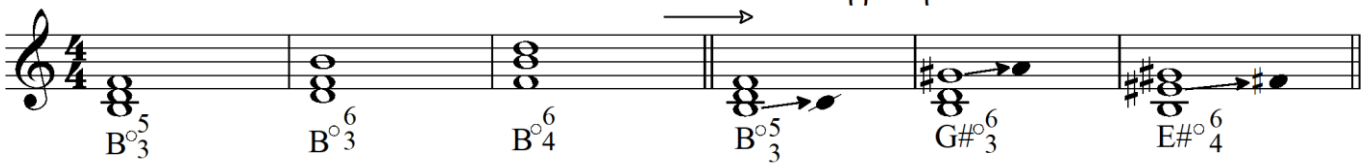
Η συγχορδία ντο ελάσσονα σε τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της ελάσσονας συγχορδίας από κοινή βάση ντο:

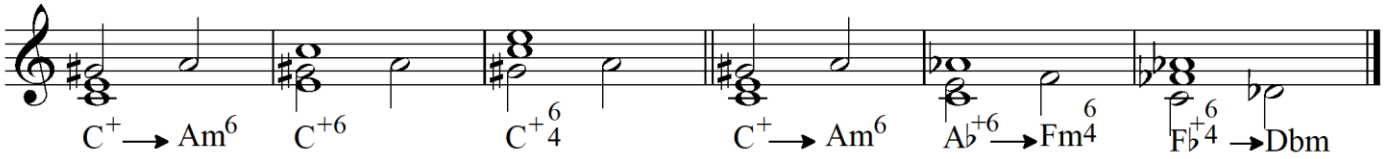
Η συγχορδία σι ελαττωμένη σε τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της ελαττωμένης συγχορδίας από κοινή βάση σι:

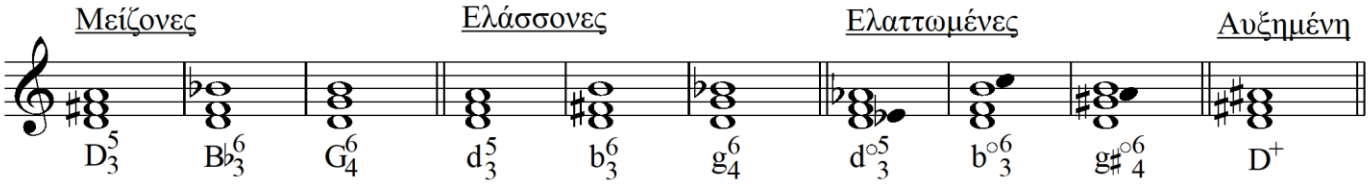
Η συγχορδία ντο Αυξημένη στις τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της Αυξημένης συγχορδίας από κοινή βάση ντο:

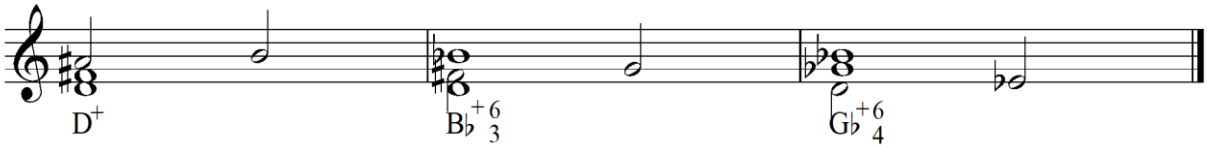

♪ Τρίφωνες συγχορδίες: Μ, Ε, ε, Α, από κοινή βάση ρε (επανάληψη)

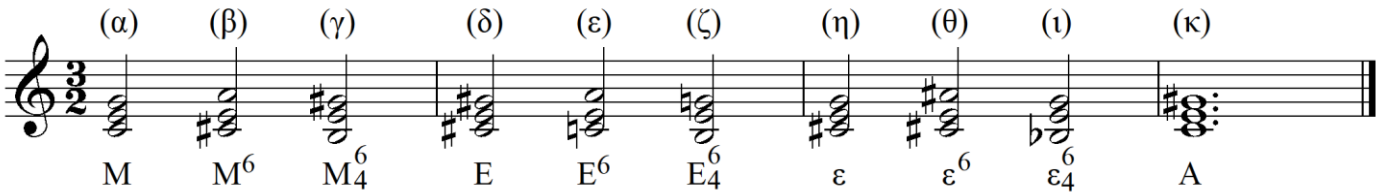
Συγχορδίες:
Μ, Ε, ε σε όλες τις θεσεις, & Α
με βάση το ρε

(Αυξημένη:)

♪ Τρίφωνες συγχορδίες με κοινή μεσαία νότα μι:

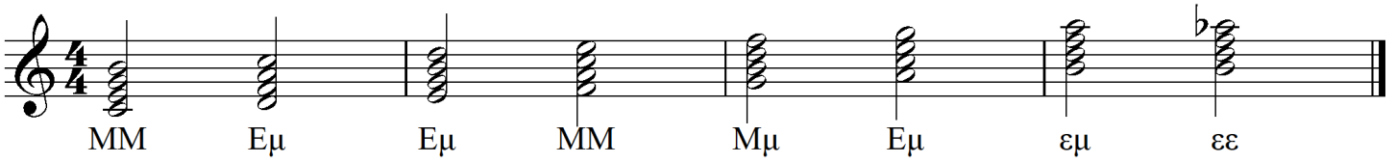
Η πιο ωραία εμπειρία που μπορούμε να έχουμε είναι το μυστηριώδες.
Είναι το πρωταρχικό συναίσθημα που βρίσκεται στη βάση της αληθινής τέχνης
και της αληθινής επιστήμης.
(Albert Einstein)

Τετράφωνες

Ευθεία κατάσταση:	Α' αναστροφή:	Β' αναστροφή:	Γ' αναστροφή:
3η 3η 3η	2η 3η 3η	3η 2η 3η	3η 3η 2η

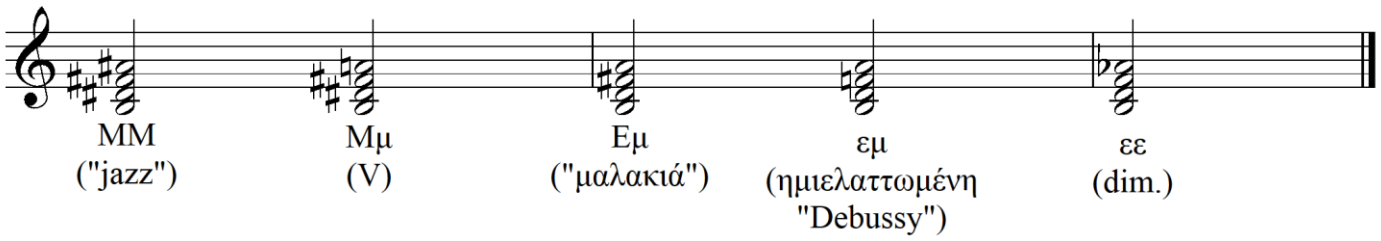
♪ Τετράφωνες συγχορδίες πάνω στη μείζονα:

(i)Συγχορδίες μεθ' 7ης
στη μείζονα κλίμακα
(+diminuita):

♪ Τετράφωνες συγχορδίες με κοινή βάση σι:

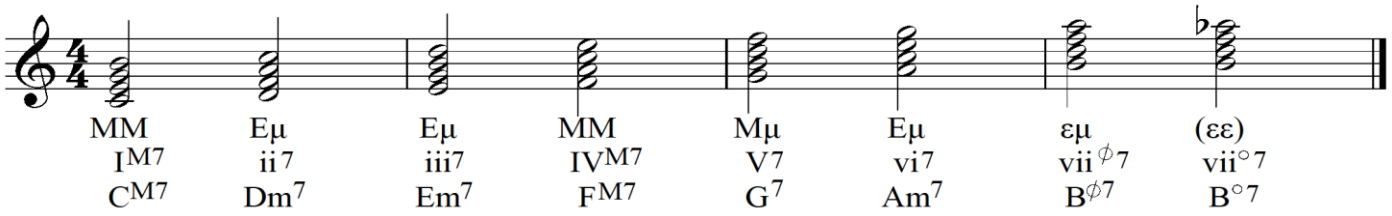
(ii)Συγχορδίες μεθ' 7ης
ΜΜ, Μμ, Εμ, εμ, εε
από κοινό μπάσο

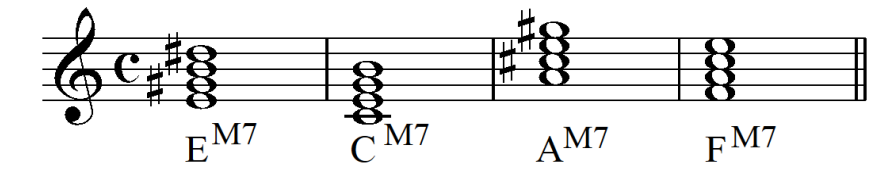
Το κάθε τί μπορεί να γίνει ενδιαφέρον, αν το κοιτάξεις για αρκετή ώρα.
*(**Gustave Flaubert**, Γάλλος συγγραφέας, 1821-1880)*

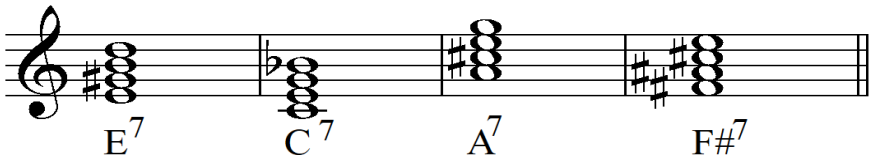
♪ Συμβολισμοί τετράφωνων συγχορδιών:

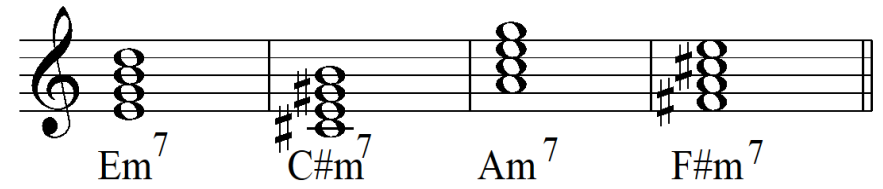
(i)Συγχορδίες μεθ' 7ης στη μείζονα κλίμακα (+diminuita):

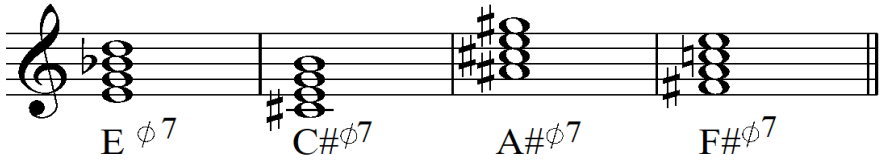

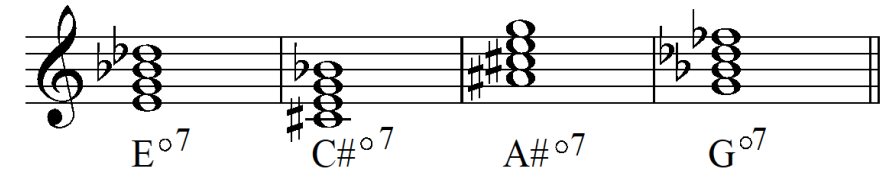
♪ Τετράφωνες συγχορδίες: ΜΜ, Μμ, Εμ, εμ, εε: ο ίδιος φθόγγος (μι) ως 1η, 3η, 5η, 7η

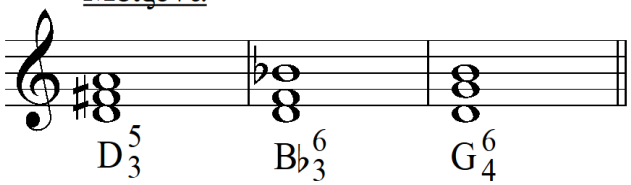

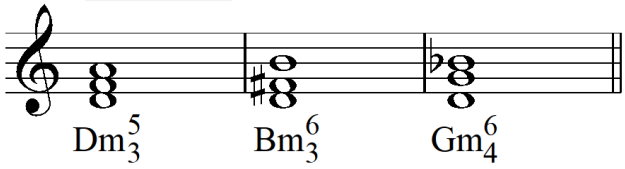

♪ Συγχορδίες – Σύνοψη όλων των τύπων του 3ου εξαμήνου, από κοινό μπάσο (ρε):

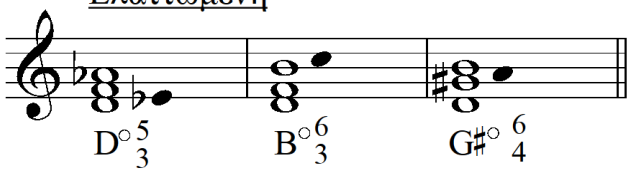
Μείζονα

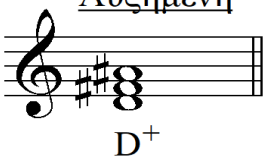
Ελάσσονα

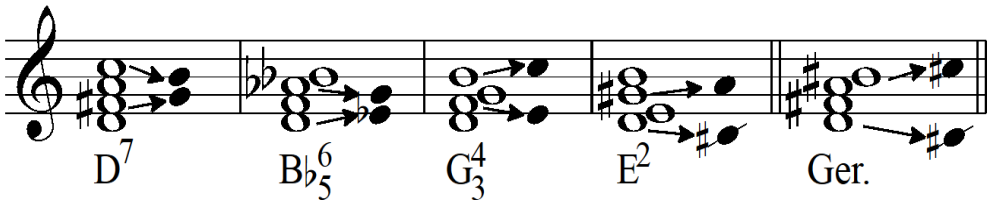
Ελαττωμένη

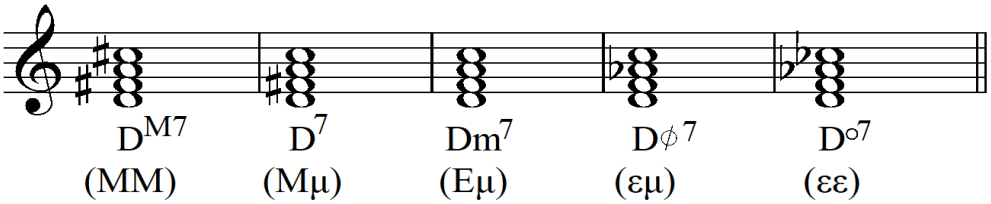
Αυξημένη

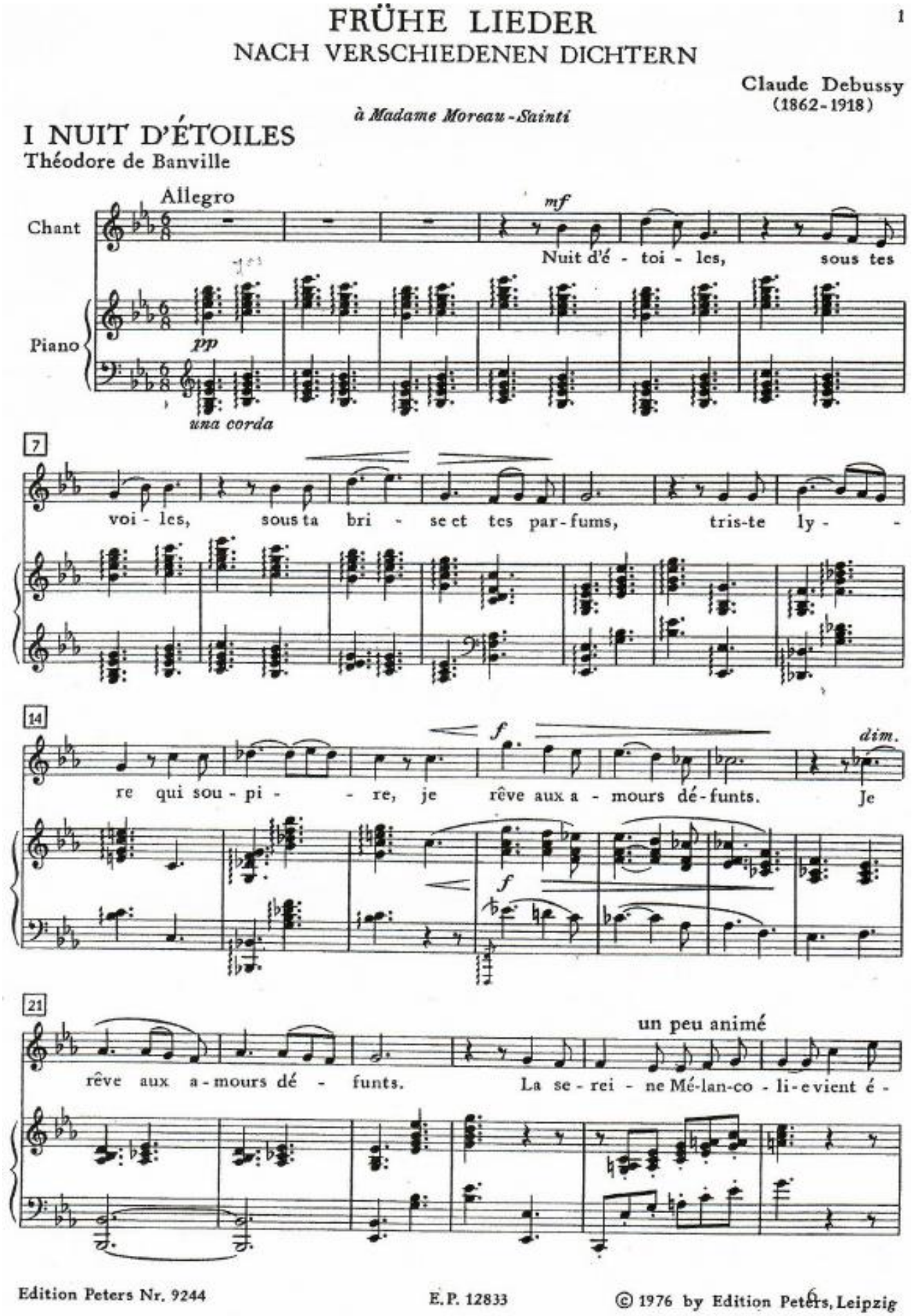
Μείζονα με 7μ (Συγχορδία 6ηςΑ)

Τετράφωνες συγχορδίες σε ευθεια κατάσταση:
ΜΜ, Μμ, Εμ, εμ, εε

♪ Χρήση συγχορδιών μεθ' 7ης σε πιανιστική συνοδεία:

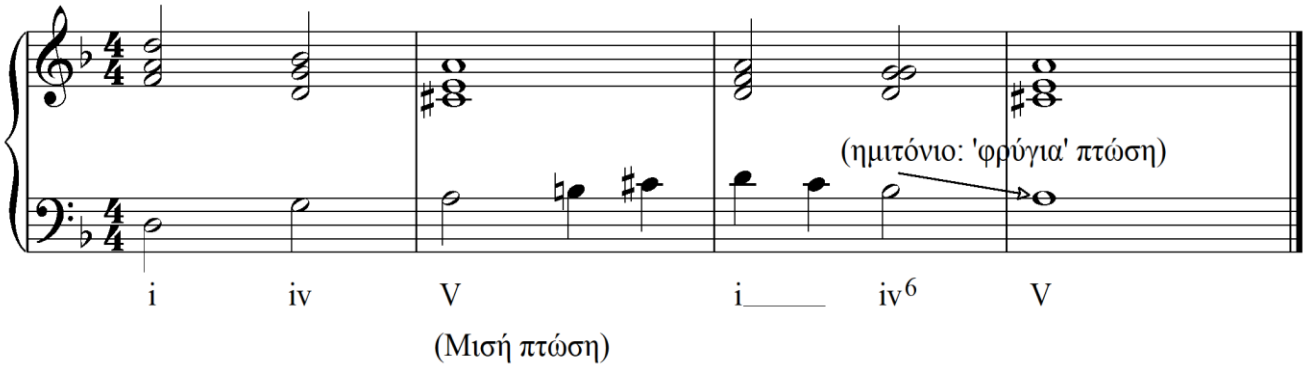

Αρμονία

Βασικές διαδοχές & Παραδείγματα ρεπερτορίου

1. <u>Φρύγια πτώση</u>

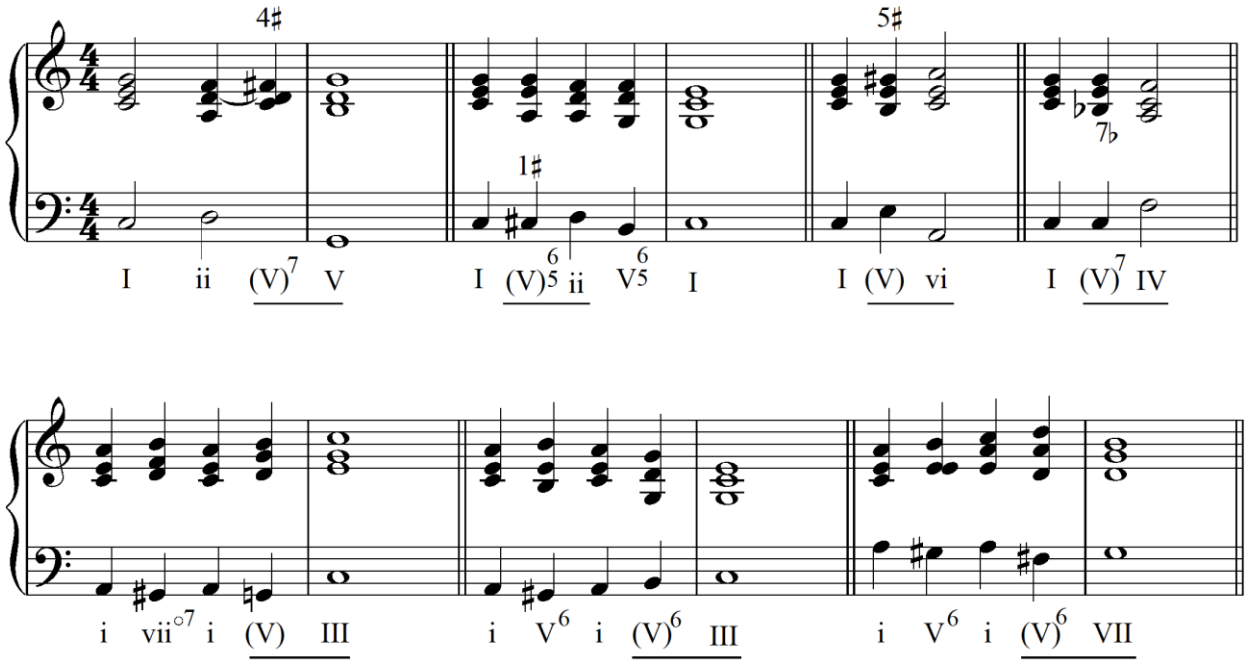
Αρμονική διαδοχή για την
φρύγια πτώση

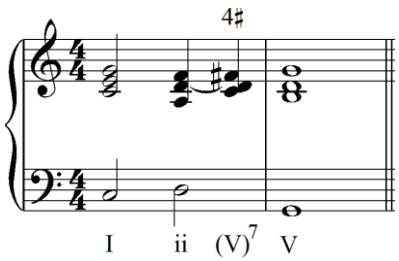
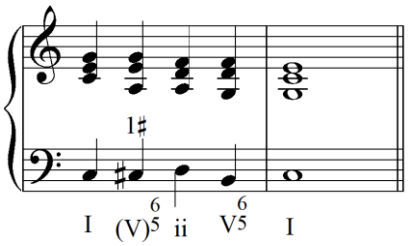
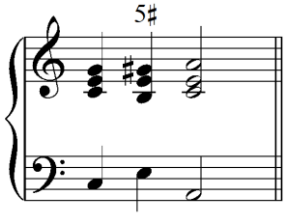
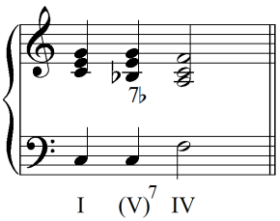
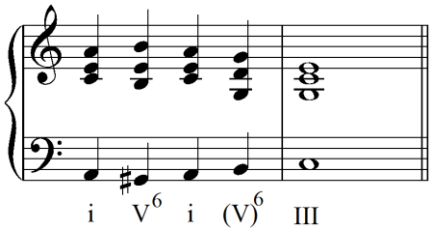
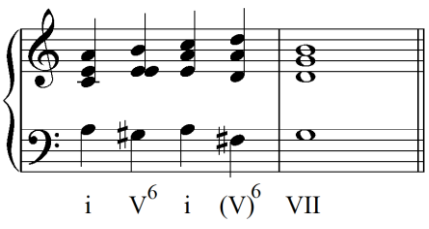
2. <u>Παρενθετικές δεσπόζουσες</u>

(2.1).

Σύντομες αρμονικές διαδοχές
Τονικοποίηση των βαθμίδων:
V, ii, vi, IV (σε μείζονα τονικότητα)
III, VII (σε ελάσσονα τονικότητα)

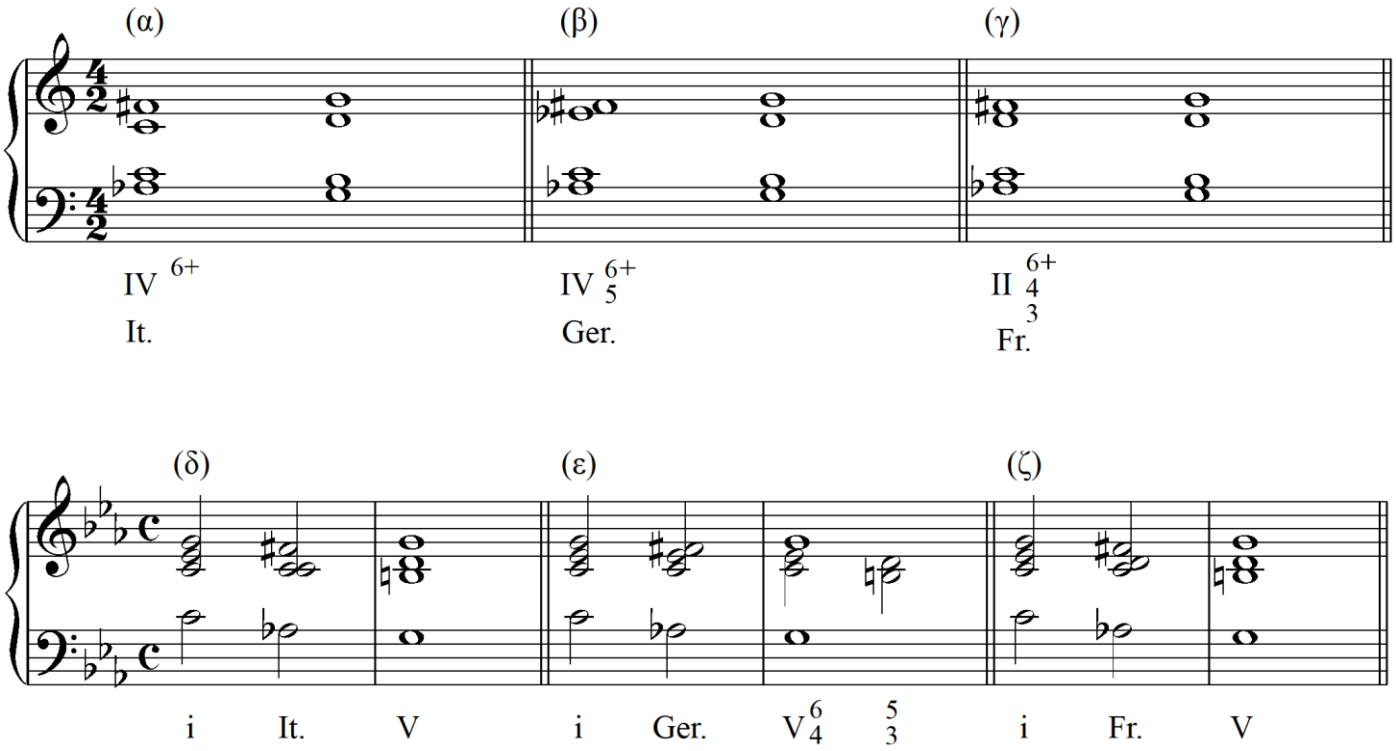
(2.2). ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – (V) ΤΗΣ: V, ii, vi, IV, III, και ♮VII

Φαινόμενο	Μουσικό παράδειγμα	Συγχορδία που λειτουργεί ως (V) για την τονικοποιημένη βαθμίδα	Βαθμίδα που λειτουργεί ως προσαγωγέας (& άλλες)	Τραγούδι της διαδοχής στην πιο στοιχειώδη της μορφή
(V) V (Σε Μείζονα)		ii→II⇨V	4#	Ντο-μι-σολ ↓ Ρε-φα#-λα ↓ Σολ-σι-ρε
(V) ii (Σε Μείζονα)		vi→VI⇨ii	1#	Ντο-μι-σολ ↓ Λα-ντο#-μι ↓ Ρε-φα-λα
(V) vi (Σε Μείζονα)		iii→III⇨vi	5#	Ντο-μι-σολ ↓ Μι-σολ#-σι ↓ Λα-ντο-μι
(V) IV (Σε Μείζονα)		I→I7b⇨IV	3 (και 7b)	Ντο-μι-σολ ↓ Ντο-μι-σολ-σιb ↓ Φα-λα-ντο
(V) III (Σε Ελάσσονα)		vii→♮VII⇨III	2 (και 7♮)	Λα-ντο-μι ↓ Σολ-σι-ρε ↓ Ντο-μι-σολ
(V) ♮VII (Σε Ελάσσονα)		iv→IV⇨♮VII	6#	Λα-ντο-μι ↓ Ρε-φα#-λα ↓ Σολ-σι-ρε

3. <u>Συγχορδίες αυξημένης 6ης</u>

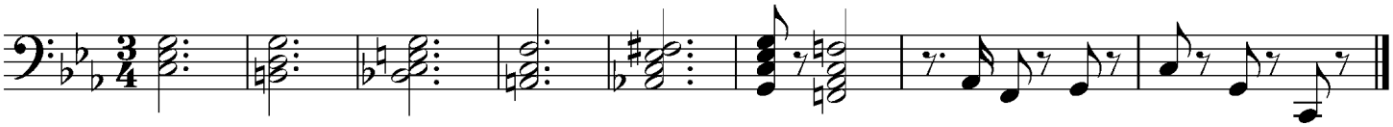
(3.1).

Σύντομες αρμονικές διαδοχές:
Οι τρεις τύποι συγχορδιών 6ης αυξημένης
(It.,Ger.,Fr.)

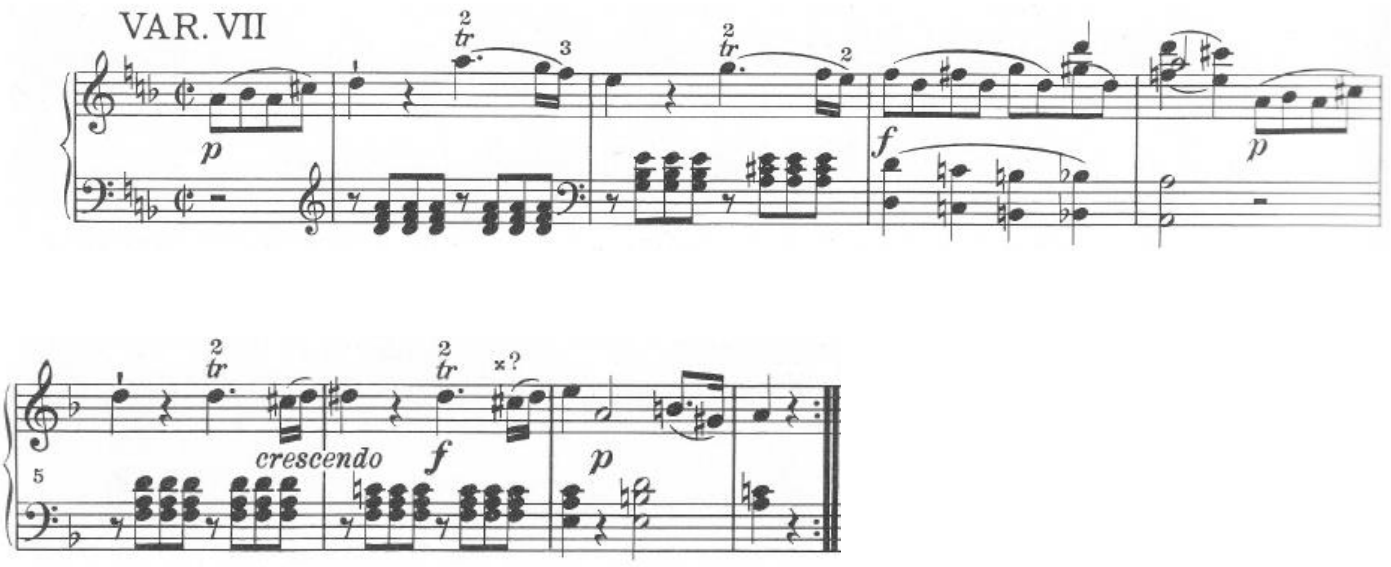

(3.2).

Beethoven,
32 Variations in C minor for piano (1806)
(Νότες αριστερού χεριού)

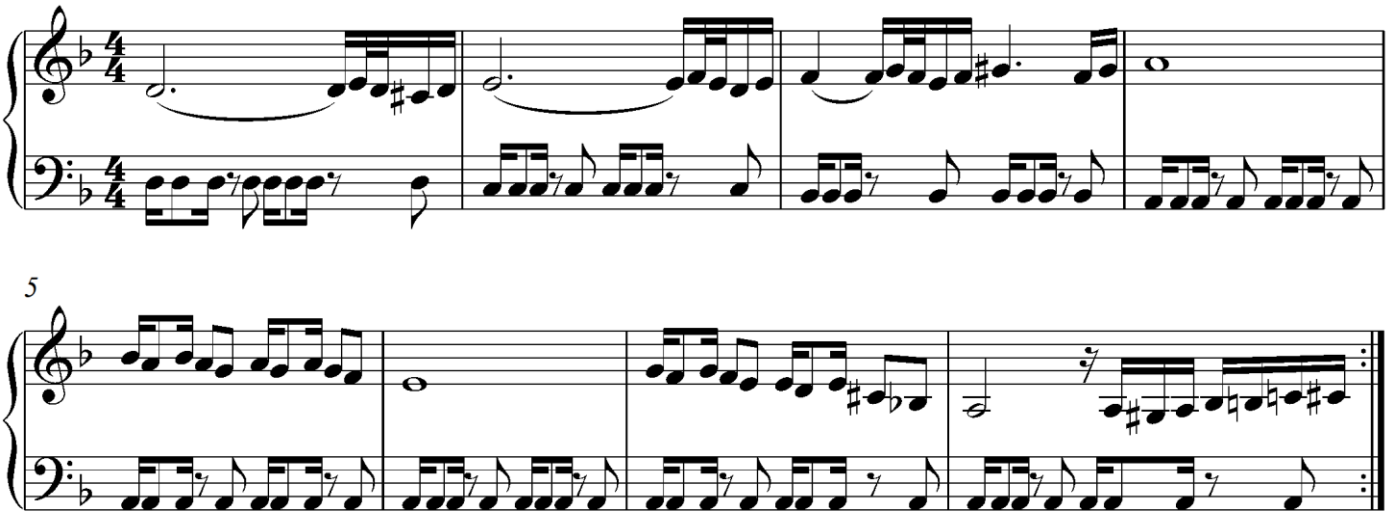

(3.3). Mozart, *Piano Sonata in D,* K284, III (Wiener Urtext Edition)

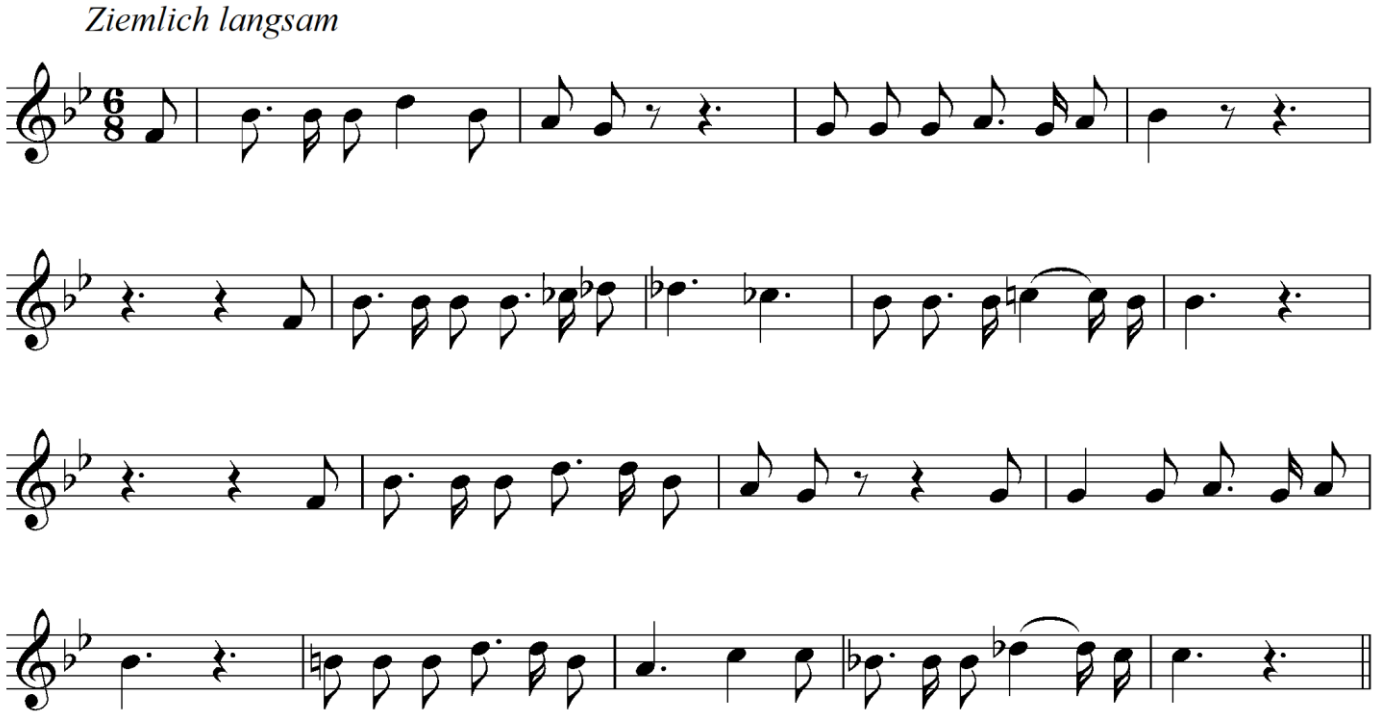
(3.4).

Μισιρλού,
παραδοσιακό τραγούδι (ρεφραίν)

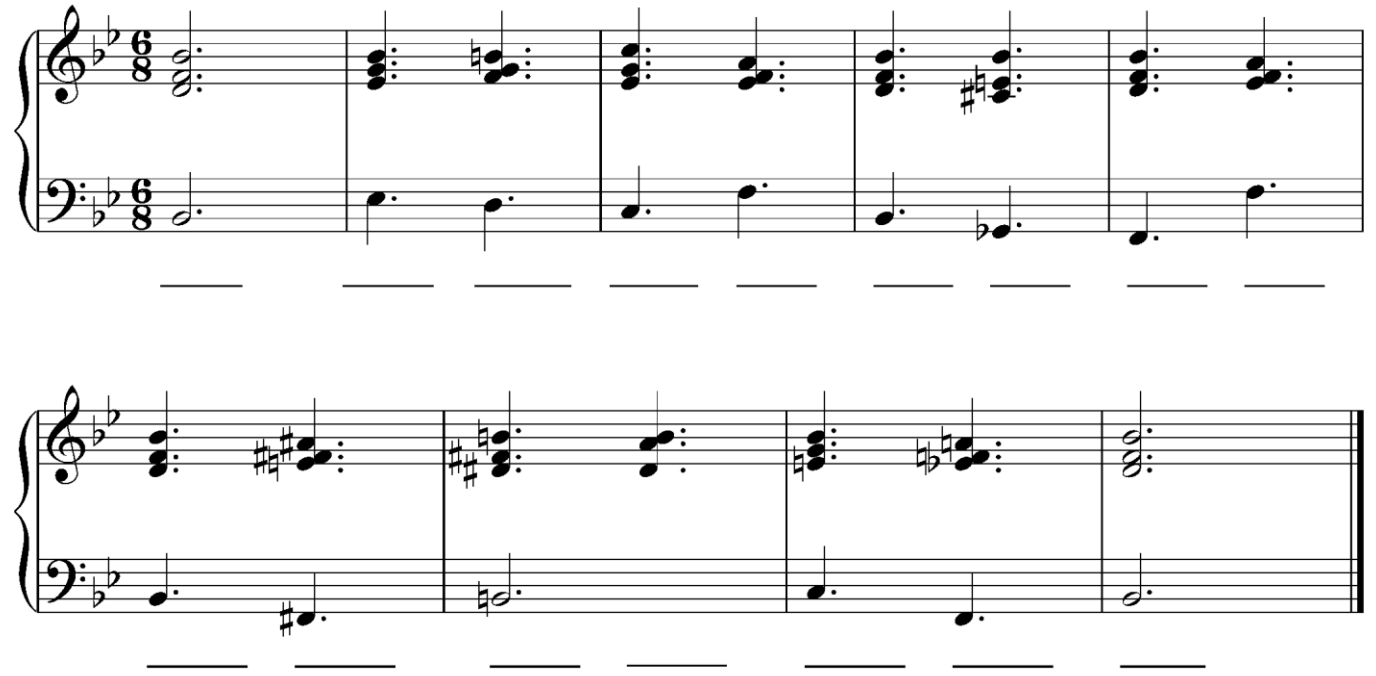

(3.5). Schumann, *Dichterliebe* Op.42

Schumann:
Am leuchtenden Sommermorgen (μμ3-20)

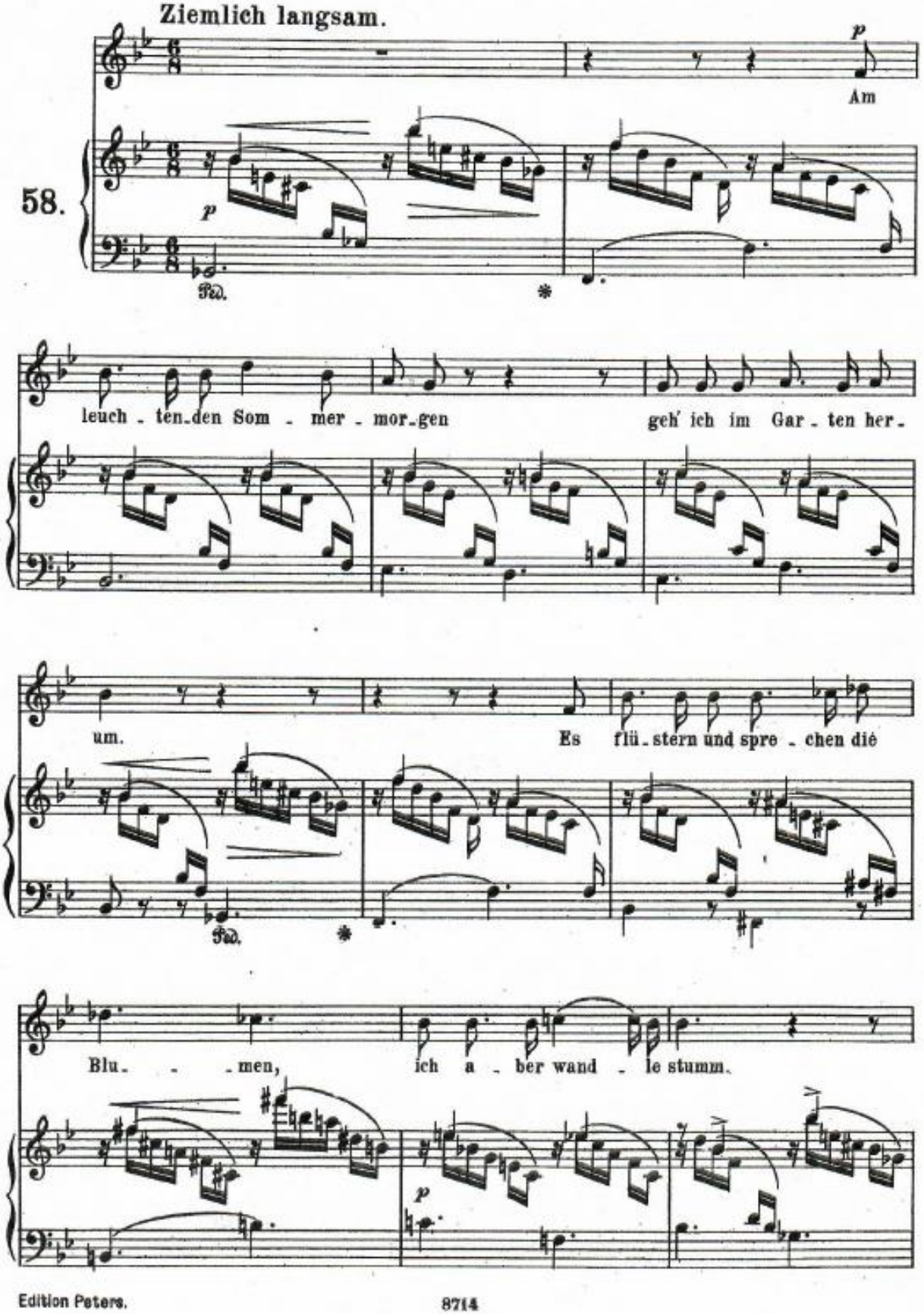

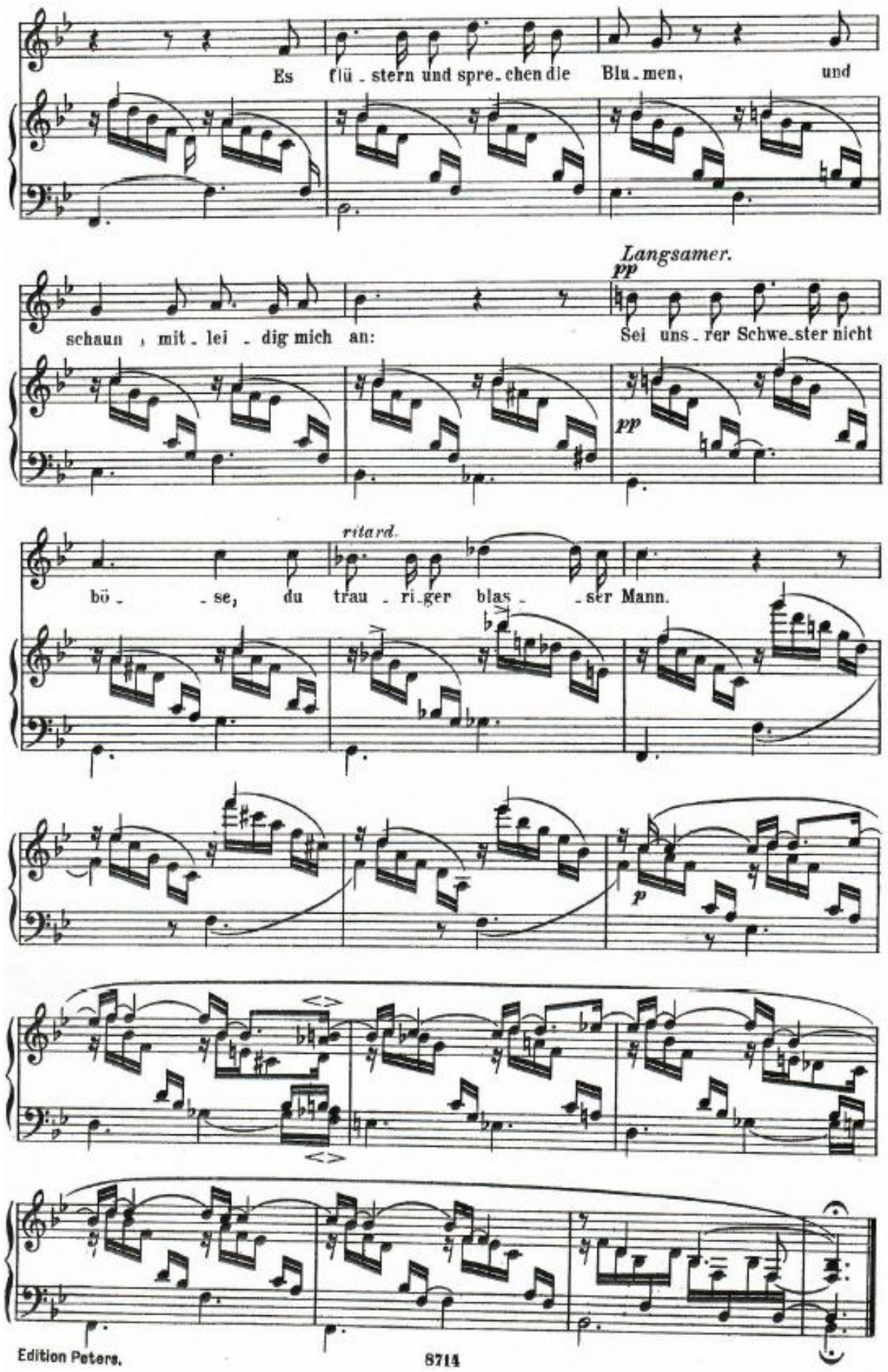
Schumann:
Διαδοχή πάνω στο τραγούδι
Am leuchtenden Sommermorgen (μμ3-11)

XII.

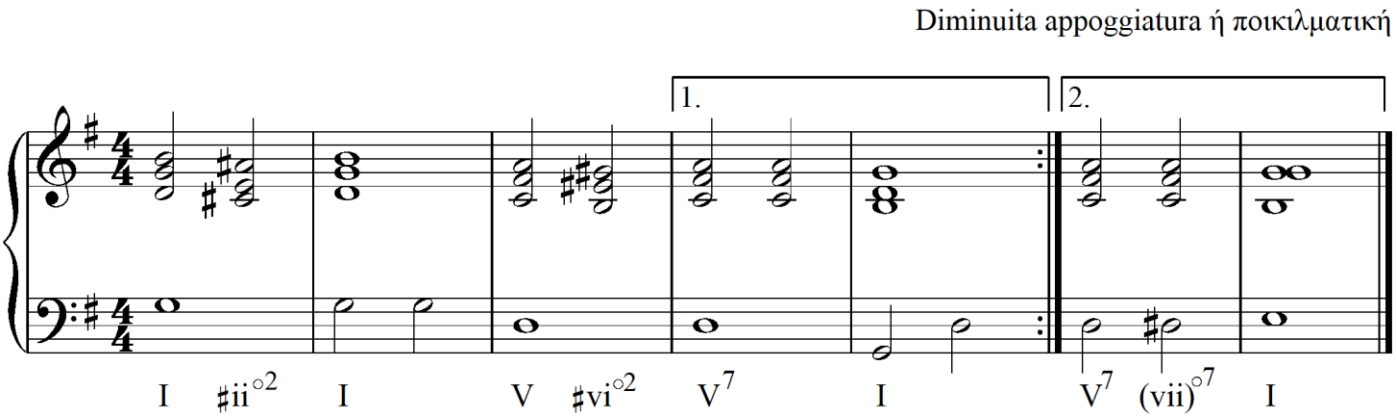
Am leuchtenden Sommermorgen.

Es flü - stern und spre - chen die Blu - men, und
Langsamer.
pp
schaun mit - lei - dig mich an:
Sei uns - rer Schwe - ster nicht
pp
ritard.
bö - - se, du trau - ri - ger blas - - ser Mann.
p

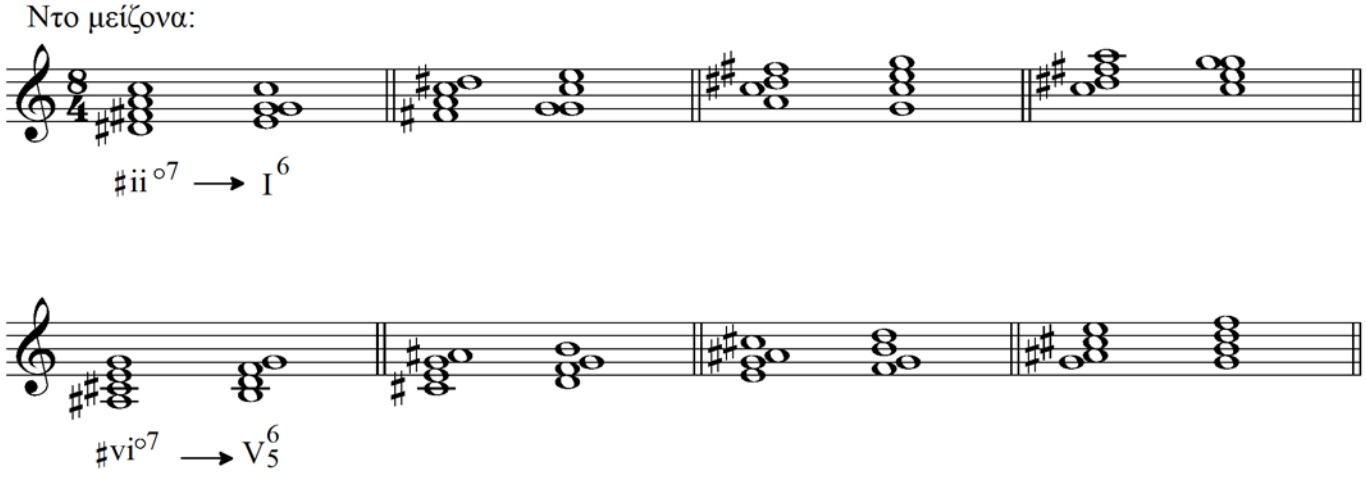
4. <u>Ντιμινουίτα – ‘αποτζιατούρα’ ή ποικιλματική</u>

(4.1).

(4.2).

Η **'ντιμινουίτα-αποτζιατούρα'** χτίζεται συνήθως πάνω στις βαθμίδες ii (=>I) & vi (=>V), με οξυμένες την 1η και 3η της συγχορδίας κάθε φορά. Οι ντιμινουίτες αυτές έχουν κοινή νότα με τη συγχορδία της λύσης, και λειτουργούν όχι ως συγχορδίες δεσπόζουσας, αλλά σαν αποτζιατούρες, ή ποικίλματα.

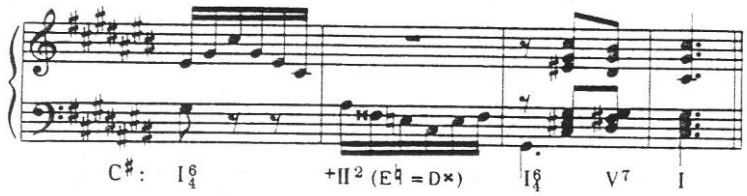

Ἔμφυτος πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ τῆς ἐλευθερίας πόθος.

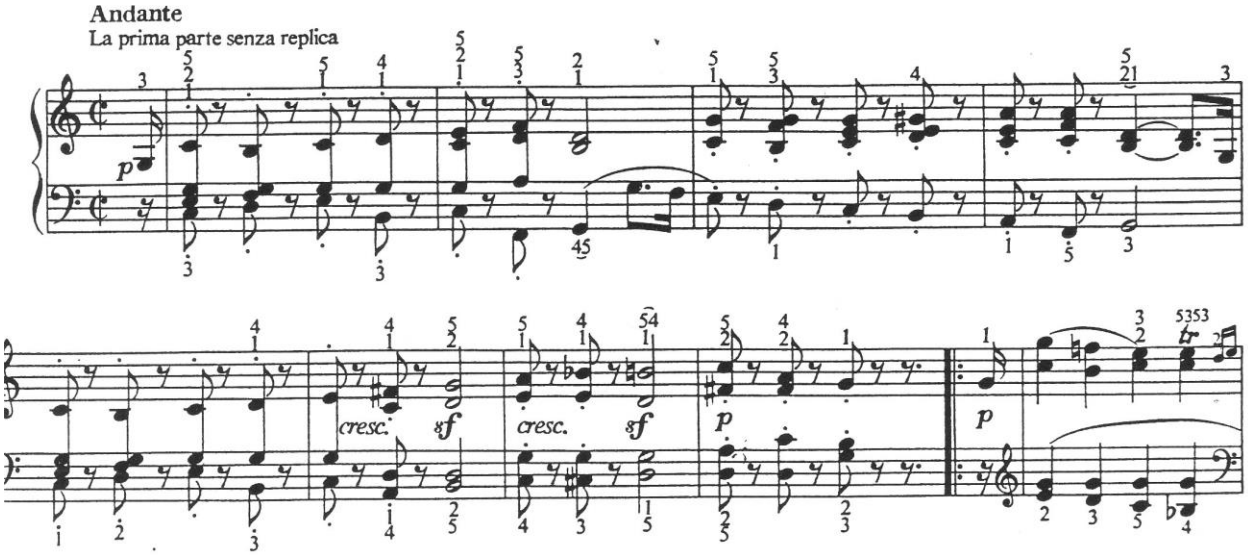
(***Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς***, *Αρχαίος Έλληνας ιστοριογράφος, 1ος αιώνας π.Χ.)*

(4.3).

EXAMPLE 25–4: Bach, *Well-Tempered Clavier, I*, Prelude No. 3

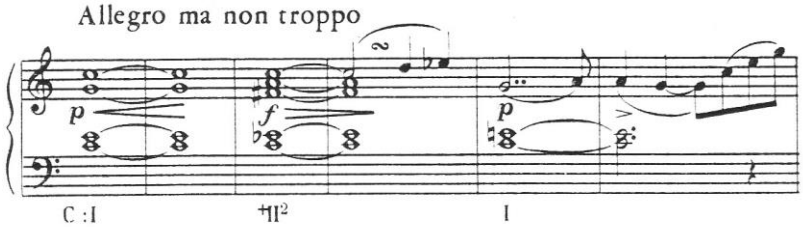

(4.4).

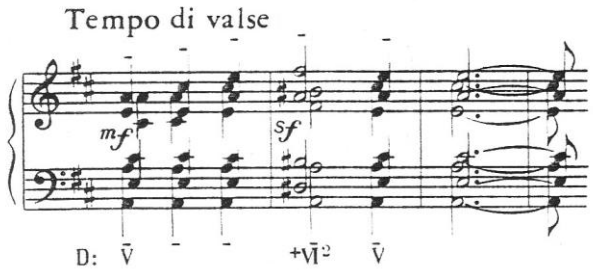
(4.5).

EXAMPLE 25–6: Schubert, *String Quintet*, Op. 163, I

(4.6).

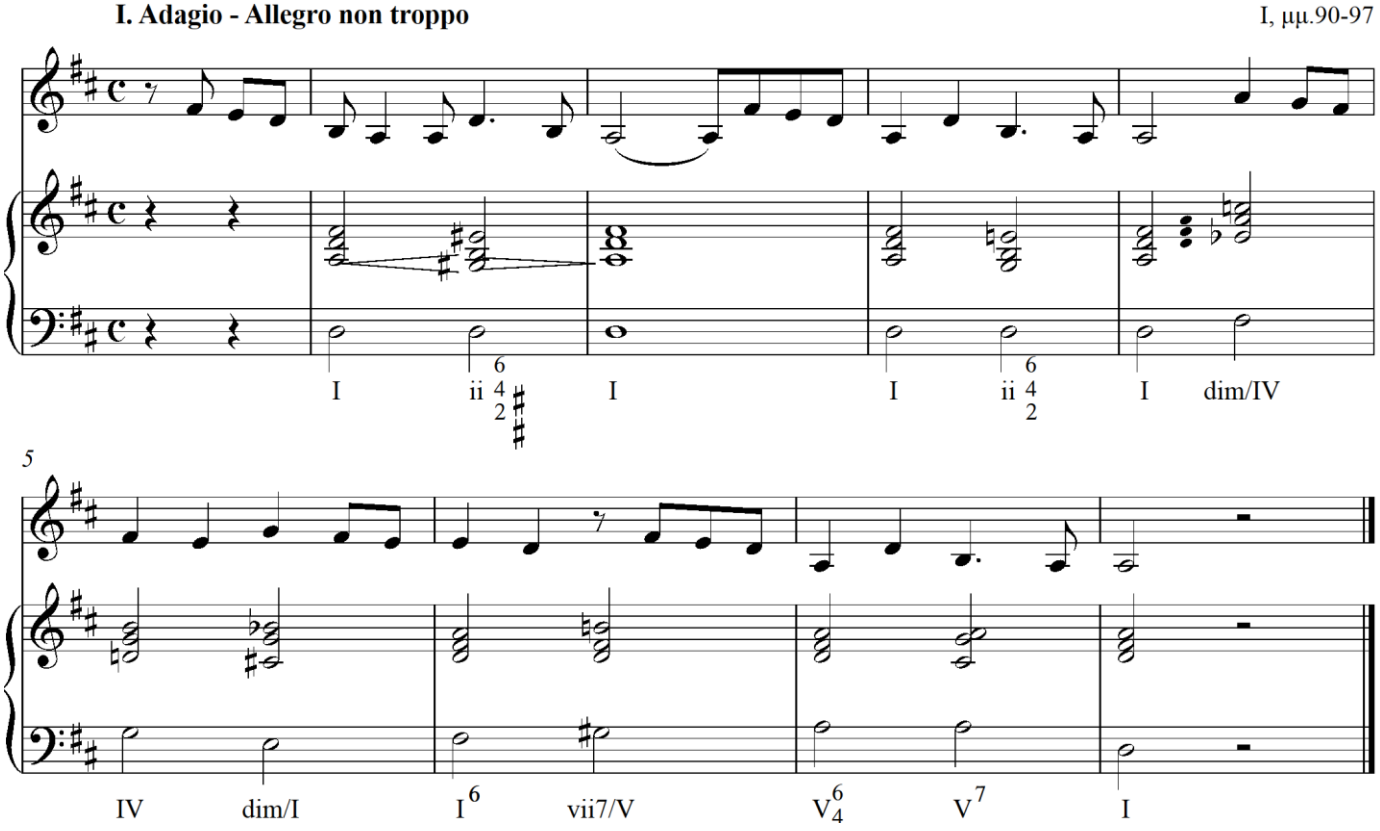
EXAMPLE 25–7: Tchaikovsky, *The Nutcracker: Waltz of the Flowers*

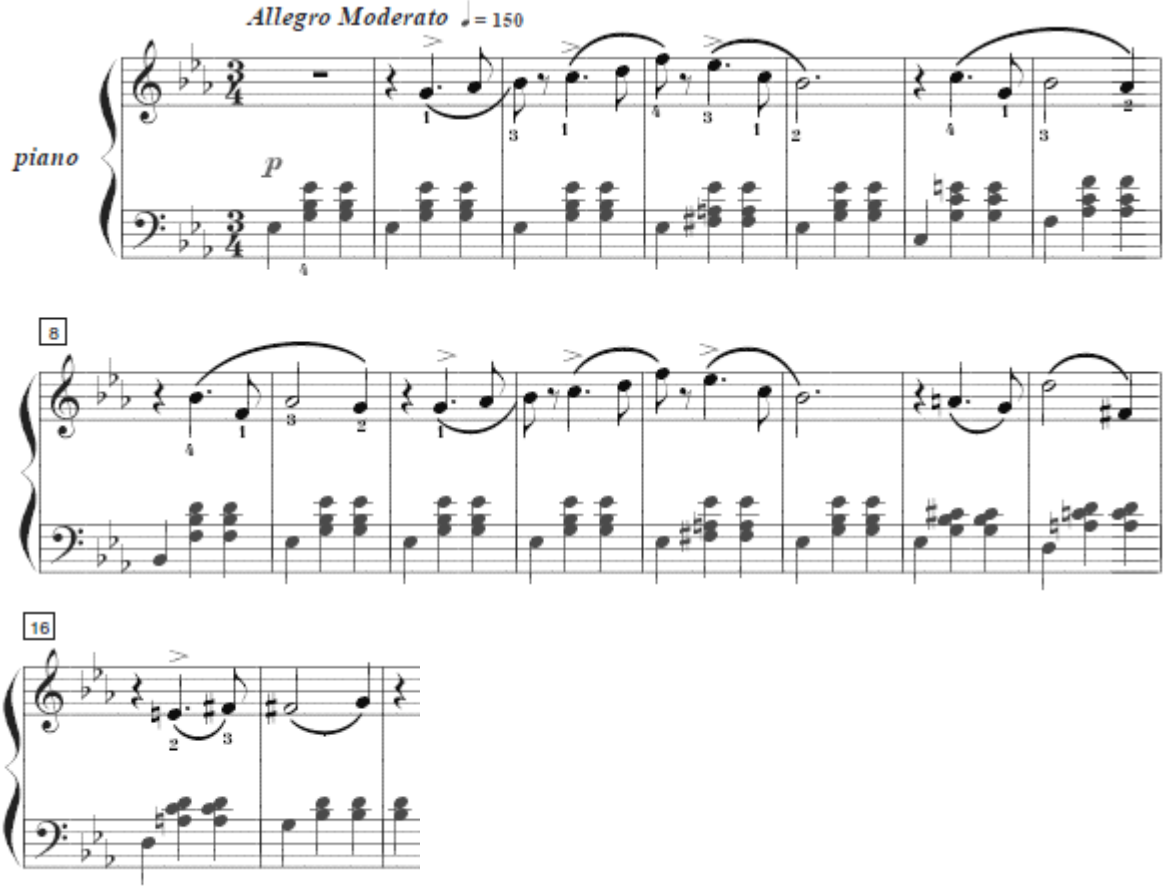
Piston, W. (1978) *Harmony*. [4η έκδοση]. Νέα Υόρκη: Norton & Company

(4.7).

Tchaikovsky, 6η Συμφωνία,
I, μμ.90-97

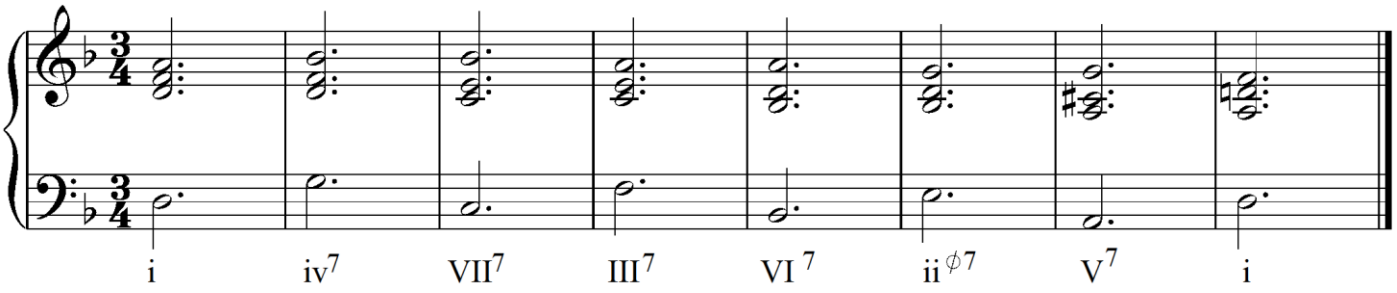
(4.8). Tchaikovsky, *Waltz*, Op.l39, No.8

5. <u>Κύκλος 5ών με συγχορδίες μεθ' 7ης</u>

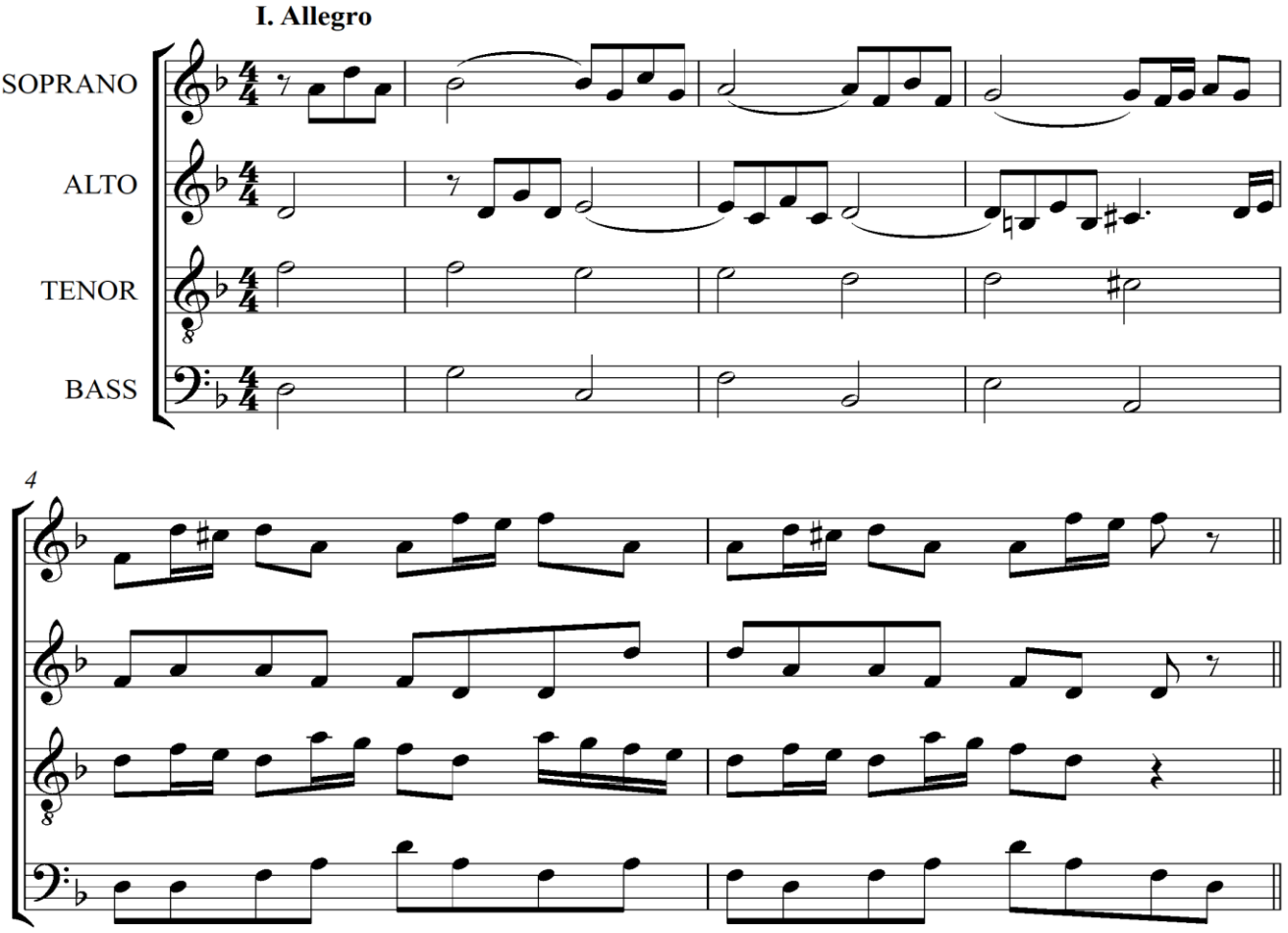
(5.1).

Αρμονική διαδοχή:
Αλυσίδα 5ών με συγχορδίες μεθ'7ης

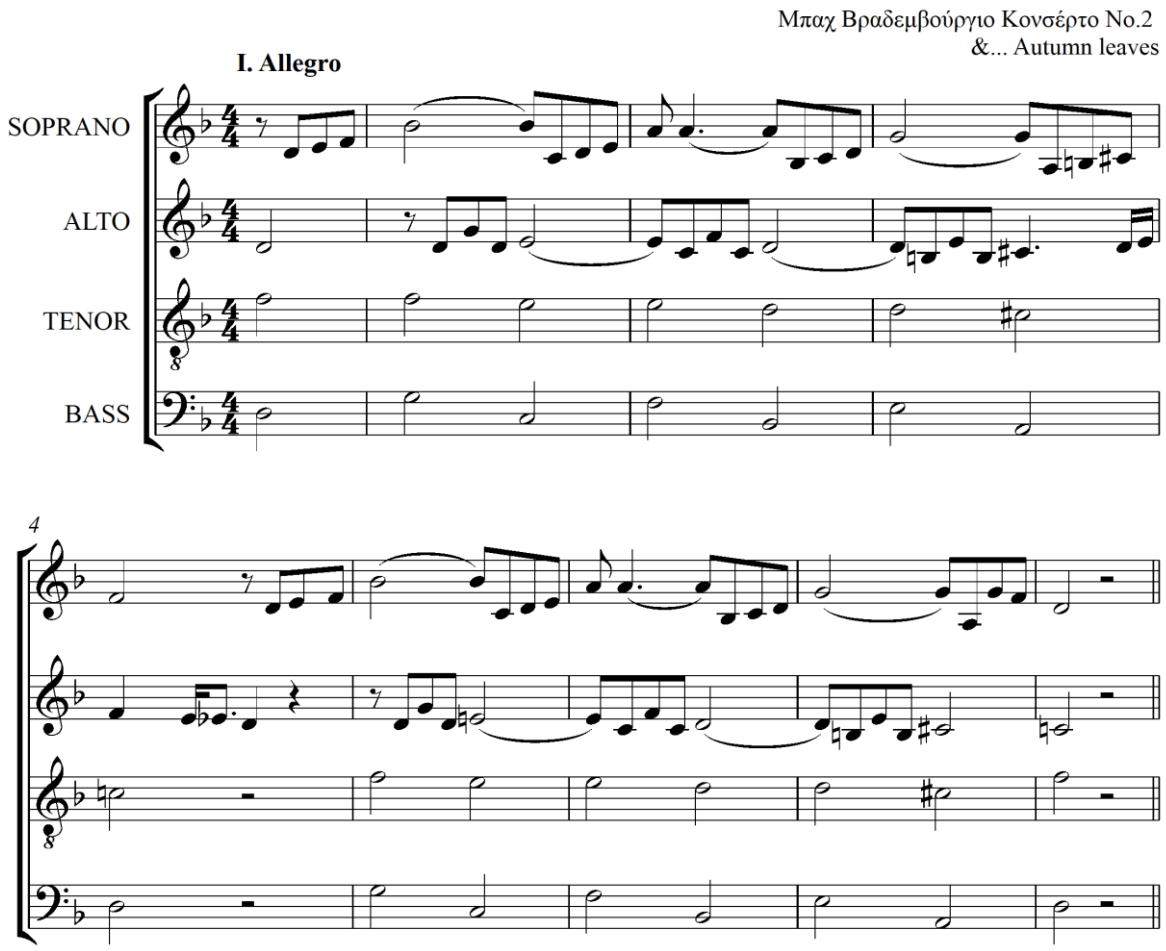

(5.2).

J.S.Bach,
Βραδεμβούργιο Κονσέρτο No.2 σε Φα+,
BWV1024

(5.3).

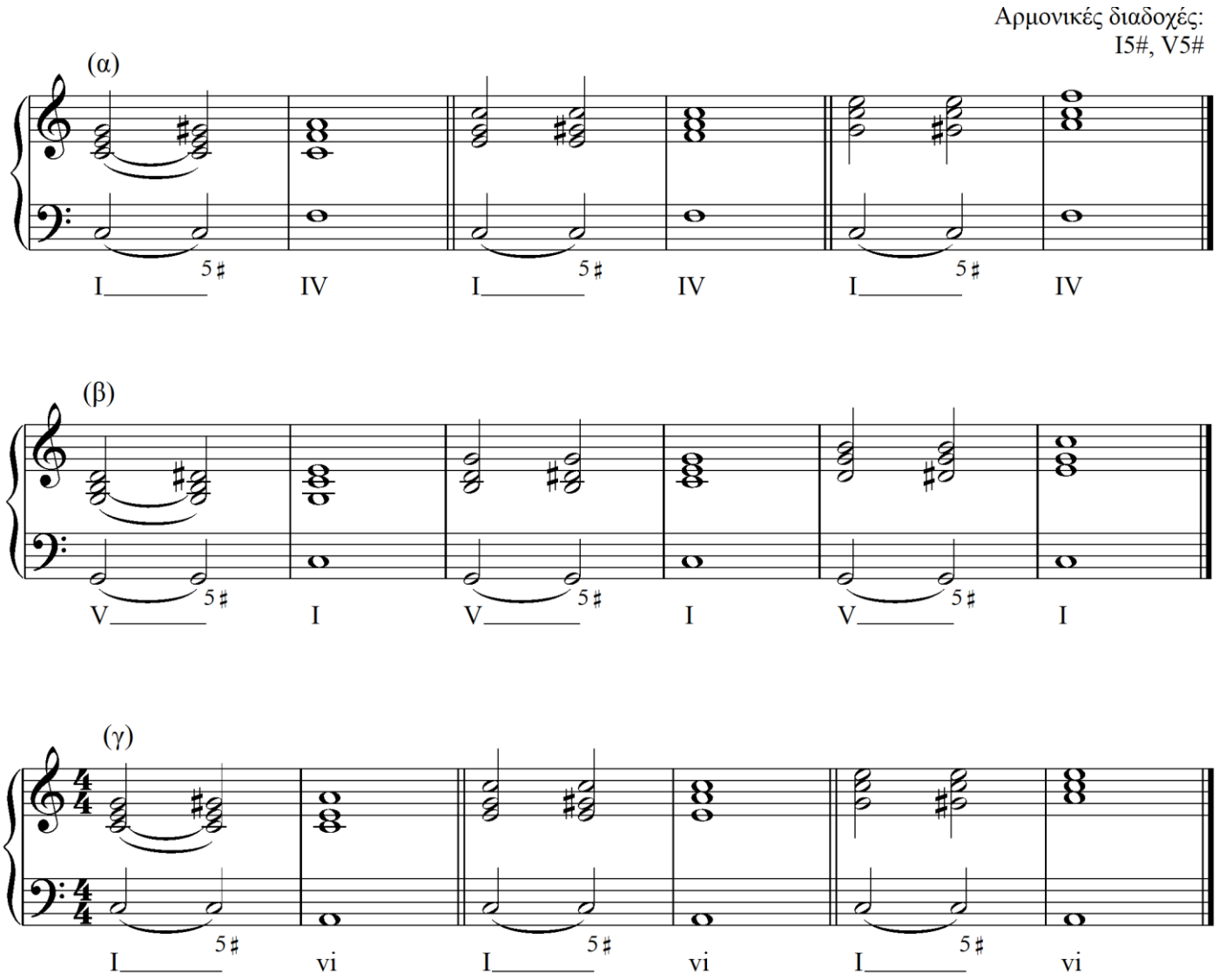
Αἰὼν παῖς ἐστι παίζων, πεσσεύων· παιδὸς ἡ βασιληίη.

(Ο χρόνος είναι ένα παιδί που παίζει, με πεσσούς. Η βασιλεία ανήκει στο παιδί.)

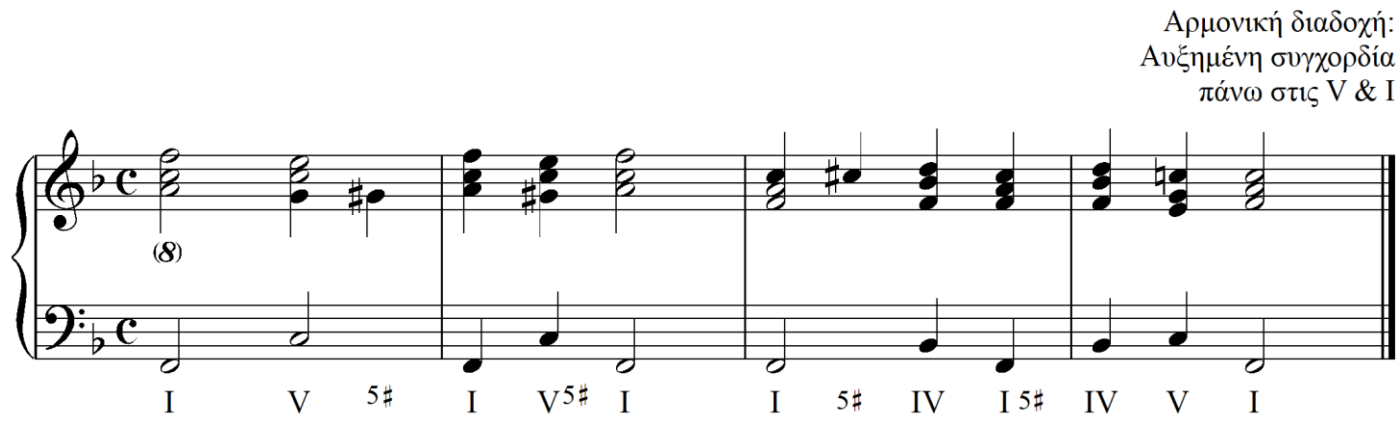
(***Ηράκλειτος***)

6. Αυξημένες συγχορδίες

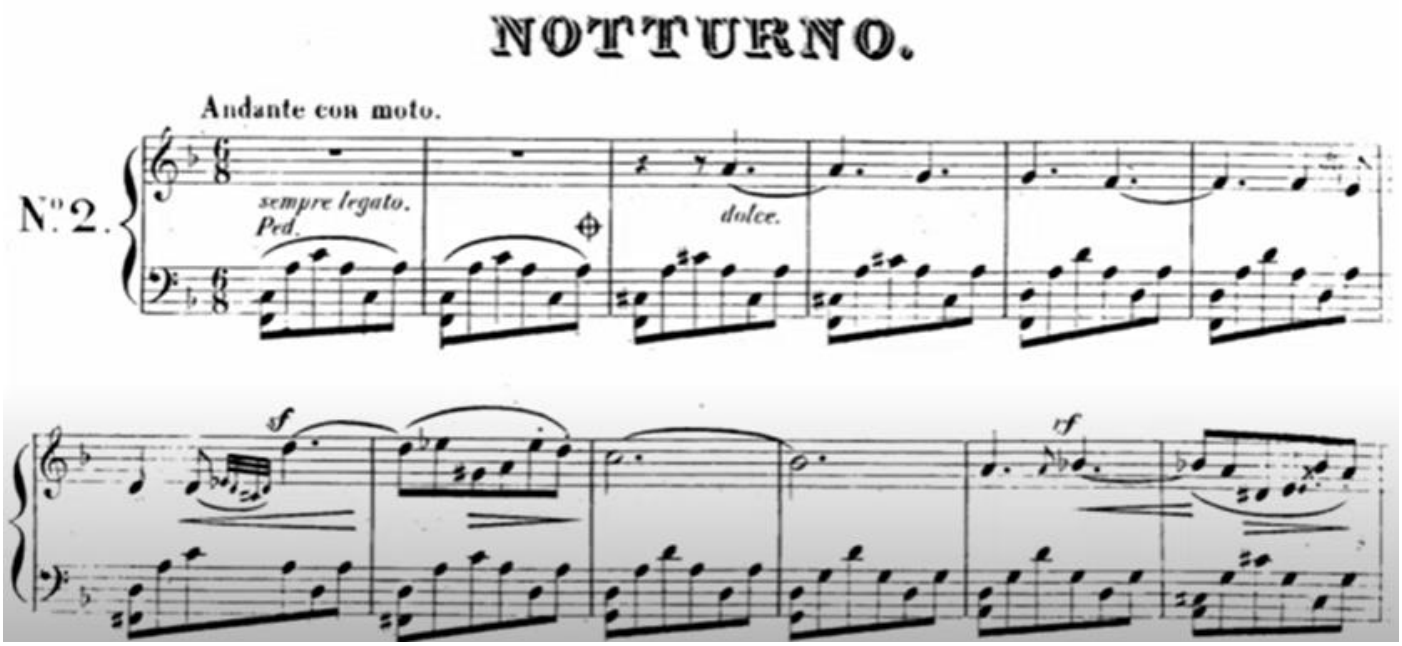
(6.1).

(6.2).

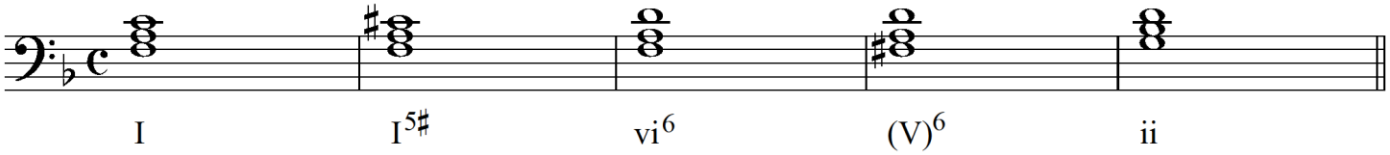

(6.3). Clara Schumann, *Soirees musicales*, Op.6, Notturno (1836)

Παρτιτούρα: https://www.youtube.com/watch?v=LnfTeZanuzk&t=142s

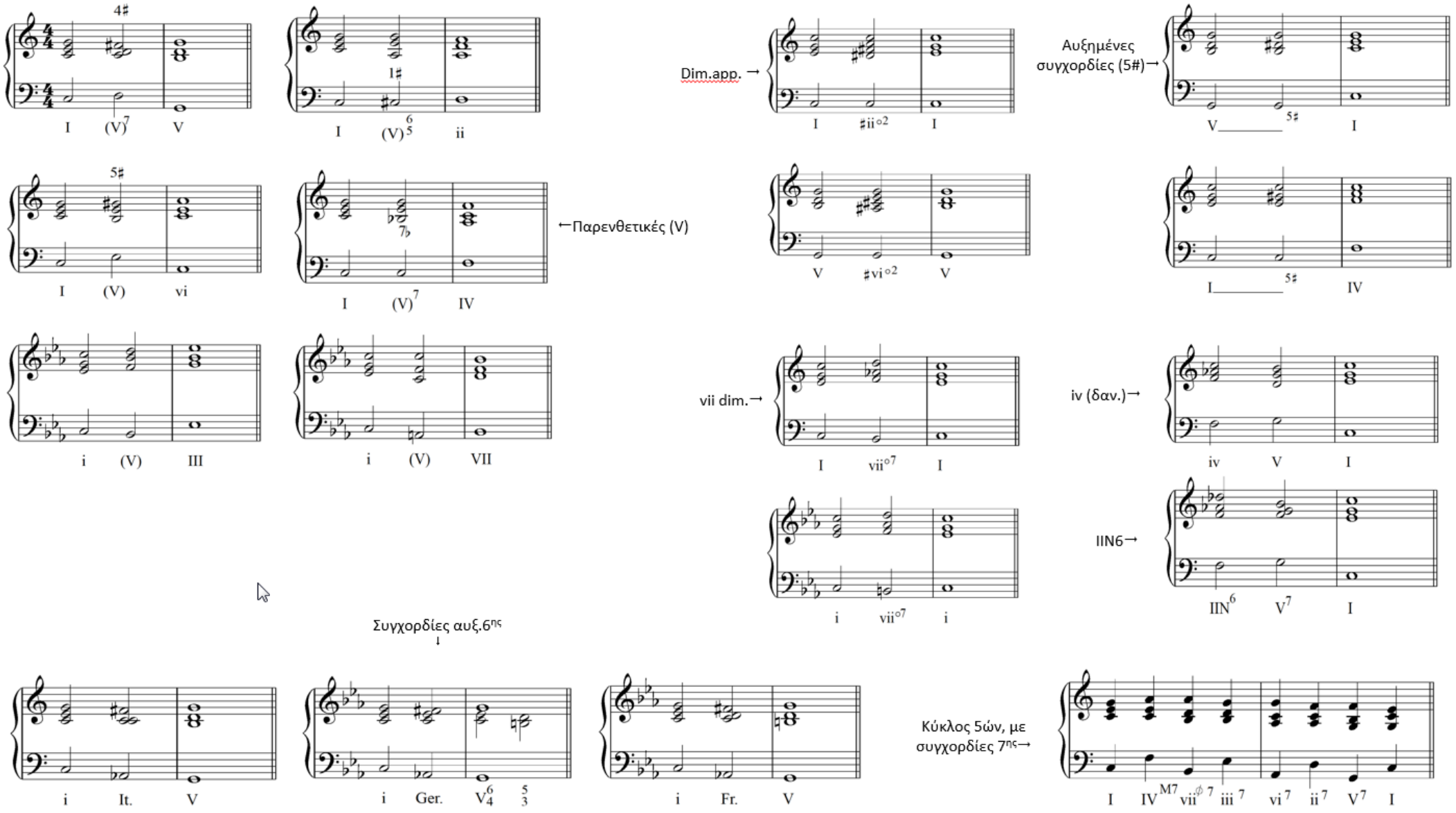
Clara Schumann (1819-1896),
Soirees musicales, Op.6
Notturno (1836)
Αρμονικό υπόβαθρο, μμ1-10

Τα πάντα μέσα στο σύμπαν είναι ένα. Μια απέραντη, ενιαία και αδιαίρετη ενότητα(…) Η σύγχρονη Φυσική διδάσκει ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι απομονωμένοι. Δεν τους χωρίζει κενό. Τους συνδέει φως, ακτινοβολία.

(***Μάνος Δανέζης, αστροφυσικός***)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 – Αρμονικά φαινόμενα Άσκησης Ακοής ΙΙΙ

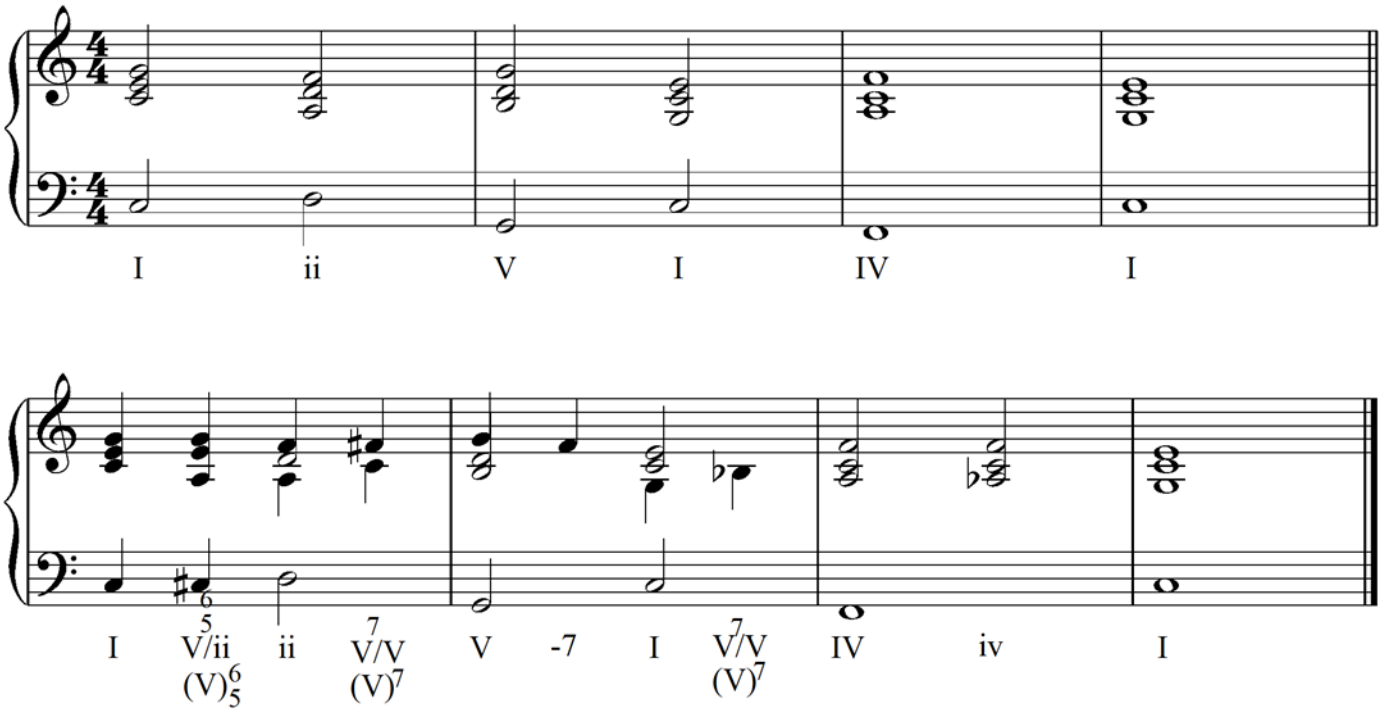

Αρμονία

Διαδοχές με συνδυασμούς φαινομένων, για solfège/dictée

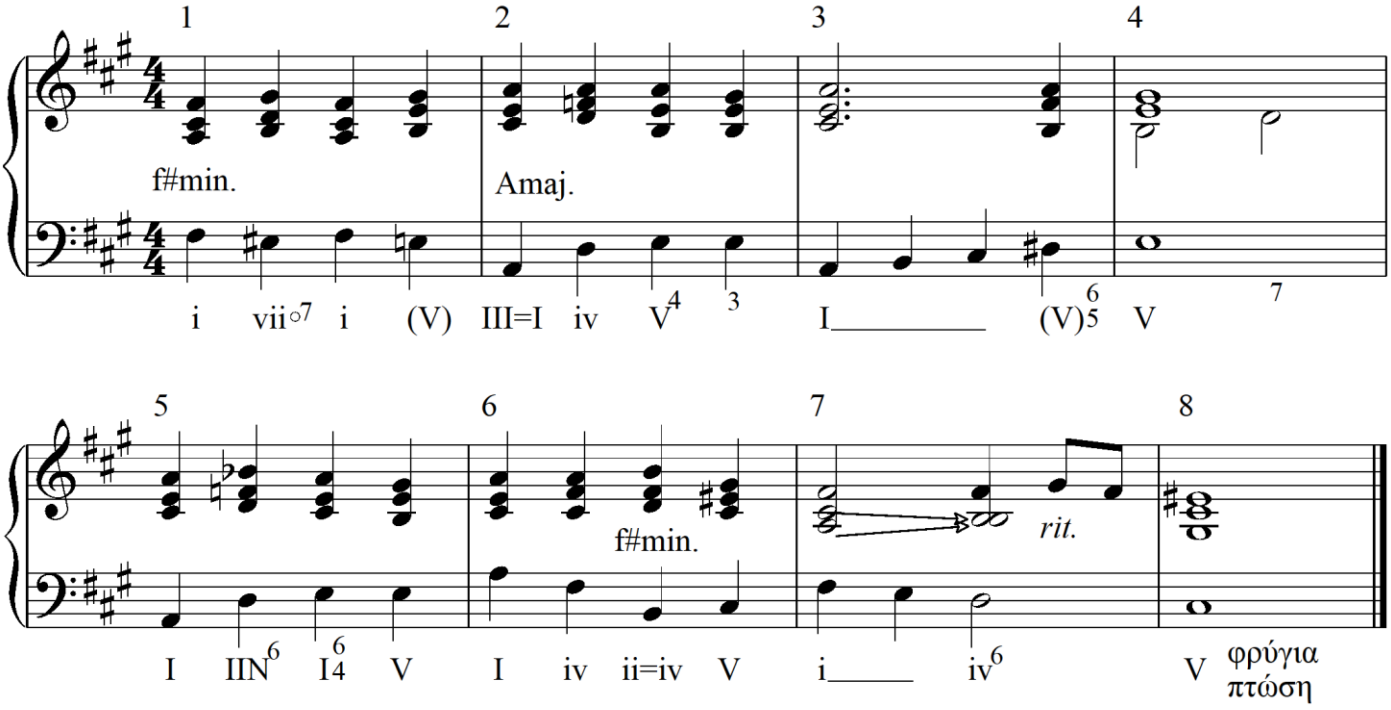
1.

Αρμονική διαδοχή
Τονικοποιήσεις (των: ii, V, IV)

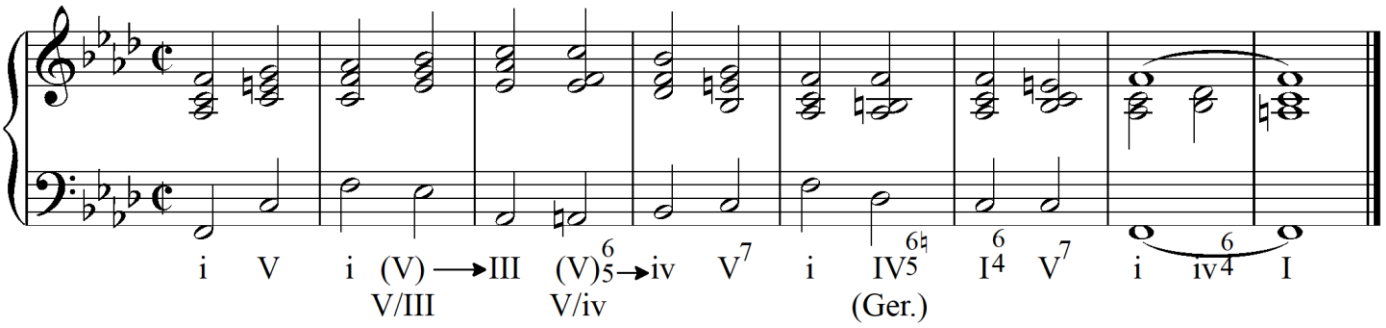
2.

Αρμονική διαδοχή
dim., (V)III, iv, (V)V, IIN, φρύγια πτώση

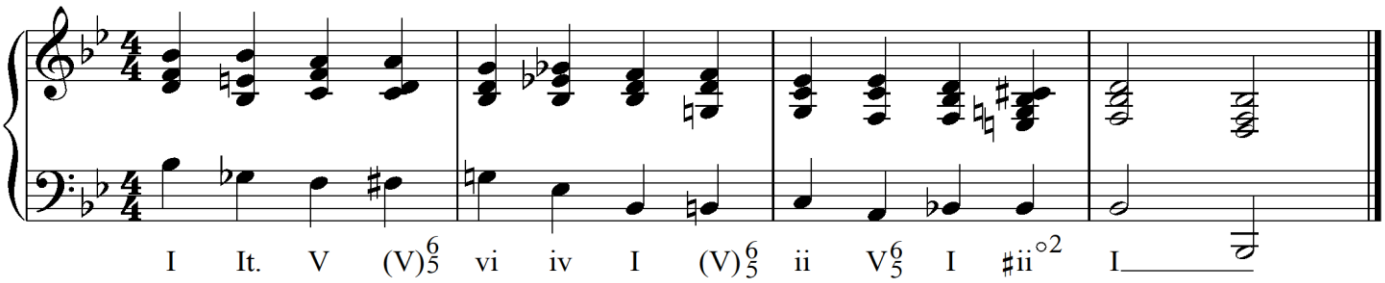
3.

Αρμονική διαδοχή:
(V), Ger., πτωτικο 6/4, πλάγια-εκκλ. πτώση

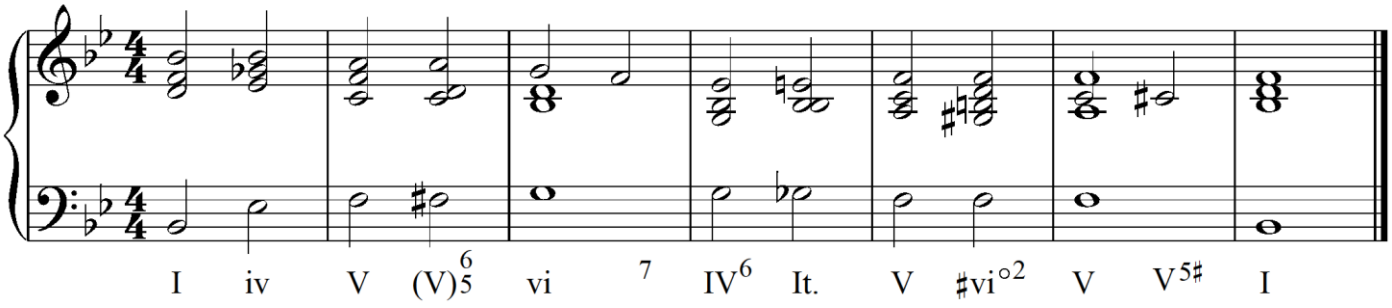
4.

6+, iv, (V), Dim. app.

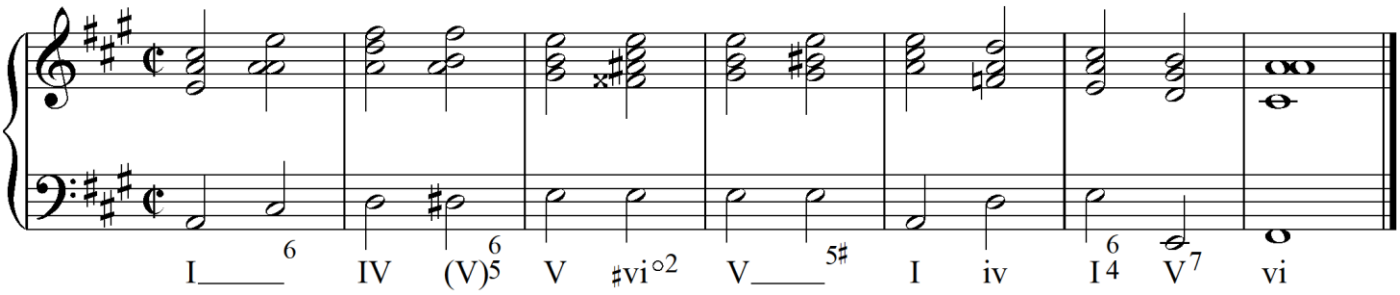
5.

Αρμονική διαδοχή:
iv, (V), It., dim.app.,V5#

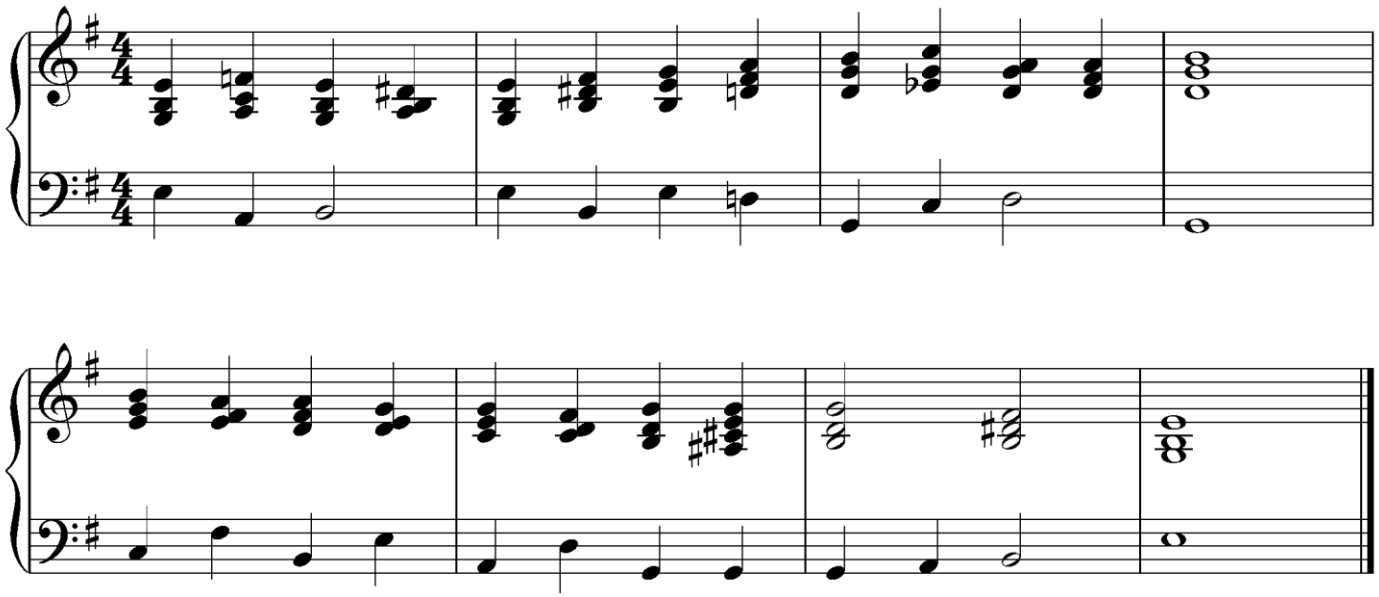
6.

Αρμονική διαδοχή:
(V), dim.app., V5#, iv

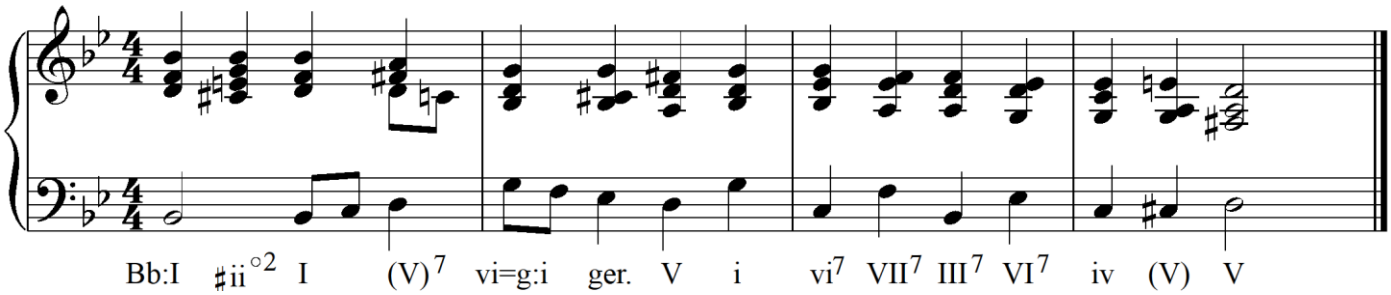
7.

Αρμονική διαδοχή

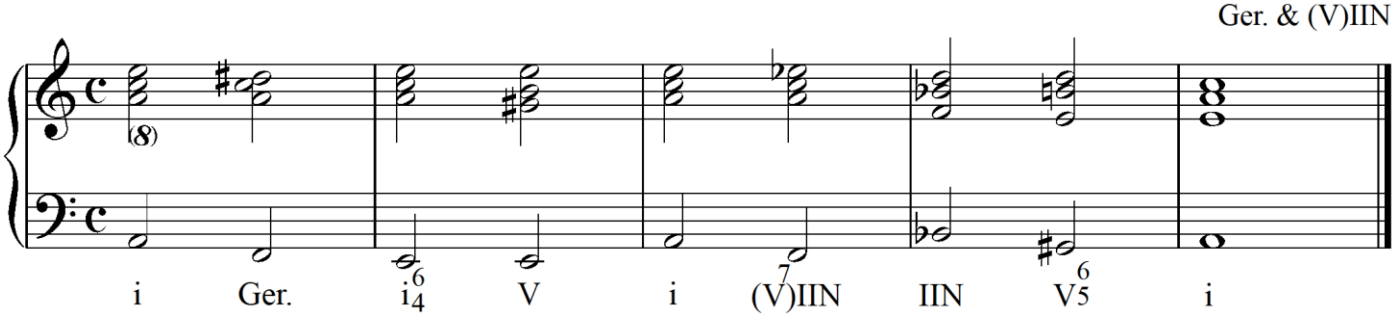

8.

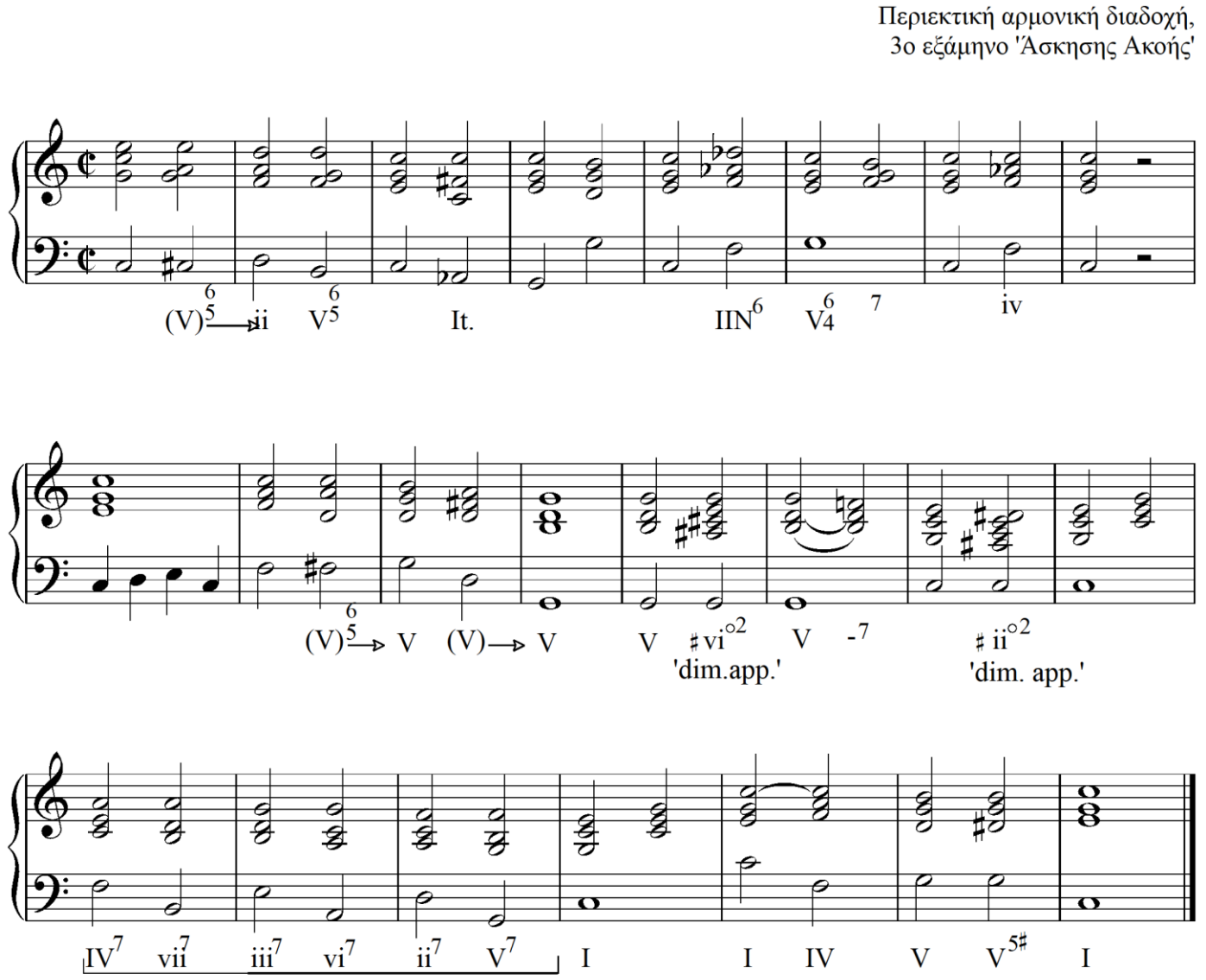
Dim. app., (V), It.,
κύκλος 5ών μεθ'7ης, μισή πτώση

9.

10.

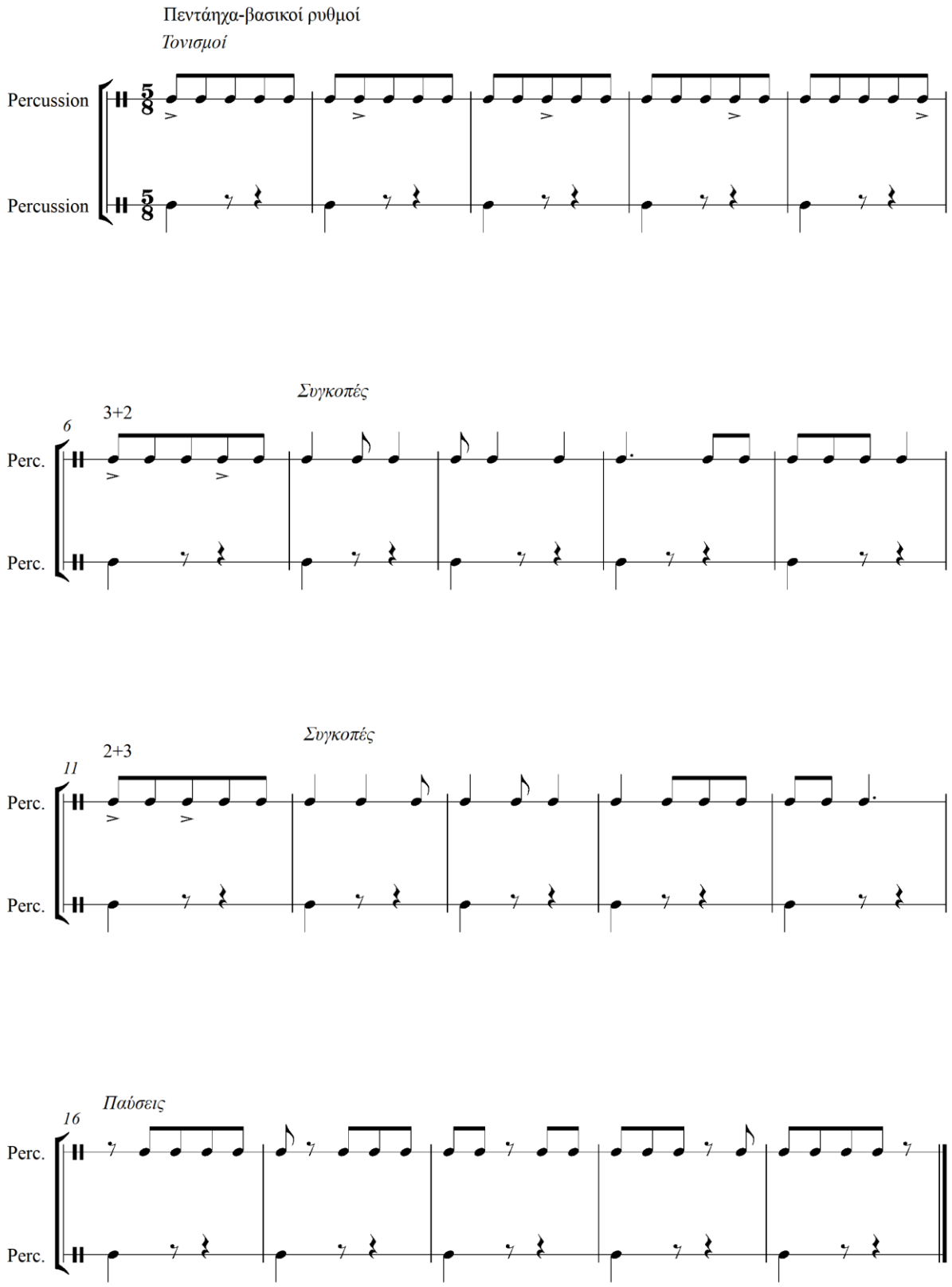
Ο άνθρωπος έχει μέσα του κρυμμένη δύναμη για ώρα ανάγκης.
(***Άγιος Παΐσιος Εζνεπίδης***)

Ρυθμός

Ασκήσεις & Παραδείγματα ρεπερτορίου

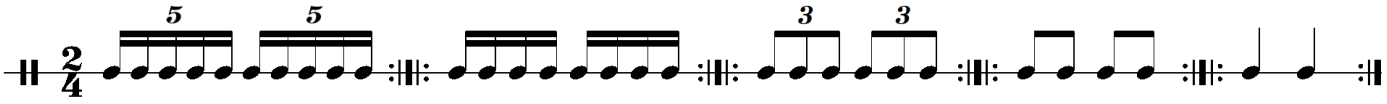
ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

♪ Πεντάηχα

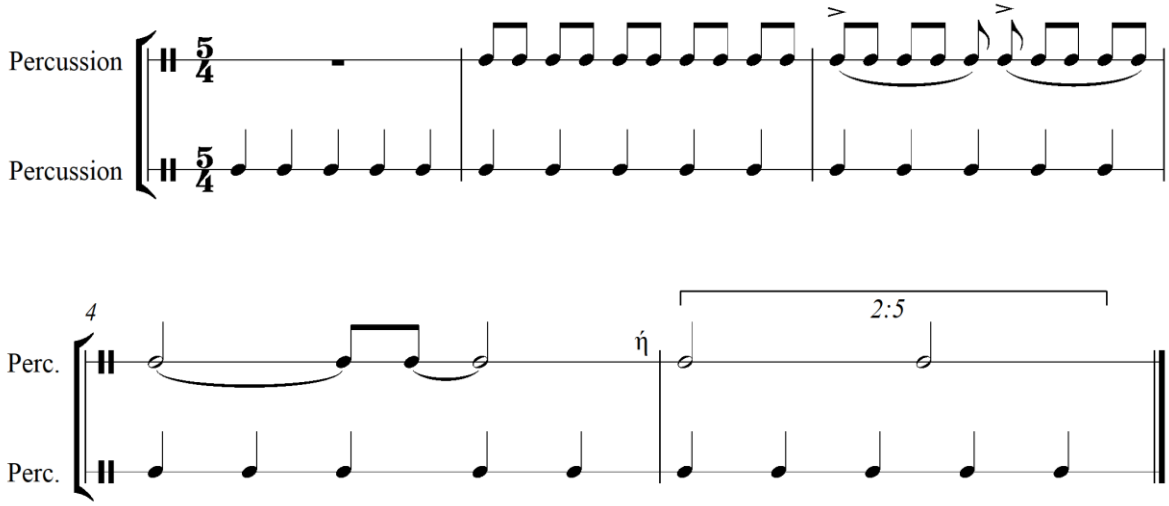
♪ Πεντάηχα & άλλες υποδιαιρέσεις

Το πεντάηχο σε συνδυασμό με άλλες υποδιαιρέσεις του παλμού:

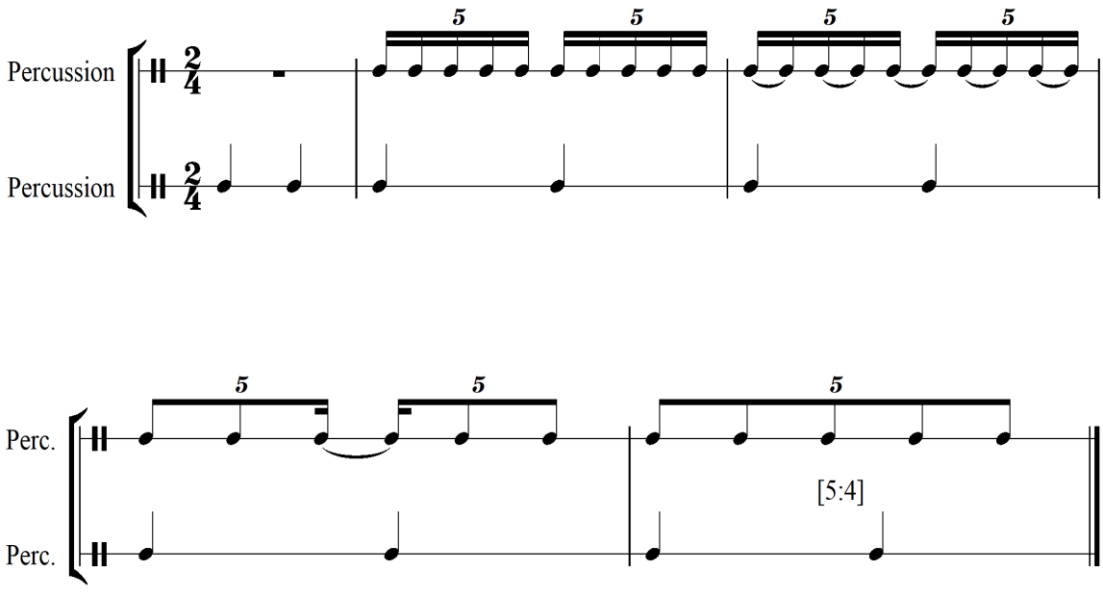

♪ Πολυρυθμός 2:5, 5:2

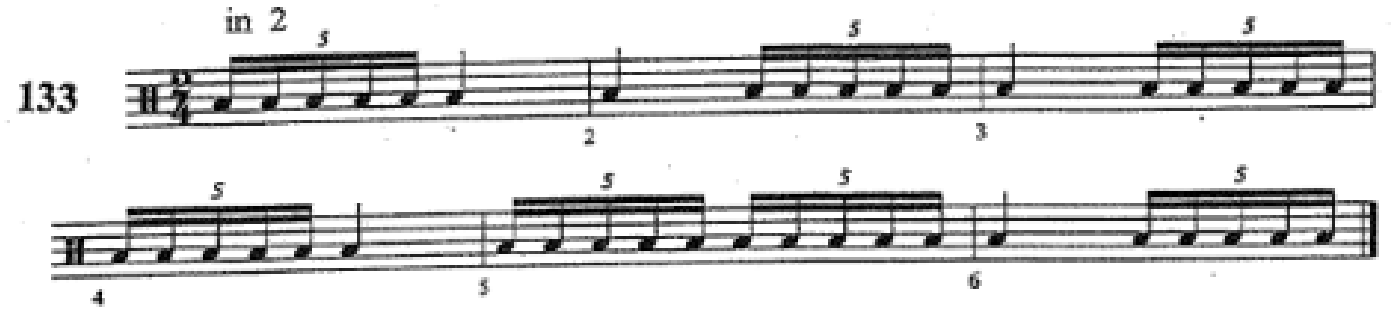
2:5 [2 αντί για 5]:

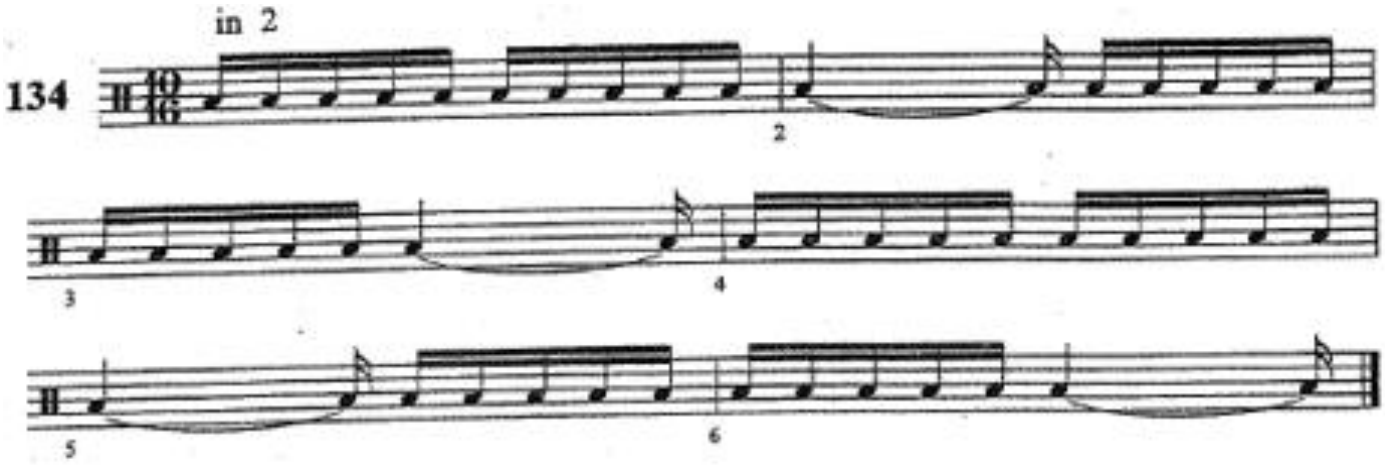

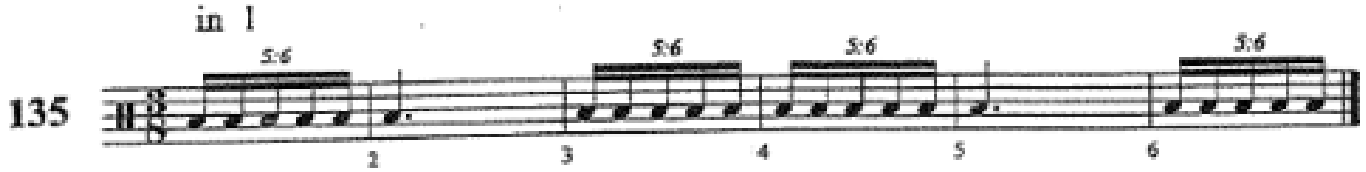
5:2 [5 αντί για 2]:

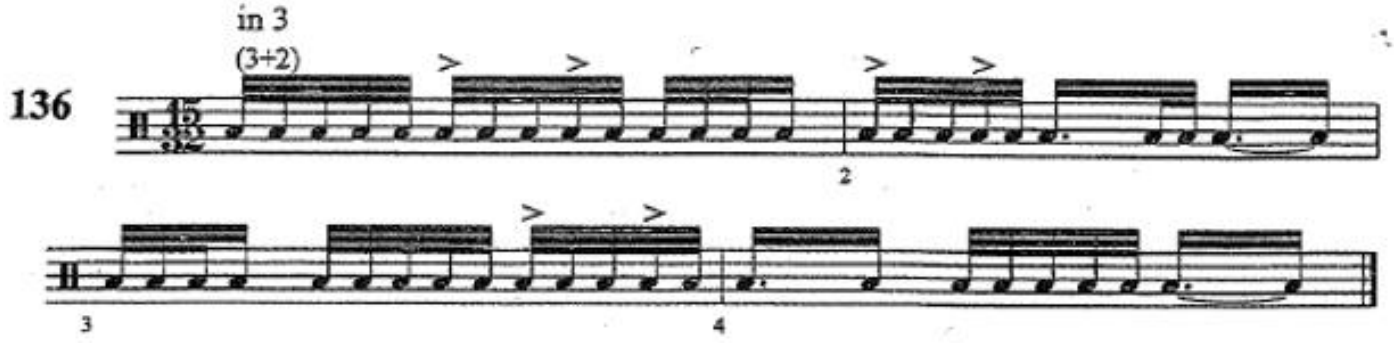

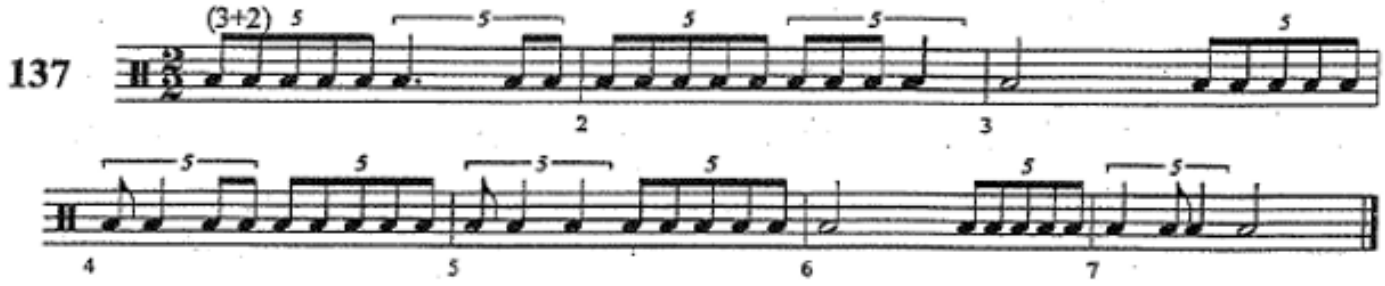
ΡΥΘΜΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ <u>A. BOETTGER</u>, *Taataa! Rhythmus lesen und hören*, εκδόσεις Carus

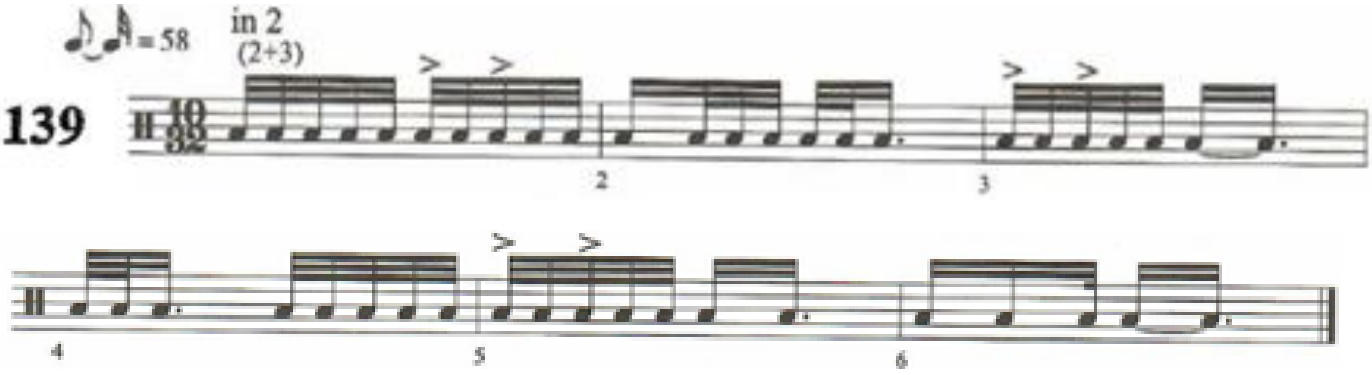

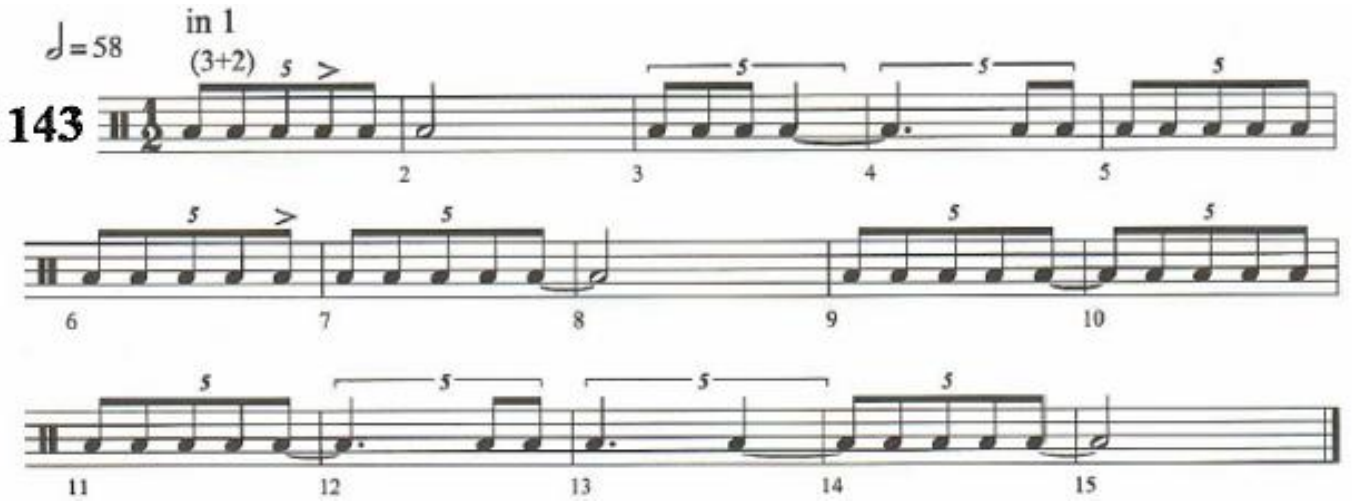

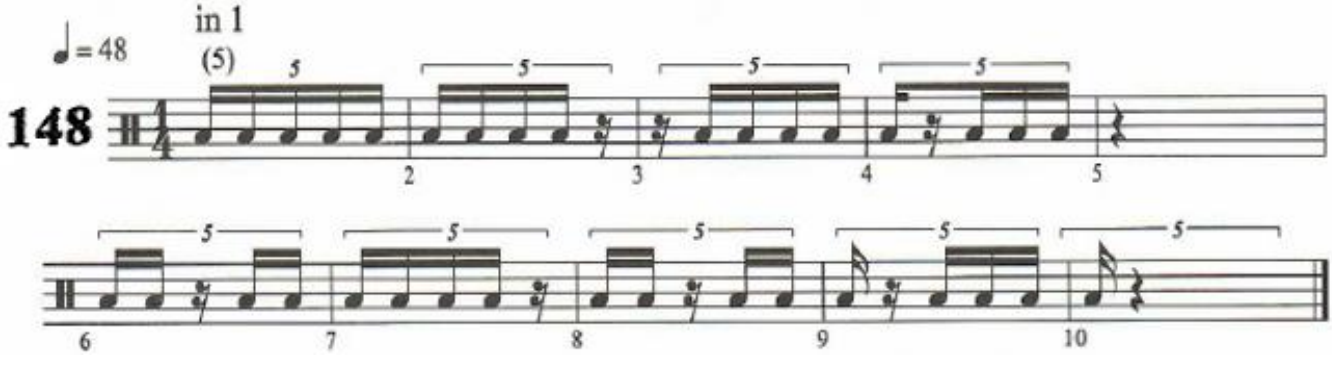

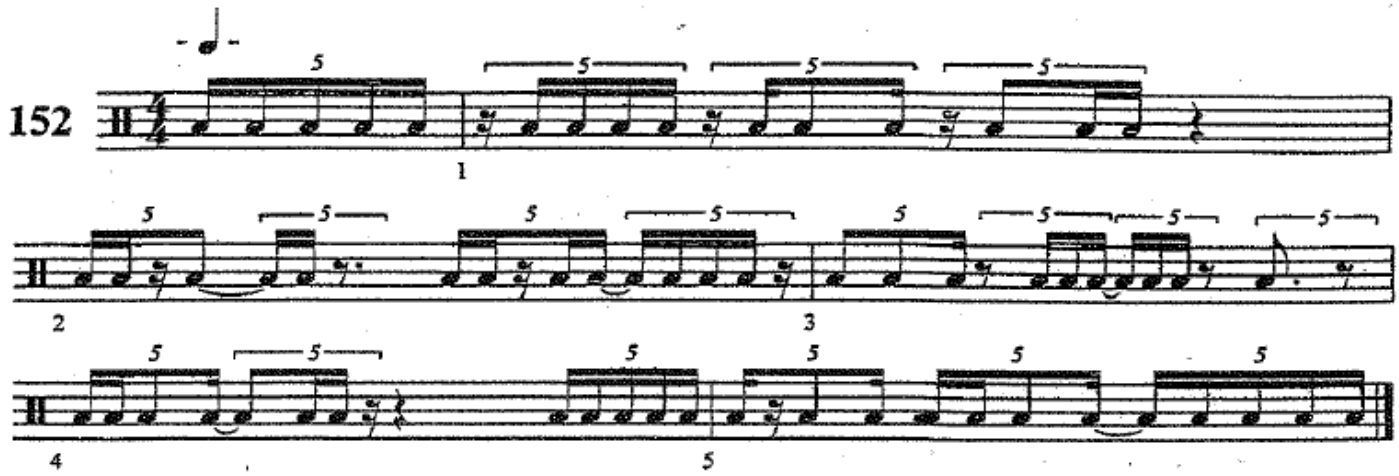

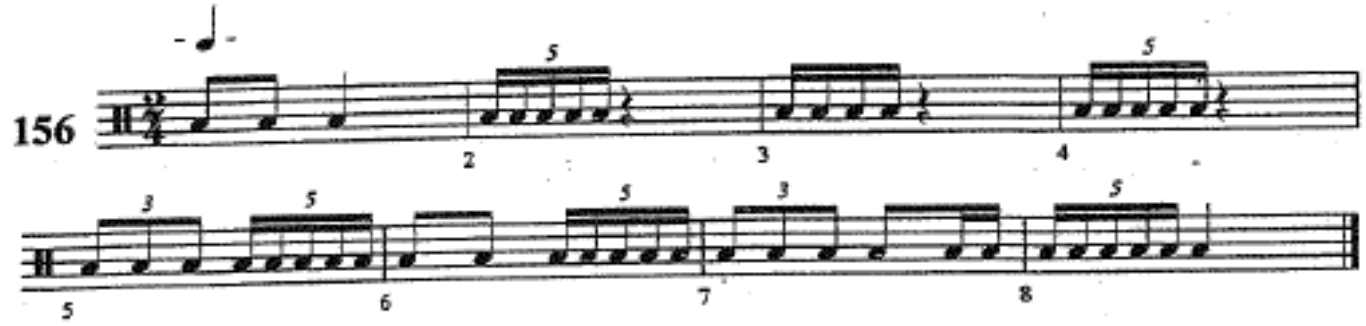

137
(3+2)

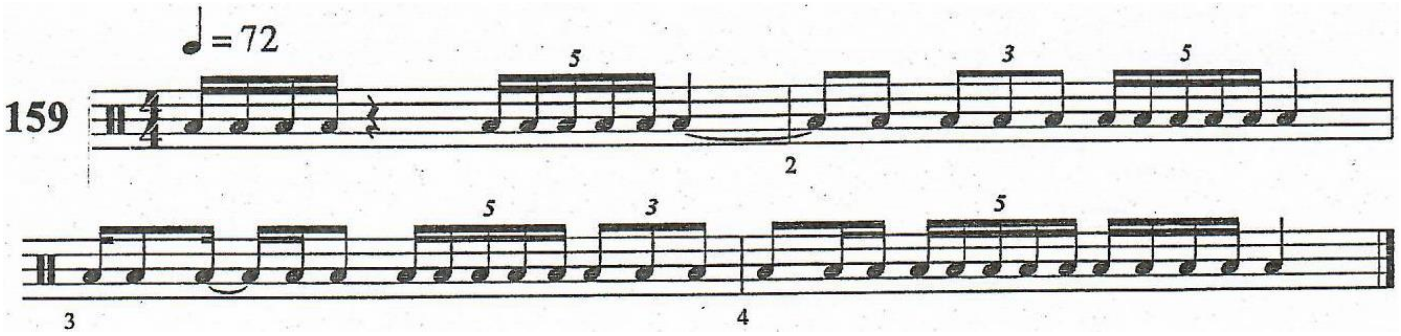

= 58
in 2
(2+3)
139

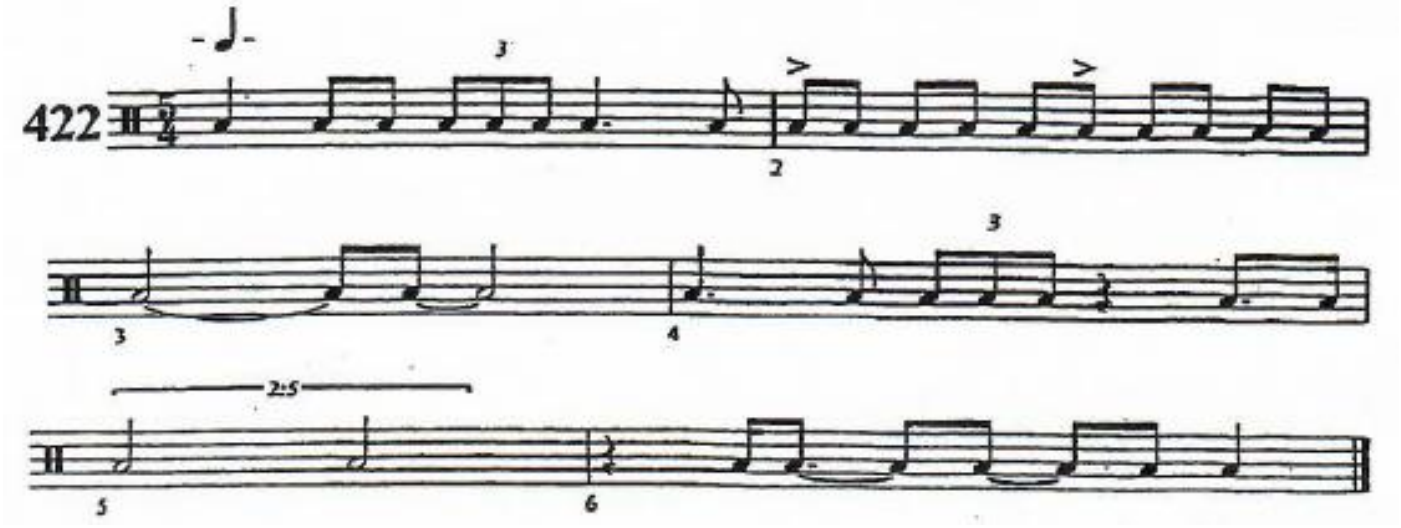

= 58
in 1
(3+2)
143

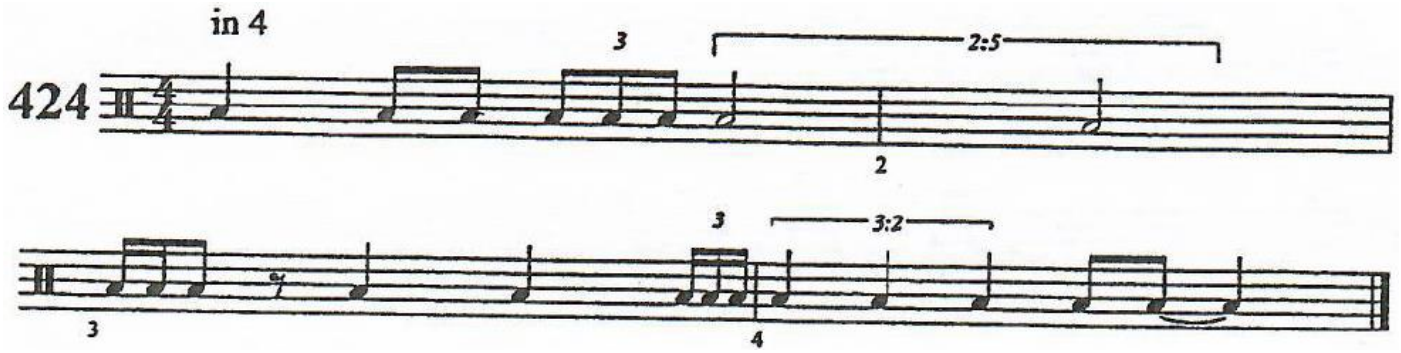

= 48
in 1
(5)
148

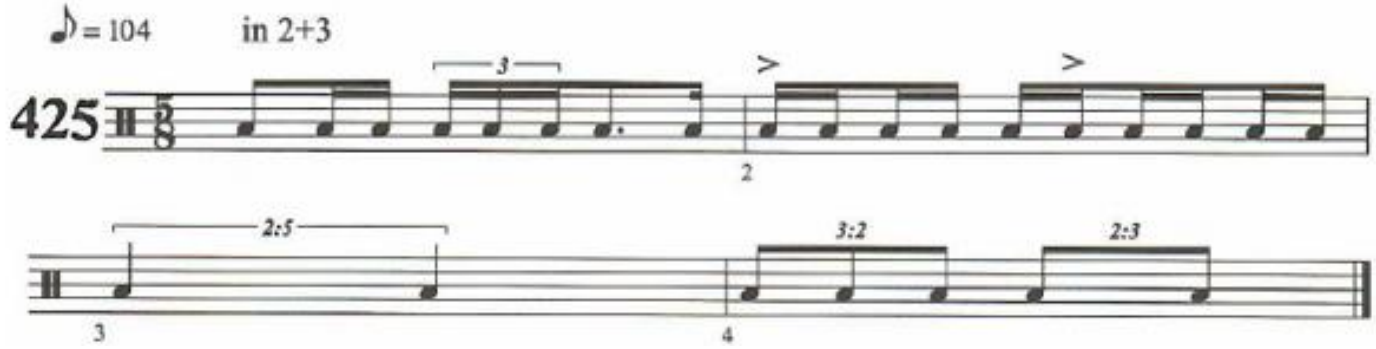

152

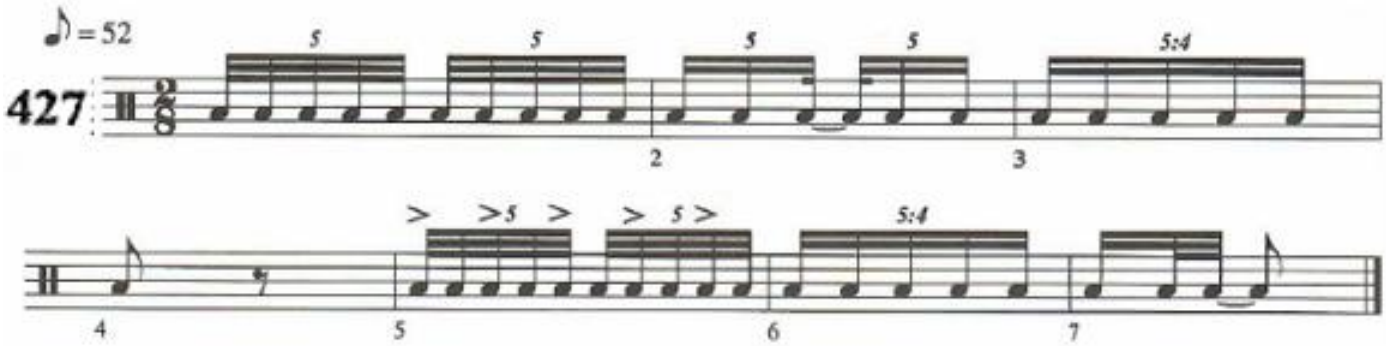

156

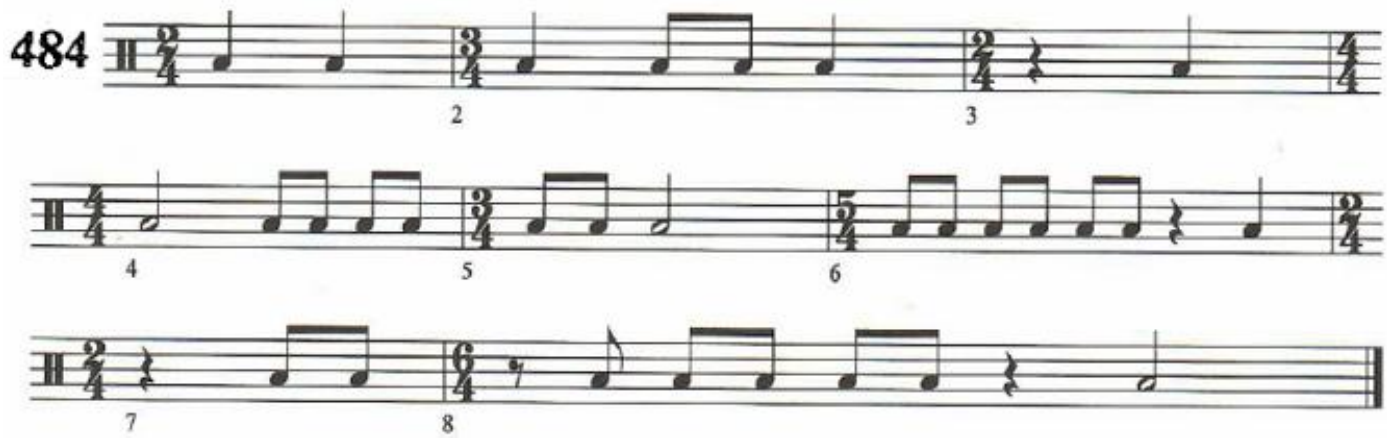

159
♩=72

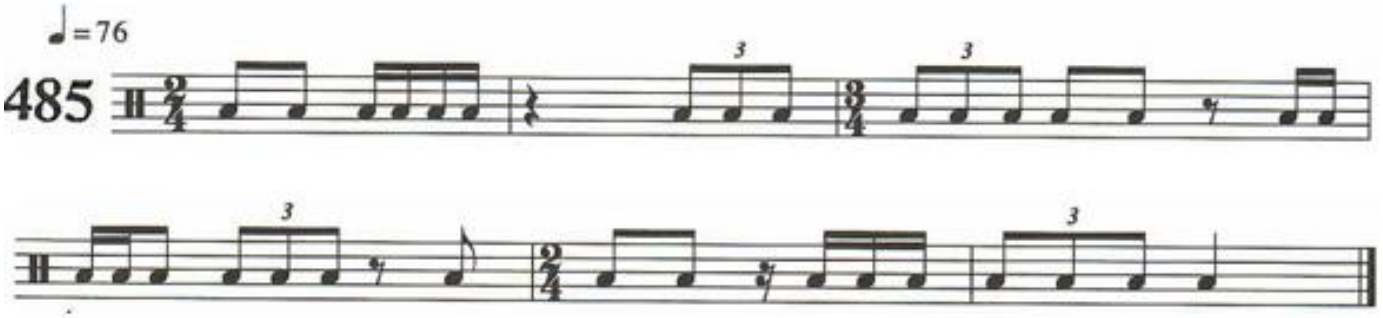

422

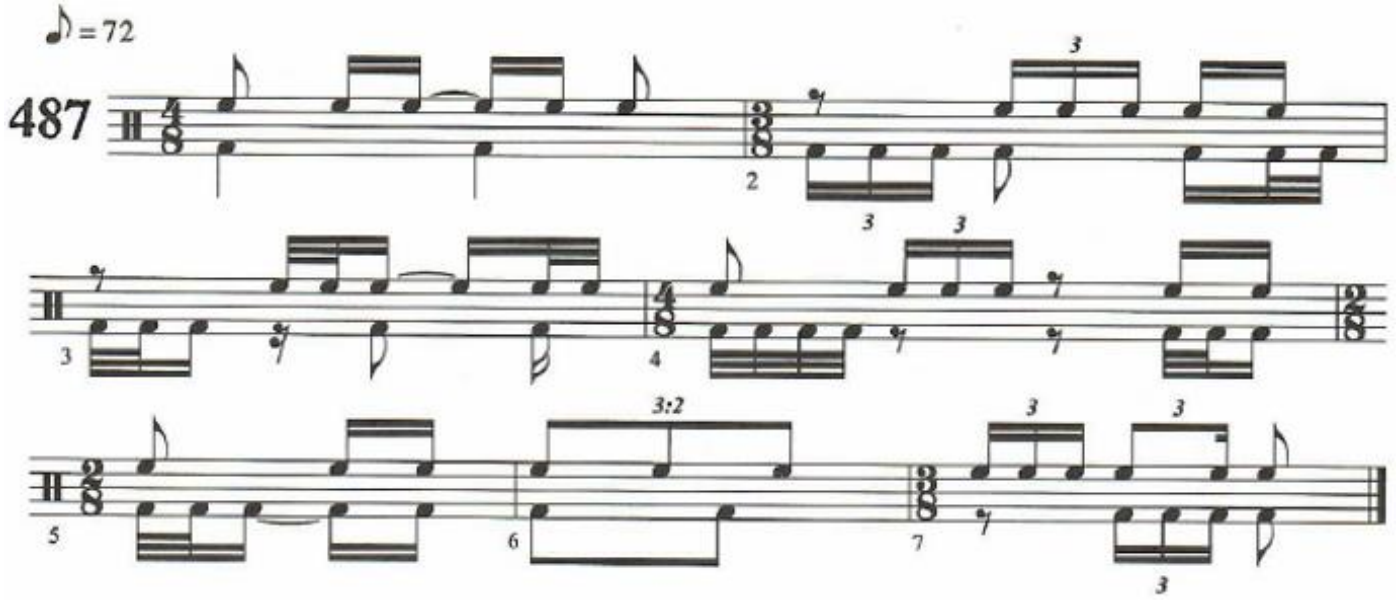

in 4
424
3
2:5
3
3:2

♪ = 104
in 2+3
425
3
2:5
3:2
2:3

♪ = 52
427
5
5:4

484

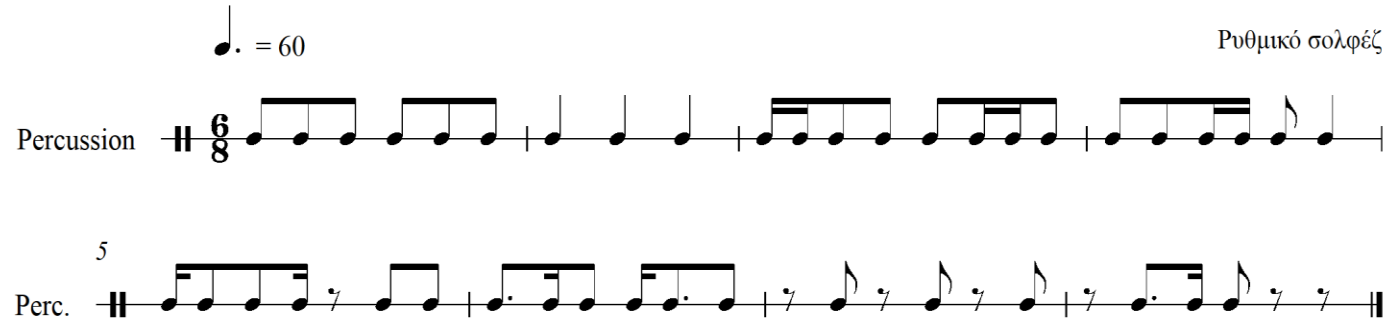

Sempé (1998). *Quelques Concerts*. Paris: Éditions Denoë

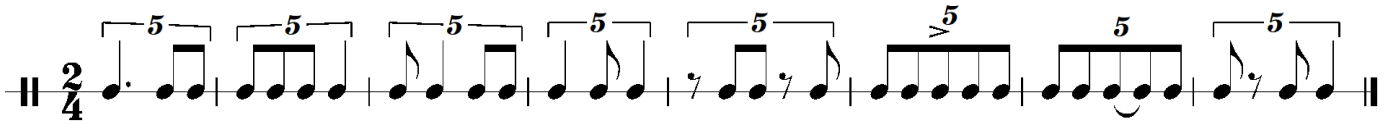
ΑΛΛΕΣ ΡΥΘΜΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

♪ Ρυθμική άσκηση 1η

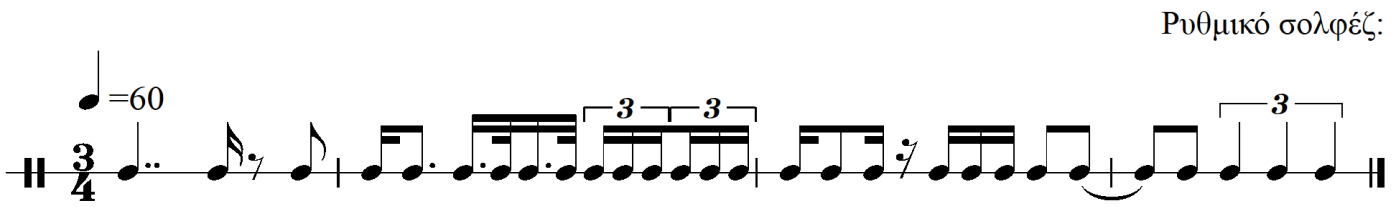

♪ Ρυθμική άσκηση 2η

(5άηχα: 3+2)

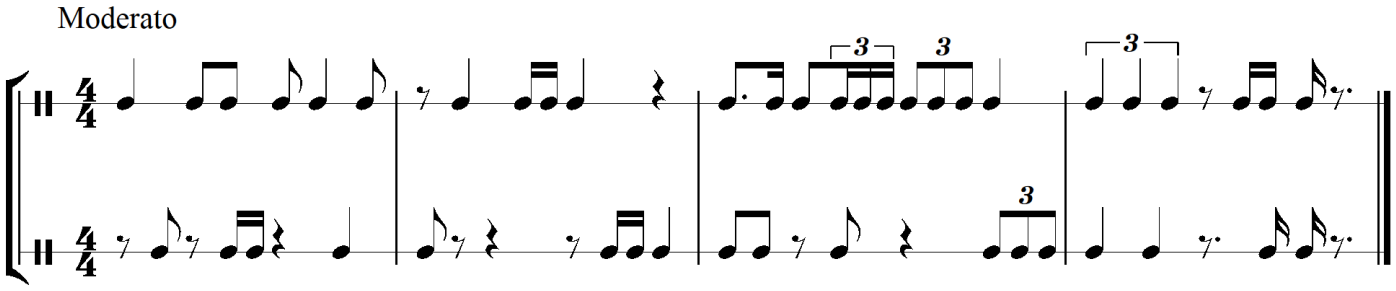

♪ Ρυθμική άσκηση 3η

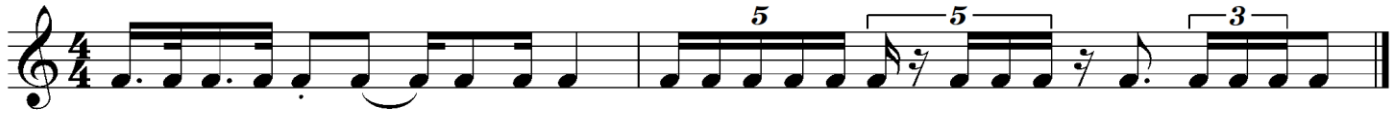
♪ Ρυθμική άσκηση 4η (δίφωνο)

Δίφωνο ρυθμικό σολφέζ:

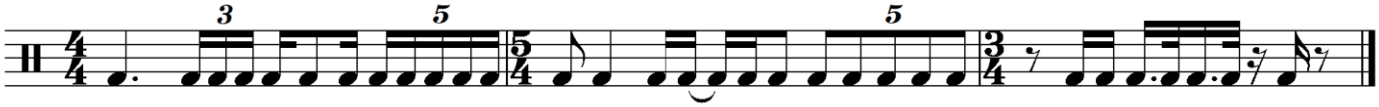
♪ Ρυθμική άσκηση 5η

Ρυθμικό dictee

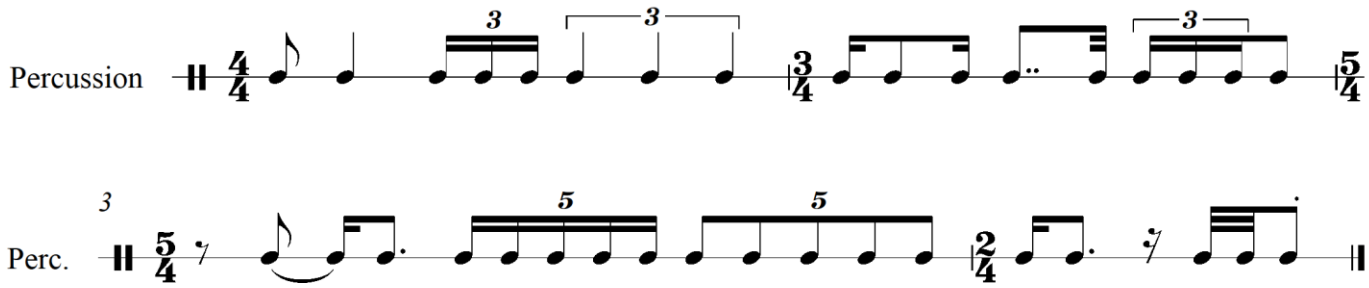
♪ Ρυθμική άσκηση 6η

Ρυθμικό dictee:

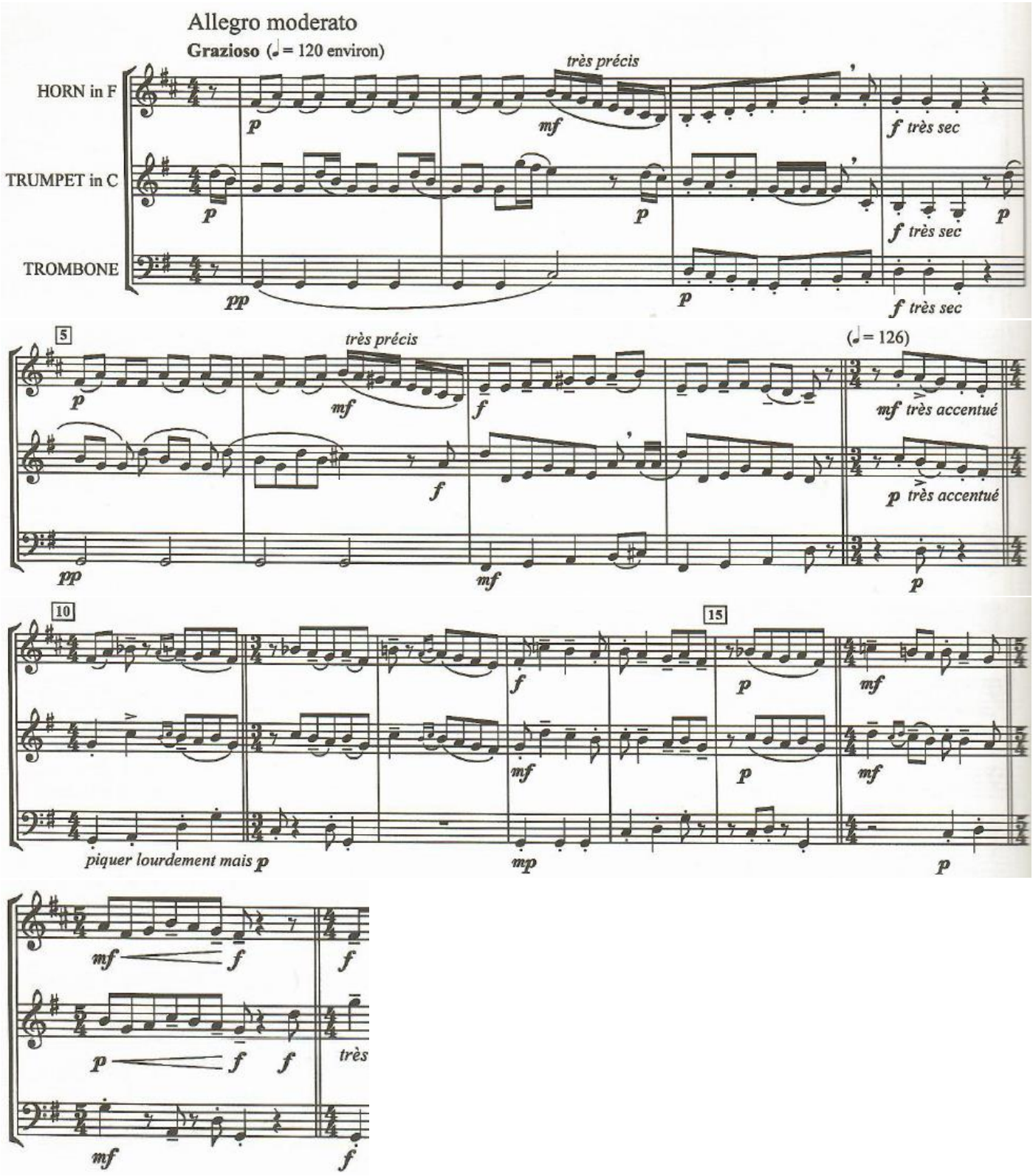
♪ Ρυθμική άσκηση 7η

Ρυθμικό dictee:

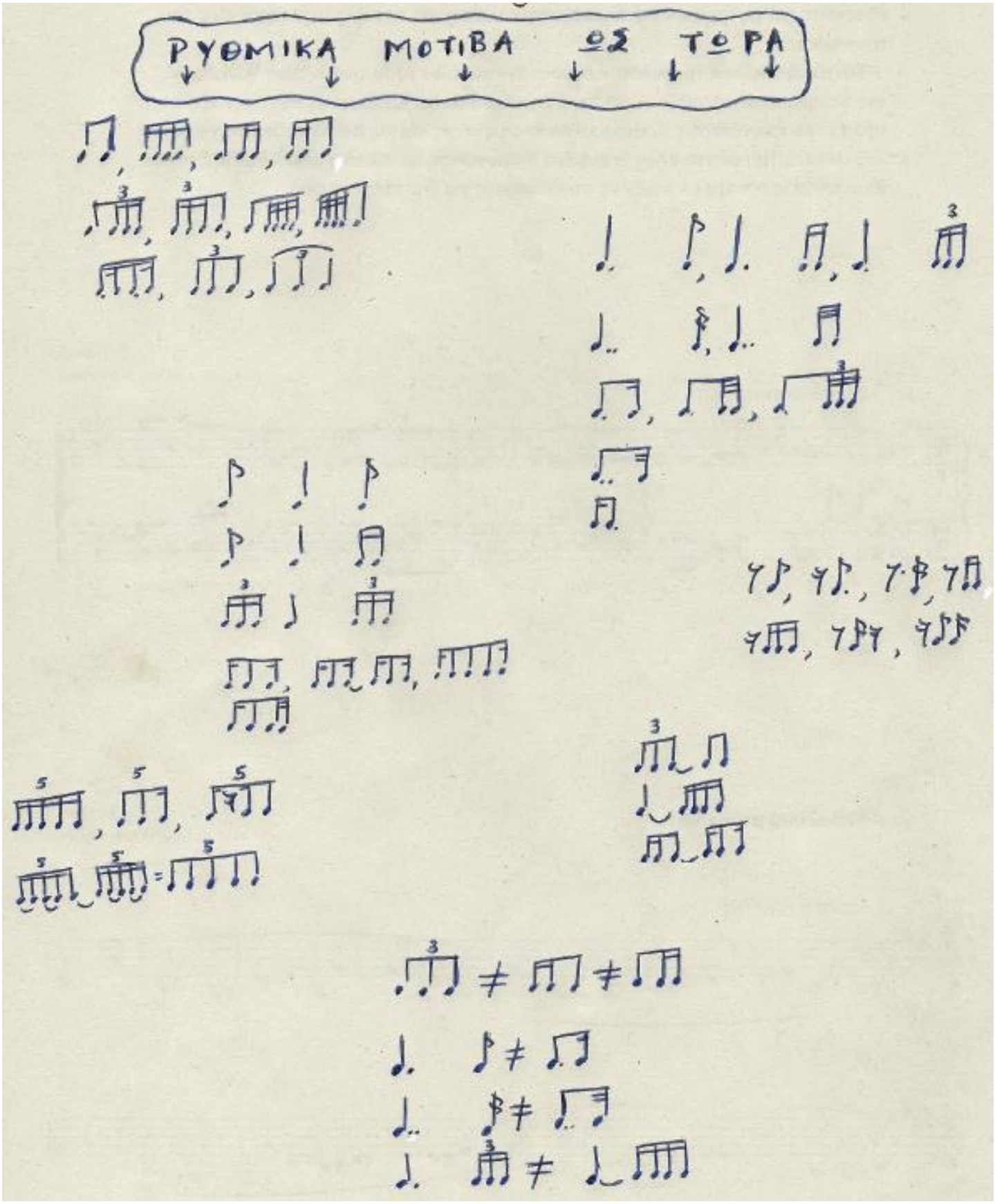

♪ Αλλαγές μέτρου – παράδειγμα ρεπερτορίου:

Francis Poulenc (1899-1963): Σονάτα για κόρνο, τρομπέτα και τρομπόνι, FP33a, 1ο μέρος (Edition Peters):

Τούτ΄ εστί το ζην, μη σεαυτώ ζην μόνον. Αγάπης δε ουδέν μείζον ούτε ίσον εστί. (***Μένανδρος***)

РУӨМІКА МОТІВА ӘЗ ТӘРА